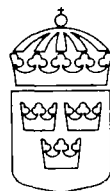

Regeringens proposition 1992/93:75

Prop.
1992/93:75

Satellitsändningar av TV-program

Regeringen överlämnar denna proposition till riksdagen.

Chefen för Kulturdepartementet har varit föredragande vid regeringssammanträdet.

Stockholm den 5 november 1992

På regeringens vägnar

Carl Bildt

Birgit Friggebo

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen behandlas frågan om en anpassning av svensk rätt till EG:s direktiv (89/552/EEG) om TV-sändningar till allmänheten. Det föreslås att de regler som direktivet innehåller skall införlivas i svensk rätt dels genom en ny lag om satellitsändningar av televisionsprogram till allmänheten, dels genom ändringar i radiolagen (1966:755) och lagen (1991:1559) med tillämpningsföreskrifter på tryckfrihetsförordningens och yttrandefrihetsgrundlagens område, dels genom ändringar i marknadsföringslagstiftningen. Förslagen innehåller bl.a. bestämmelser om ansvar för satellitsändningar, registrering av satellitprogramföretag och satellitentreprenörer, vissa allmänna regler för programverksamheten och särskilda regler för reklamsändningar och sponsrade program samt andelen europeiska produktioner i sändningar.

1 Ärendet och dess beredning

Regeringen beslöt den 3 maj 1989 genom tilläggsdirektiv att uppdra åt Radiolagsutredningen (U 1985:05) att lägga fram förslag om bl.a. konsekvenserna av ett svenskt tillträde till Europarådets konvention om gränsöverskridande television samt att i övrigt se över lagstiftningen för vidare-sändning i kabel av satellitsända televisionsprogram. Utredaren, justieombudsmannen Jan Pennlöv, lade i april 1992 fram delbetänkandet (SOU 1992:31) Lagstiftning om satellitsändningar av TV-program. Utredningens sammanfattning av betänkandet och dess lagförslag återfinns i *bilagorna 1* och *2* i denna proposition. Betänkandet har remissbehandlats. En sammanställning av remissyttrandena återfinns som *bilaga 3*.

Den 2 maj 1992 ingick EFTA-länderna, däribland Sverige, och EG samt dess medlemsländer avtal om Europeiska ekonomiska samarbetsområdet (EES), inom vilket det skall råda fri rörlighet för varor, tjänster, personer och kapital. Avtalet innebär också att samarbetet skall utvecklas och breddas på angränsande politikområden, såsom miljö, forskning, utbildning och konsumentskydd. Enhetliga regler skall gälla inom hela EG-EFTA-området. Genom EES-avtalet förbinder sig EFTA-länderna att införliva relevanta delar av EG:s regelverk (acquis communautaire) med sina rättsordningar.

Avtalet om Europeiska ekonomiska samarbetsområdet (EES-avtalet) avses träda i kraft den 1 januari 1993, dvs. samtidigt som EG:s inre marknad fullbordas.

Regeringen avlämnade den 29 maj 1992 proposition (1991/92:170) om ett europeiskt ekonomiskt samarbetsområde. I propositionen föreslås bl.a. att riksdagen godkänner EES-avtalet och antar förslag till en lag om ett europeiskt ekonomiskt samarbetsområde (EES-lagen) med grundläggande bestämmelser om införlivande av avtalsåtagandena med svensk rätt. Avtalet innebär bl.a. att rådets direktiv 89/552/EEG av den 3 oktober 1989 om samordning av vissa bestämmelser som fastställts i medlemsstaternas lagar och andra författningar om utövandet av sändningsverksamhet för television, ofta benämnt TV-direktivet, föreslås bli giltigt för Sverige, med en mindre undantagsregel som rör alkoholreklam. Direktivet återfinns på engelska och i svensk översättning i *bilaga 4*.

Radiolagsutredningen har under sitt arbete med Europarådets konvention även tagit upp frågor om införlivande av EG-direktivet i svensk rätt.

Frågor om marknadsföring i televisionssändningar behandlas även av Marknadsföringsutredningen som i maj 1992 överlämnade betänkandet (SOU 1992:49) EES-anpassning av marknadsföringslagstiftningen till chefen för Civildepartementet. I detta betänkande tas delvis upp samma frågor som i det förstnämnda betänkandet. Marknadsföringsutredningens sammanfattning av sitt betänkande återfinns i *bilaga 5* och dess lagförslag i *bilaga 6*. Även betänkandet från Marknadsföringsutredningen har remissbehandlats. En sam-

manställning av remissyttrandena över Marknadsföringsutredningens förslag såvitt avser TV-direktivet finns tillgänglig hos Kulturdepartementet (ärende dnr Ku92/2686/Me).

Regeringen beslöt den 8 oktober 1992 att inhämta *Lagrådets* yttrande över bl.a. ett förslag till lag om satellitsändningar av television till allmänheten. De förslag som remitterades till Lagrådet är fogade till propositionen som *bilaga 7*.

Lagrådet har den 4 november 1992 yttrat sig över förslagen. Lagrådets yttrande framgår av *bilaga 8*. Lagrådet har i huvudsak anslutit sig till förslagen men har framfört vissa ytterligare synpunkter. Lagrådet har främst uppehållit sig vid frågorna om beriktigande och om reklam riktad till barn. I fråga om beriktigande ifrågasätter Lagrådet om inte yttrandefrihetsgrundlagen bör ändras så att det blir möjligt för den ansvariga myndigheten (Kabelnämnden) att besluta att ett beriktigande skall ske i ett program som företaget sänder. Radiolagsutredningen torde få anledning återkomma till reglerna om beriktigande i sitt arbete med en ny radiolag. (se avsnitt 3.7.3). Beträffande frågan om reklam riktad till barn finner Lagrådet att övervägande skäl talar för att barnreklamförbudet är förenligt med EG-rätten. Regeringen delar denna uppfattning (se avsnitt 3.8.3). Därutöver har vissa redaktionella ändringar gjorts i förhållande till remissens förslag.

En proposition (prop. 1992/93:110) om ändring av marknadsföringslagstiftningen m.m. med anledning av EES-avtalet har den 2 november 1992 överlämnats till riksdagen. Beredningen av förslagen från båda utredningarna har skett gemensamt mellan Kultur- och Civildepartementet. När det i det följande hänvisas till "utredningen" avses Radiolagsutredningen. Hänvisningar till Marknadsföringsutredningens förslag har på ett antal punkter tagits upp särskilt eller tillsammans med Radiolagsutredningens förslag.

Yttrande om inrättande av ett personregister vid Kabelnämnden har enligt 2 a § datalagen (1973:289) inhämtats från Datainspektionen.

2 Bakgrund

2.1 Europarådskonventionen och EG:s TV-direktiv

Radio- och TV-sändningar med hjälp av satellit går till så att en signal sänds ut från en station på marken, den s.k. upplänksstationen, till en satellit i en omloppsbanan runt jorden. TV-satelliter befinner sig oftast i den s.k. geostationära satellitbanan, dvs. de rör sig i jordens rotationsriktning på ett avstånd av ca 36 000 km över ekvatorn. En satellit som rör sig på detta sätt befinner sig hela tiden över samma punkt på jordytan.

När signalen når satelliten förstärks den och sänds tillbaka till jorden på en annan frekvens. De signaler som når jordytan kan täcka olika stora områden, bl.a. beroende på hur satellitens sändarantennor är utformade. Upplänksstationen kan befinna sig långt från det område där signalerna tas emot.

Innehållet i de utsända signalerna ändras inte i satelliten. Det är emellertid möjligt att mata en satellit med signaler från olika upplänksstationer vid olika

tillfällen. Det som för TV-tittaren framstår som ett och samma program kan därför ha sitt ursprung i olika upplänksstationer, ibland i olika länder.

Arbetet med Europarådskonventionen och EG:s TV-direktiv har pågått under omkring tio års tid. Utgångspunkten för konventionsarbetet var främst att underlätta utbytet av TV-program emellan länder och att se till att varje TV-sändning lyder under något lands lagstiftning. Direktivets syfte är i första hand att skapa en gemensam marknad för TV-program och att utnyttja TV-sändningar över gränserna för att främja europeisk integration.

Konventionen öppnades för undertecknande den 5 maj 1989 och direktivet antogs av EG den 3 oktober 1989.

I följande avsnitt (2.2.1--10) återges delar av Radiolagsutredningens sammanfattning av båda de internationella dokumenten.

2.1.1 Huvuddragen i konventionen och direktivet

I såväl konventionen som direktivet framhålls 1950 års Europarådskonvention om mänskliga rättigheter och särskilt dess artikel 10 om yttrande- och informationsfrihet. I båda dokumenten nämns samtidigt de regler som medger att stater får besluta om vissa inskränkningar i yttrandefriheten, främst enligt artikel 10.2 i Europarådets konvention om mänskliga rättigheter.

I direktivets inledning konstateras att TV-sändningar är att betrakta som en tjänst i enlighet med Romfördragets definitioner.

I konventionens artikel 4 slås fast en förbehållslös rätt till mottagning. Rätt till vidare-sändning skall råda för alla sändningar som uppfyller konventionens krav. I direktivets inledning anges att direktivet gäller för alla medlemsstater och att en TV-sändning därför är laglig och får tas emot i alla medlemsländer om den är laglig i det land den utgår från.

Dessa hänvisningar understryker ett gemensamt syfte för konventionen och direktivet: TV-program skall inte stoppas av nationsgränser. Både konventionen och direktivet medger dock undantagsvis under vissa förutsättningar att ett mottagarland tillfälligt hindrar vidare-sändning av en TV-sändning om den innebär ett allvarligt och upprepat brott mot vissa delar av regelverket.

Bestämmelserna i de båda dokumenten kan, när det gäller **sändningarnas innehåll**, indelas i tre grupper, med sinsemellan olika karaktär, som syftar till att *främja*, *reglera*, respektive *förbjuda* vissa typer av program.

Den första gruppen avspeglar ett av direktivets och konventionens huvudsyften, nämligen att främja distribution och produktion av europeiska program. Dessa regler har utformats som bestämmelser om programandelar för europeiska program. Direktivet har också, till skillnad från konventionen, regler om att en viss andel av programutbudet skall vara framställt av fristående producenter.

Den andra är regleringen av reklamens utformning, omfattning och inplacering, där reglerna är i stort sett likalydande i de två dokumenten. Kon-

ventionen har också en regel om att reklam som är särskilt riktad till ett visst land inte får kringgå det landets reklamregler.

Den tredje är förbud mot vissa typer av program. Det gäller pornografi, våld och sändningar som kan framkalla hat på grundval av ras, kön, religion och nationalitet. I direktivet kopplas restriktioner mot pornografi och våldsskildringar till behovet att skydda barn och unga. Enligt konventionen är dessa restriktioner kopplade till en allmän respekt för den mänskliga värdigheten.

Dessutom finns vissa **ordningsregler** och bestämmelser om rapportering och uppföljning.

För reglerna om andel europeiska program och program från fristående producenter finns för direktivets efterlevnad rapporteringsplikt till EG. Konventionen ålägger staterna att inrätta eller utpeka en särskild myndighet med skyldighet att ansvara för den information och det samarbete som krävs för att konventionens regler skall kunna fungera.

Både konventionen och direktivet föreskriver också att programbolag skall vara lätta att identifiera och att det måste framgå klart vad som är reklamprogram och sponsrade program.

För att göra det möjligt för individer och juridiska personer att få rättelse om deras namn och goda rykte skadats genom felaktiga påståenden, finns också **regler om beriktigande**. Konventionen förutsätter att de enskilda länderna löser detta på lämpligt sätt, medan direktivet har mer detaljerade föreskrifter för hur det skall ske.

2.1.2 Huvudsakliga skillnader mellan Europarådskonventionen och EG-direktivet

Även om Europarådskonventionen och EG-direktivet har många gemensamma drag, finns också viktiga skillnader.

En grundläggande skillnad mellan direktivet och konventionen är deras olika folkrättsliga status. Detta får framför allt konsekvenser när det gäller **uppföljningsmaskineriet**. En annan viktig skillnad är synen på vilket land som har **ansvaret för en sändning**.

Konventionen förutsätter när det gäller **uppföljningen** en permanent kommitté med uppgift att tolka konventionen, verka för att lösa konflikter och behandla förslag om ändringar i konventionen. När tvister inte går att lösa tillgrips ett skiljedomsförfarande där de tvistande parterna utser var sin skiljedomare. Dessa utser sedan gemensamt en tredje ledamot som skall vara ordförande.

I övrigt förutsätts att varje land inrättar eller utpekar en myndighet för den informationsskyldighet och det samarbetsansvar som länderna har.

För EG gäller att EG-domstolen fastställer tolkningen av EG-rätten.

Direktivet innebär en rapporteringsskyldighet till EG-kommissionen om de åtgärder som vidtagits för att implementera direktivets regelverk i den natio-

nella lagstiftningen och om utvecklingen när det gäller t.ex. kvotbestämmelserna.

På en viktig punkt skiljer sig direktivet och konventionen åt, nämligen när det gäller att fastställa **ansvarigt land** för sändningarna.

Konventionens regler innebär när det gäller marksändningar att det land där den ursprungliga sändningen har ägt rum ansvarar för att sändningen följer konventionens regler. För satellitsändningar är det i första hand det land som svarar för upplänk till satellit som bär ansvaret. I andra hand ansvarar det land som tillhandahållit frekvens eller sändningskapacitet från en satellit och därefter det land där programföretaget har sitt säte. Konventionen medger att länder sinsemellan genom avtal kommer överens om vilket land som skall svara för en sändning, förutsatt att detta inte påverkar andra konventionsstaters skyldigheter och rättigheter.

Direktivets ansvarsregler utgår i stället i första hand från att det land som har jurisdiktion över programföretaget (den engelska termen är "the broadcaster") skall se till att sändningarna är i enlighet med direktivets bestämmelser. I andra hand, om programbolaget inte är baserat i ett EG-land, ansvarar det EG-land (genom EES-avtalet även EFTA-land) som upplåtit frekvens, upplänk eller satellitkapacitet.

Till följd av EES-avtalet gäller alltså direktivets regler för Sverige i förhållande till EG- och EFTA-länderna. Konventionens regler är endast tillämpliga i förhållande till de länder som inte är medlemmar av EG eller EFTA och som tillträtt konventionen.

Det finns också ett antal mindre skillnader mellan EG-direktivet och Europarådskonventionen när det gäller regelverkens utformning. Följande redovisning är en genomgång av de båda regelverken och de punkter där de skiljer sig åt.

2.1.3 Nationsgränser får inte stoppa TV-program

Både konventionen och direktivet har tillkommit för att underlätta spridning av program mellan medlemsländerna i Europarådet och EG. Medlemsländerna förbinder sig att inte hindra vidarespridning av TV-sändningar som följer konventionens och direktivets bestämmelser. Detta innebär inte någon skyldighet att sörja för vidarespridning i form av åtaganden när det gäller utbyggnad av kabelnät eller liknande, utan är ett förbud mot att hindra mottagning där den annars vore möjlig. En sändning får dock under vissa omständigheter stoppas tillfälligt.

Konventionen går betydligt längre än direktivet när det gäller att medge tillfällig avstängning som sanktion för brott mot regelverket.

Enligt direktivet får avstängning ske endast vid uppenbara, allvarliga kränkningar av artikel 22 om skydd för barn och ungdom, och de restriktioner mot pornografi, våld och rashets som återfinns under samma rubrik. Medlemsstaterna får tillfälligt stoppa vidaresändning av televisionssändningar om satellitprogramföretaget under de senaste tolv månaderna överträtt samma

bestämmelse vid minst två tillfällen och den berörda staten skriftligen under rättat programföretaget och kommissionen om överträdelserna och avsikten att hindra vidare sändning om överträdelserna upprepas.

I ett tillägg till EES-avtalet medges också för EFTA:s medlemsländer att ett land får ålägga kabeloperatörer inom landets gränser att stoppa alkoholreklam. Detta måste dock ske på sådant sätt att sändningen i övrigt inte hindras. Bestämmelsen skall omprövas år 1995.

Avstängning får ske om överläggningar med den sändande staten och kommissionen inte har resulterat i en uppgörelse i godo inom 15 dagar efter den skriftliga underrättelsen och om överträdelserna fortsätter.

Kommissionen skall övervaka att en inskränkning i rätten att vidare sända en programtjänst sker i enlighet med EG:s regler och kan uppmana en medlemsstat att upphöra med en åtgärd som strider mot EG:s regelverk.

Enligt konventionen är de överträdelser som ger mottagarlandet rätt att tillfälligt stoppa vidare spridning indelade i två kategorier. Den ena är de allvarligare fall som, om överträdelserna fortsätter trots varning, medför att avstängning får ske efter två veckor. Den andra är fall som medför att en programtjänst får stängas av efter åtta månader om sändningarna fortsätter trots tillsägelse.

I den första kategorin återfinns bestämmelserna i artikel 7 om respekten för den enskilda människans värdighet och förbud mot pornografi, våld och rashat och om skydd för barn, samt bestämmelserna i artikel 13 om identifiering av reklamsändningar, i artikel 14 om reklaminslagens inplacering och i artikel 15 om förbud mot tobaksreklam och reklam för receptbelagda mediciner.

I den andra kategorin ingår brott mot övriga regler i konventionen med undantag för bestämmelser om nyhetspresentation i artikel 7.3, rätt till beriktigande i artikel 8, regler om sändningar från större evenemang i artikel 9 och regler om viss andel europeiska program i artikel 10.

Direktivet medger alltså inte, till skillnad från konventionen, att vidare sändning av en sändning hindras vid brott mot de regler som gäller för reklam och sponsring.

2.1.4 Främjande av europeisk produktion

Såväl konventionen som direktivet behandlar frågan om ökad europeisk programproduktion och ökat programutbyte.

Efter en kritisk debatt om behovet av mångfald kom betoningen inom EG att läggas på ett ökat TV-utbyte mellan länderna i stället för en strävan att skapa gemensamma europeiska program. I konventionen uttrycks motsvarande ambition som en kulturell målsättning.

Metoden att främja produktion och distribution av europeiska program är främst bestämmelser om särskilda kvoter för europeisk produktion i programbolagens sändningar och i direktivet också bestämmelser om andel program från fristående producenter.

2.1.5 Bestämmelser om andel europeiska program

Följande bestämmelser återfinns i direktivets artikel 4–7 och i konventionens artikel 10.

Medlemsländerna skall där så är möjligt och på lämpligt sätt se till att programföretagen sänder minst 50 % europeiska program, sedan nyheter, sport, tävlingar, reklam och teletext-service frånräknats. Regeln medger viss flexibilitet, t.ex. för specialiserade kanaler, där kravet kan vara svårt att förena med kanalens karaktär. I sådana fall kan i stället en kompletterande regel tillämpas, som säger att andelen europeiska program inte får understiga den nivå som man hade år 1988. Denna regel överensstämmer med konventionens (10.1).

Medlemsländerna skall rapportera programstatistik för varje programbolag separat och, i den mån en kanal inte uppnått föreskrivna andelar, redovisa skälen för detta och vilka åtgärder som planeras.

EG-kommissionen skall bedöma medlemsländernas redovisningar och rapportera till EG-parlamentet. Kommissionen kan vid sin bedömning ta hänsyn till förändringar i förhållande till tidigare år, andelen originalverk, nya kanalers situation och de speciella förhållandena i länder med liten produktionsvolym och i små språkområden. EG:s ministerråd skall senast fem år efter ikraftträdandet ta ställning till om denna regel behöver revideras. Kommissionens rapport till rådet skall därför särskilt uppmärksamma utvecklingen inom EG-marknaden och relationen till den övriga världen.

Konventionens bestämmelser om andel europeisk produktion följs upp i den permanenta kommittén. (Artikel 10.2.)

2.1.6 Andel program från fristående producenter

Medlemsländerna skall också enligt direktivets artikel 5 på lämpligt sätt se till att programbolagen, där så är möjligt, reserverar 10 % av sändningstiden för europeiska program av fristående producenter, undantaget samma programkategorier som för europeiska program. För att möjliggöra satsningar på dyrare produktioner, som ger få sändningstimmar, finns också en möjlighet att i stället för 10 % av programtiden avsätta 10 % av programbudgeten för europeiska program från fristående producenter. Av dessa program skall en rimlig andel vara nyare produktion, vilket innebär att de inte bör vara med än fem år gamla.

I konventionen finns inte någon motsvarande regel om fristående produktion.

Direktivets artikel 8 säger att länder som av språkpolitiska skäl finner det nödvändigt kan fastställa striktare och mer detaljerade regler för vissa eller alla programföretag under sin jurisdiktion. Denna paragraf har främst tillkommit för att förtydliga att små länder och små språkområden inte skall behöva oroa sig för att kvotreglerna skulle innebära ett hinder för en aktiv språk- och kulturpolitik.

I såväl regeln om andel europeisk produktion som regeln om andel frilansproduktion finns också en formulering om att hänsyn får tas till ett programbolags särskilda ansvar att förse publiken med information, utbildning, kultur och underhållning.

I den kommenterande promemoria som hör till konventionen, nämns med anledning av dessa formuleringar särskilt vikten av att även beakta nord-syd-aspekter i utformningen av TV-utbudets sammansättning.

I direktivets artikel 9 sägs att reglerna om kvoter för europeiska program och för frilansproduktion inte gäller för lokala programföretag som inte ingår i nationella nätverk.

Både direktivet (artikel 7) och konventionen (artikel 10:4) har en bestämmelse om att programbolagen inte får sända film tidigare än två år efter biografpremiären om inte annat överenskommit mellan rättighetshavarna och programbolaget.

I konventionen finns också en uppmaning (artikel 9) till signatörerna att pröva vilka åtgärder som kan vidtas för att undvika att allmänhetens rätt till information urholkas genom ett TV-företags exklusiva rättighet till sändning eller vidareändring av en händelse av stort allmänt intresse.

2.1.7 Regler för reklam och sponsring

Reklamens utformning och placering

Direktivets artikel 10–21 och konventionens artikel 11–18 innehåller regler om reklamens utformning och inplacering. Där sägs att reklamen skall vara lätt att identifiera som reklam och skiljas från andra program med bild- eller ljudsignal.

Två viktiga skillnader mellan *definitionerna* av reklam i direktivet och konventionen skall nämnas. I direktivet ingår inte åsiktsreklam och s.k. tele-shopping i reklamdefinitionen (teleshopping dock när det gäller reglerna för omfattningen av reklam), medan konventionen har med båda dessa former i sin definition.

Korta, isolerade reklaminslag får bara förekomma undantagsvis. Dold, s.k. subliminal reklam och smygreklam får inte förekomma.

Reklaminslagen skall placeras mellan program. Program som består av självständiga delar eller har naturliga pauser som sportprogram eller liknande evenemang, får ha reklam mellan programdelarna och i pauserna. Övriga program, bortsett från spelfilm, får avbrytas var tjugonde minut.

Spelfilm och liknande produktioner får om de är längre än 45 minuter brytas av reklam en gång per 45-minuteravsnitt och ytterligare en gång om det är minst 20 minuter längre än två eller flera kompletta 45-minutersperioder.

Reklam får inte placeras i utsändningar av religiösa ceremonier.

Nyheter och aktualitetsprogram, dokumentärer, religiösa program och barnprogram får inte brytas med reklam när de är kortare än 30 minuter.

Dessa regler har samma innebörd i konventionen och direktivet. I konventionen finns dessutom en bestämmelse om att nyhetsuppläsare och programledare i nyhetsprogram inte får uppträda i reklaminslag.

Reklamens innehåll

Reklamen får enligt direktivet inte vara kränkande för den mänskliga värdigheten, diskriminera på grund av ras, kön eller nationalitet, sår religiösa eller politiska övertygelser, uppmuntra till handlingar som kan äventyra hälsa eller säkerhet eller uppmuntra handlingar som skadar miljön.

Motsvarande regler återfinns i konventionens artikel 7:1 som gäller alla inslag i ett programutbud och därmed också reklamsändningarna. I konventionen finns dock inte någon särskild referens till handlingar som kan äventyra hälsa och säkerhet eller skada miljön.

Reklam för tobak och mediciner som är receptbelagda i programbolagets hemland får inte förekomma.

Reklam för alkohol skall inte rikta sig till minderåriga, inte kopplas till föreställningar om förbättrad fysisk prestation, till bilkörning, till föreställningar om samband mellan alkohol och social eller sexuell framgång eller att alkohol har terapeutisk eller lugnande verkan eller kan lösa personliga konflikter. Alkoholreklamen skall inte uppmuntra till omåttlig konsumtion eller framställa nykterhet och måttlighet i negativ dager. Hög alkoholhalt hos drycker får inte framställas som en positiv kvalitet.

Konventionens regler om alkoholreklam har samma innebörd, bortsett från vad som sägs om social eller sexuell framgång.

Frågan om alkoholreklam har varit kontroversiell. I konventionen finns därför en möjlighet att, i samband med att ett land ratificerar konventionen, göra en reservation som innebär att landet förbehåller sig rätten att stoppa sändningar med alkoholreklam. Någon motsvarande möjlighet finns inte för EG-länderna i förhållande till direktivet. För EFTA:s medlemsländer gjordes dock som redan nämnts i EES-avtalet ett tillägg till direktivet som innebär att ett EFTA-land får ålägga kabelbolag inom landets gränser att förvränga eller på annat sätt släcka ut alkoholreklam.

TV-reklam får inte orsaka fysisk eller psykisk skada för minderåriga och skall inte förleda barn att köpa en vara eller tjänst genom att utnyttja deras godtrogenhet eller brist på erfarenhet. Reklamen får inte heller uppmana minderåriga att övertala vuxna att köpa annonserade varor eller tjänster. Den skall inte heller utnyttja den tillit minderåriga har till föräldrar, lärare eller andra personer, eller på ett omotiverat sätt skildra minderåriga i farliga situationer.

Konventionen har också en regel om att reklam som riktas särskilt till ett land inte får kringgå landets lagstiftning på reklamområdet. Regeln syftar till att hindra att en situation uppstår där ett enskilt lands TV-system riskerar att äventyras.

Reglerna för sponsring är likalydande i direktivet och konventionen. De innebär i korthet följande.

Om ett program är sponsrat måste programbolagets redaktionella integritet säkras. Sponsorn får inte utöva inflytande över programmets innehåll eller inplacering i programtablån på ett sådant sätt att programföretagets redaktionella självständighet äventyras.

Det måste framgå om ett program är sponsrat och programmet måste redovisa sponsorns identitet. Detta bör ske genom att sponsorns namn eller logotyp redovisas i början eller slutet av programmet. I ett sponsrat program får inte göras säljfrämjande hänvisningar till produkter eller varor som är förknippade med sponsorn eller tredje part.

TV-program får inte sponsras av någon som framställer eller säljer varor som inte får marknadsföras i TV-reklam enligt direktivets artikel 13 och 14 och konventionens artikel 15, dvs. tobak och receptbelagd medicin.

Nyhets- och aktualitetsprogram får inte sponsras.

Reklamens omfattning

Direktivets artikel 18 och konventionens artikel 12 anger hur mycket reklam som får sändas. Reglerna är utformade på samma sätt i konventionen och direktivet, med de redan nämnda skillnaderna i definitionen av reklam.

Den sammanlagda dagliga reklam mängden får inte överstiga 15 % av sändningstiden.

Denna andel får ökas till 20 % för att inkludera säljerbjudanden direkt till publiken, s.k. teleshopping. Den totala sändningstiden för teleshopping får inte överstiga en timme om dagen.

Andelen reklamslag under en timme får inte överstiga 20 % av sändningstiden.

De enskilda länderna kan för sina nationella programbolag besluta om striktare regler för reklamens omfattning eller helt förbjuda reklam.

Direktivet har dessutom en regel som innebär att ett land för sändningar som är avsedda enbart för det egna landet och som inte kan tas emot direkt eller indirekt i annat land, får tillämpa andra, dvs. även mer liberala regler när det gäller reklamens inplacering och omfattning.

Konventionens regler begränsas till sådana sändningar som når över nationsgränserna.

Syftet med harmoniseringen av reklamreglerna är att skapa garantier för att vidare sändning av program som följer konventionens och direktivets regler inte skall hindras i något land.

2.1.8 Regler om programutbudet. Skydd för minderåriga

I konventionen är reglerna om programutbudet (artikel 7) knutna till respekten för den enskilda människans värdighet och andra grundläggande rättigheter.

Programmen skall inte vara sedlighetssårande och särskilt inte innehålla pornografi, ge otillbörligt framträdande plats åt våld eller vara ägnade att framkalla rashat.

Program som kan antas skada barns eller ungdomars fysiska, andliga eller moraliska utveckling skall inte sändas på tider då dessa kan väntas se dem, enligt konventionens artikel 7:2. I kommentaren till konventionen sägs att hänsyn också måste tas till tidsskillnaden mellan olika länder där programmen kan tas emot.

Reglerna i konventionens artikel 7 omfattar alla inslag i ett programutbud, dvs. även reklamslag.

Direktivets regler är något annorlunda utformade. Under rubriken Skydd för minderåriga förbjuds program som allvarligt kan skada minderårigas fysiska, psykiska eller moraliska utveckling, särskilt sådana som innehåller pornografi och våld. Försiktighet med att sända program som kan skada minderårigas fysiska, psykiska eller moraliska utveckling skall framför allt iakttas på tider då barn kan antas se på TV.

Under samma rubrik anges också att medlemsstaterna skall se till att TV-sändningar inte väcker hat på grund av ras, kön, religion eller nationalitet. Dessa regler är inte annat än genom kapitelrubriken knutna till skydd av minderåriga.

2.1.9 Rätt till beriktigande

Både konventionen (artikel 8) och direktivet (artikel 23) har regler om rätt till beriktigande. En fysisk eller juridisk person vars legitima intresse, och särskilt rykte och goda namn, har lidit skada till följd av felaktiga påståenden i ett TV-program, skall ha rätt till beriktigande eller annan motsvarande åtgärd.

Rätt till beriktigande eller motsvarande arrangemang skall finnas i förhållande till alla programbolag under ett medlemslands jurisdiktion. Medlemsstaterna skall se till att procedurer upprättas för att möjliggöra detta. I direktivet anges också särskilt att medlemsstaterna skall säkerställa att en tillräcklig tidsrymd medges och att möjligheterna till rättelse i praktiken är lika goda även för personer som bor eller är etablerade i andra medlemsstater.

En begäran om beriktigande eller motsvarande kan avvisas om det inte bedöms som berättigat, om det skulle innebära en straffbar handling, orsaka civilprocess mot programbolaget eller skulle kränka allmän anständighetskänsla.

Enligt direktivet krävs också att tvister om rätten till beriktigande skall kunna underkastas rättslig prövning. Genom de regler om skyldighet att inhämta tolkningsbesked som gäller inom EG, blir det ytterst EG-domstolen som uttolkar dessa bestämmelser, när det gäller EG:s medlemsländer.

För EFTA-länderna finns enligt EES-avtalet inte motsvarande skyldighet. I stället kan de enskilda länderna välja att rådfråga den särskilda EES-domstol som inrättas till följd av avtalet, för att uppnå en fördragsenlig tillämpning av de nationella bestämmelserna.

Konventionen överlåter åt signatärerna att på lämpligt sätt se till att det finns ett fungerande maskineri som gör det möjligt för personer att begagna sin rätt till beriktigande eller utnyttja andra jämförbara rättsliga eller administrativa överklagandemöjligheter.

2.1.10 Ändringar och uppsägning

Förslag om ändringar i direktivet utformas i ett samspel mellan EG:s ministerråd och EG-kommissionen, som har exklusiv initiativrätt. I direktivets artikel 26 anges att kommissionen på grundval av medlemsländernas redovisningar måste rapportera om tillämpningen av direktivet och vid behov föreslå förändringar. Sådan rapport skall avges första gången fem år efter antagandet och sedan vartannat år. Det finns inte någon procedur för medlemsländerna att frånträda en överenskommelse, eller att utträda ur gemenskapen.

Enligt konventionen kan en part när som helst säga upp konventionen genom en underrättelse till generalsekreteraren i Europarådet. Uppsägningstiden är sex månader efter det att generalsekreteraren mottar underrättelsen.

2.2 Svensk lagstiftning och andra regler med betydelse för innehållet i radio- och televisionssändningar

EES-avtalets bestämmelser om radio och television berör flera svenska lagstiftningsområden, i första hand de lagar som reglerar innehållet i radio- och televisionsprogram, men också t.ex. konsumentlagstiftningen.

Det finns åtskilliga svenska lagar som på olika sätt tar upp innehållet i radio- och televisionssändningar. Vissa av dessa lagar är grundlagar såsom regeringsformen, tryckfrihetsförordningen och yttrandefrihetsgrundlagen, och tar upp mer allmänna frågor, medan andra som brottsbalken, marknadsföringslagen, lagen (1991:227) om kabelsändningar till allmänheten och radiolagen (1966:755) reglerar olika specialområden. Svensk lag (radiolagen) ger också möjlighet att reglera villkoren för programföretag i *avtal* mellan dessa och koncessionsgivaren Staten. I motsats till förhållandet i flera andra länder (t.ex. Danmark och Norge) finns i Sverige små möjligheter att till regering eller ministrar delegera regleringen av medierna. En utförlig redovisning av lagstiftningen ges i Radiolagsutredningens betänkande SOU 1992:31 Lagstiftning rörande satellitsändningar av TV-program (avsnitt 4–7). Här skall bara ges en översikt över vilka regler som är av betydelse när det gäller anpassningen till de internationella reglerna.

Regeringsformen fastslår yttrandefriheten och informationsfriheten och de förutsättningar som råder för att begränsa dessa friheter i lag. Som **allmän** förutsättning gäller för begränsning av yttrandefriheten och informationsfriheten detsamma som är föreskrivet för vissa andra rättighetsbegränsningar i 2 kap. 12 § andra stycket RF. En sådan får endast göras för att tillgodose ett ändamål som är godtagbart i ett demokratiskt samhälle. Begränsningen får vidare aldrig gå utöver vad som är nödvändigt med hänsyn till det ändamål som

har föranlett den och inte heller sträcka sig så långt att den utgör ett hot mot den fria åsiktsbildningen såsom en av folkstyrelsens grundvalar. En begränsning får inte göras enbart på grund av politisk, religiös, kulturell eller annan sådan åskådning.

Härutöver anges i 2 kap. 13 § första stycket RF under vilka **speciella** förutsättningar som yttrandefriheten och informationsfriheten får begränsas. Det får ske med hänsyn till rikets säkerhet, folkförsörjningen, allmän ordning och säkerhet, enskilds anseende, privatlivets helgd eller förebyggandet och beivrandet av brott. Vidare får friheten att yttra sig i näringsverksamhet begränsas. I övrigt får begränsningar av yttrandefriheten och informationsfriheten ske endast om särskilt viktiga skäl föranleder det.

Tryckfrihetsförordningen reglerar frågor som rör yttrandefriheten och informationsfriheten i tryckta skrifter och fastslår bl.a. regler för etableringsfrihet, ansvar, meddelarskydd, ordningen för tryckfrihetsprocesser, censurförbud m.m. I den s.k. brottskatalogen (TF 7:4–5) anges vilka gärningar som utgör brott mot tryckfrihetsförordningen. Uppräkningen omfattar ett antal grova brott mot rikets säkerhet, hets mot folkgrupp, barnpornografibrott, olaga våldsskildring i bild, förtal och förolämpning samt vissa publiceringsbrott som innebär åsidosättande av sekretess. Ansvar för tryckfrihetsbrott förutsätter enligt tryckfrihetsförordningen att gärningarna är brottsliga också enligt vanlig lag. Detta brukar uttryckas så att ansvar för tryckfrihetsbrott kräver dubbel täckning.

Den särskilda brottskatalogen i tryckfrihetsförordningen innebär att det såvitt gäller tryckta skrifter dras en gräns i grundlagen för det område som får beläggas med straff genom vanlig lagstiftning. Eftersom en gärning skall vara straffbelagd också genom vanlig lag för att kunna föranleda straffrättsligt ansvar när den begås genom ett yttrande i en tryckt skrift kan en kriminalisering på det tryckfrihetsrättsliga området inskränkas eller upphävas genom ett vanligt lagstiftningsbeslut, medan en ny straffbestämmelse eller en utvidgning av en gammal normalt kräver grundlagsändring.

Yttrandefrihetsgrundlagen som är den senast tillkomna grundlagen förändrade förutsättningarna för radio- och televisionsverksamhet i Sverige. Den nya grundlagen bygger på samma grundsatser som tryckfrihetsförordningen. Det innebär bl.a. att principerna om censurförbud och etableringsfrihet blivit gällande över hela det moderna massmedieområdet. Endast i fråga om användningen av radiofrekvensspektrum har en etableringsfrihet i tryckfrihetsrättslig mening inte kunnat införas. Vidare kan det även i fortsättningen ske förhandsgranskning av filmer och videogram som skall visas offentligt. I övrigt har de tryckfrihetsrättsliga principerna om ensamansvar och källskydd, begränsning av möjligheterna till kriminalisering samt särskild rättegångsordning med tillgång till jury genomförts på ett vidare fält genom yttrandefrihetsgrundlagen. Yttrandefrihetsgrundlagen är av betydelse bl.a. när det gäller lagstiftning om eterburna sändningar, vare sig de förmedlas via satellit eller endast använder den konventionella tekniken för markbundna sändningar.

I fråga om eterburna sändningar innebär grundlagen främst att de redan förut gällande tryckfrihetsrättsliga principerna på det radiorättsliga området

upphöjs till grundlag. Grundlagen omfattar emellertid även radioprogram som förmedlas genom satellitsändning som utgår från Sverige (1 kap. 6 § andra stycket). Den innehåller därtill att frågor om rätt att sända ljudradio- och televisionsprogram genom etern skall kunna prövas av domstol.

I 3 kap. 2 § yttrandefrihetsgrundlagen föreskrivs att rätten att sända ljudradio- och televisionsprogram genom etern får regleras genom lag som innehåller föreskrifter om tillstånd och villkor för att sända. Härav har ansetts följa att ett system med avtal av den typ som hittills varit vanlig i förhållandet mellan staten och företagen inom Sveriges Radio-koncernen får förekomma utan hinder av den nya grundlagen (jfr prop. 1990/91:149 s. 47 f. och KU 9 s. 1 och 30).

I *lagen (1991:1559) med föreskrifter på tryckfrihetsförordningens och yttrandefrihetsgrundlagens områden* ges som titeln anger vissa mer detaljerade föreskrifter på vanlig lags nivå på de nämnda grundlagarnas områden.

Brottsbalken reglerar på vanlig lags nivå innehållet i tryckta skrifter och radio och television genom att ange straffbestämmelser för bl.a. förtal, högförräderi, barnpornografi och olaga våldsskildringar.

Radiolagen fastslår de allmänna ramarna för programföretagens verksamhet och för programinnehållet, t.ex.

- förbud mot förhandsgranskning av innehållet i en sändning
- regler för omfattningen och placeringen av annonser.
- krav på opartiskhet och saklighet i programmen utom under annonstid
- krav på att programmen skall hävda de grundläggande demokratiska värdena
- förbud mot att gynna kommersiella intressen i programverksamheten
- regler för radionämndens uppgifter
- regler för vad som får avtalas mellan staten och programföretagen bl.a. om beriktigande och genmäle.

Radiolagen innehåller sedan år 1991 alltså också regler för *reklam*. Reglerna är utformade efter mönster av Europarådskonventionens och EG-direktivets bestämmelser. Reglerna finns i radiolagen 7–15 §§. I avtal mellan regeringen och programföretag får bestämmas om skyldighet för företaget att endast under annonstid i television sända reklam mot ersättning eller program mot betalning (7 § andra stycket 2). Under denna tid får bara sändas reklam eller betalda program, reklam för den egna verksamheten och programglimtar, "trailers" (8 §). Annonser skall kunna identifieras t.ex. genom firmamamn eller varumärke och personer som har en framträdande roll i nyhetsprogram o.dyl. får inte uppträda i annonser (9 §). Åsiktsannonsering är förbjuden (10 §). Reklam får inte syfta till att fånga uppmärksamheten hos barn under 12 år, och inte heller får det där uppträda personer eller figurer som spelar en framträdande roll i TV-program för barn (11 §). Programföretaget får inte diskriminera annonsör (12 §). Högsta tillåtna annonsvolym är tio procent av sändningstiden och högst åtta eller, i rena undantagsfall, tio minuter per timme (13 §). Annonstiden får inte vara kortare än en minut (14 §) och annonser skall normalt placeras mellan programmen eller i längre pauser eller mellan delar i program som består av olika avslutade delar om varje del varar

minst 20 minuter (15 §). I den sistnämnda paragrafen förbjuds också reklam i anslutning till barnprogram.

Avtalen innehåller mer detaljerade föreskrifter för verksamheten t.ex. för Sveriges Television AB om skyldighet att meddela nyheter, stimulera debatt, granska organisationer, tillgodose minoritetsintressen etc. För Nordisk Television AB gäller liknande villkor. Bolaget har dock rätt att sända reklam.

Marknadsföringslagen innehåller regler om bl.a. otillbörlig reklam, regler som har sin internationella motsvarighet i både direktivet och konventionen. Dessa regler gäller för alla reklammedier, inte bara för televisionen. Lagen gäller inte för åsiktsreklam och s.k. anskaffningsfrämjande reklam, t.ex. platsannonser etc. utan avser utbud av varor och tjänster.

Lagen (1978:767) med vissa bestämmelser om marknadsföring av alkoholdrycker – och *lagen (1978:764) med vissa bestämmelser om marknadsföring av tobaksvaror* reglerar, som namnen säger, reklam för alkohol och tobak.

Den nya *Läkemedelslagen (1992:859)* som avses träda i kraft samtidigt med EES-avtalet reglerar marknadsföringen av läkemedel.

Lagen om kabelsändningar till allmänheten, slutligen, reglerar förhållandena i trådsänd radio och television, vare sig det rör sig om egenproducerade program eller vidareända (oftast från satellit) program. Lagen är anpassad till den nya yttrandefrihetsgrundlagens regler om etableringsfrihet.

Lagen innehåller föreskrifter för trådsändningar av radioprogram till allmänheten enbart i sådana kabelnät som når fler än 100 bostäder. Vidare gäller inte kabellagen en sändning som helt överensstämmer med en rundradio-sändning enligt 5 § radiolagen om den sänds samtidigt med denna.

Kabellagen utgår som nämnts från yttrandefrihetsgrundlagens princip om etableringsfrihet när det gäller kabelsändningar. Det innebär att den som äger eller på annat sätt förfogar över ett kabelnät eller vissa kanaler i ett kabelnät utan särskilt tillstånd får bedriva vidareändning av t.ex. satellitprogram eller sända egensändningar. Även andra begränsningar i sändningsrätten har tagits bort i den nya lagen. Sälunda finns inte något hinder för en utlåning att bedriva kabelsändningar, förutsatt att det utses en utgivare som är bosatt i Sverige.

Någon möjlighet till ingripande mot kabelsändningar genom att förbjuda vidareändning av vissa satellitkanaler ges inte i den nya kabellagen. Det finns inte heller några regler om innehåll i satellitsändningar.

Lokala kabelsändarföretag får inte sända reklam (9 § andra stycket). För övriga egensändningar är det enligt den nya kabellagen tillåtet med reklamfinansierade sändningar. Reklam mot vederlag och program mot betalning får endast sändas under annonstid (9 § första stycket). Reglerna för annonsernas omfattning, inplacering i sändningarna och innehåll är i stort sett identiska med motsvarande regler i radiolagen, med den huvudsakliga skillnaden att det i kabelsändningar inte finns något förbud mot s.k. åsiktsannonsering. Det finns heller inget förbud mot diskriminering av annonsörer.

Reglerna för annonser i ljudradiosändningar är mindre omfattande. Det gäller inte några särskilda regler för hur annonserna skall placeras i sändning-

arna. Reglerna om restriktioner för reklam riktad till barn gäller heller inte ljudradion.

För alla egensändningar gäller att det är tillåtet med sponsrade program. Reglerna om reklam m.m. gäller inte s.k. sökbar text-TV (15 § första stycket).

Utöver dessa regler innehåller kabellagen begränsande regler i fråga om innehållet i egensändningar. På talan av justitiekanslern kan domstol efter juryprövning meddela sändningsförbud för en tid av högst ett år om det i sändningarna vid upprepade tillfällen förekommit skildringar av sexuellt eller annat grovt våld, pornografi eller hets mot folkgrupp, eller om utbudet varit ensidigt inriktat på våldsskildringar (16 §).

Övriga frågor enligt kabellagen prövas av Kabelnämnden som får förelägga den som bryter mot bestämmelserna att följa dessa (21 §). Ett sådant föreläggande får förenas med vite. Utdömandet av vite handläggs av domstol.

Verksamheten med kabelsändningar till allmänheten är också underkastad yttrandefrihetsgrundlagens ansvarighetssystem.

Enligt de nu återgivna reglerna skall den som bedriver sändning av radio-program utse utgivare och anmäla denne till Patent- och Registreringsverket. Han skall vidare ombesörja att varje program spelas in och inspelningen bevaras i sex månader.

2.3 Lagstiftningen i vissa andra länder

I **Danmark** har i december 1991 lagts fram ett lagförslag till Folketinget om satellit-TV inom ramen för en ny radiolag. Regleringen av vissa frågor rörande programinnehållet, bl.a. skyddet för minderåriga och kvotering, har hänskjutits till den ansvarige ministern. Lagförslaget har inte ännu slutgiltigt behandlats av Folketinget.

I **Finland** har regeringen lagt fram förslag om ändringar i kabel-TV-lagen som tillgodoser en del av direktivets bestämmelser om sändningar i Finland. För sändningar från Finland är lagstiftningen mer komplicerad. En hel del av direktivets regler om reklam etc. kan tillgodoses genom villkor i koncessionsavtal med kabelföretagen.

I **Norge** har nyligen framlagts ett förslag till en ny radiolag med bestämmelser som införlivar direktiv och konvention samt samordnar befintliga lagar (radiolag, närradiolag, kabellag och lag om reklam i radio) på området till en enda lag. Detaljregler om en stor del av direktivets innehåll har hänskjutits till konungens (regeringens/departementets) avgörande. Förslaget beräknas behandlas av Stortinget under oktober månad 1992.

I **Storbritannien** baseras radiolagen (Broadcasting Act) på konventionens bestämmelser om ansvarigt land. Detta har emellertid lett till att EG-kommissionen nu anhängiggjort en process mot Storbritannien för brott mot beslutet om TV-direktivet. Anpassningen till direktivets regler sker till stor del genom administrativa föreskrifter.

3.1 Ratifikation av den europeiska konventionen om gränsöverskridande television

Regeringens bedömning: Svenska rättsregler bör i första hand anpassas till EG-direktivet. Beslut om ratifikation av den europeiska konventionen om gränsöverskridande television bör anstå tills klarhet nåtts om ansvarsbestämmelserna.

Utredningens förslag: Radiolagsutredningen tar inte ställning till frågan om ratifikation av konventionen men lämnar ett alternativt lagförslag som tillgodoser både direktivet och konventionen när det gäller reglerna för ansvarigt land.

Remissinstanserna: Frågan om ratifikation av konventionen om gränsöverskridande television behandlas inte direkt av remissinstanserna. Flera instanser anmäler dock att man anser att det internationella instrument som bör ligga till grund för en svensk lagstiftning bör vara EG-direktivet och inte konventionen.

Skälen för regeringens bedömning: Sverige har i flera sammanhang anmält att man avser att ratificera konventionen om gränsöverskridande television. Denna vilja kom först till uttryck genom att Sverige undertecknade konventionen då den antogs av Europarådet år 1989. Konventionen kommer sannolikt att träda i kraft under nästa år, då ett tillräckligt antal medlemsstater i Europarådet har ratificerat den.

Radiolagsutredningens uppdrag var också i första hand att föreslå en anpassning av svensk lagstiftning till konventionen. I nästan alla avseenden innehåller direktivet och konventionen likartade regler för innehåll m.m. i televisionsprogram som sänds över gränserna. De mer formella problem som emellertid finns genom direktivets och konventionens olika regler för vilket land som är ansvarigt för satellit-TV-sändningar har ännu inte helt kunnat klarläggas, vilket bl.a. EG-kommissionens anmälan till Europadomstolen av den brittiska lagstiftningen på motsvarande område visar (se avsnitt 2.3). De olika internationella instrumenten behandlar delvis olika områden eftersom direktivet tar upp en gemensam reglering av alla televisionssändningar oavsett spridningssätt och spridningsområde, medan konventionen enbart reglerar sändningar som överskrider gränser.

I nuvarande läge bör enligt regeringens uppfattning endast införas regler som gör att svensk lagstiftning stämmer överens med EG-direktivet då EES-avtalet träder i kraft. Detta är nödvändigt av hänsyn till Sveriges folkrättsliga åtaganden i det avseendet. I ett senare skede bör frågan om huruvida konventionen skall ratificeras av Sverige och vilka behov det då finns av en reviderad lagstiftning tas upp, eventuellt i enlighet med det alternativa lagförslag som radioutredningen lagt fram. Radiolagsutredningen kommer senare att lämna förslag om en sammanhållen svensk radiolagsstiftning och situationen

beräffande de olika internationella instrumenten kan komma att klarna efter hand så att ett slutligt ställningstagande till en ratifikation av konventionen kan tas i samband med beredningen av denna sammanhållna lagstiftning. Sverige bör i internationella sammanhang verka för att direktivets och konventionens olika regler om ansvarigt land harmoniseras. Om Sverige vid ett senare tillfälle skulle bestämma sig för att ratificera konventionen kan de justeringar av lagstiftningen som då behövs, t.ex. för att anpassa reklamreglerna till de i ett par fall något strängare bestämmelserna i konventionen, genomföras vid denna tidpunkt. Regeringen föreslår därför att den svenska lagstiftningen nu anpassas till direktivet och att frågan om ratificering av konventionen tas upp senare, lämpligen i samband med att förslaget till ny radiolag behandlas.

3.2 Regler för marksändningar av TV-program

Regeringens bedömning: Nuvarande regler för marksändningar av televisionsprogram i radiolagen och avtalen mellan staten och programföretagen tillgodoser i huvudsak TV-direktivets regler. Däremot krävs särskilda regler för televisionssändningar över satellit.

Radiolagsutredningens och Marknadsföringsutredningens bedömningar överensstämmer i huvudsak med regeringens. Marknadsföringsutredningen anser dock att radiolagens regler i 11 §, första stycket om förbud mot reklam riktad mot barn bör upphävas.

Remissinstanserna instämmer i de flesta fall med radiolagsutredningens bedömning. Några instanser anser dock att radiolagens regler i högre grad bör anpassas till direktivets regler.

Skälen för regeringens bedömning: TV-direktivet omfattar såväl marksändningar som satellitsändningar. De allmänna programreglerna för marksänd television återfinns i radiolagen och avtalen med programföretagen, för vilka redogjorts i korthet i avsnitt 2.2.

Reglerna i radiolagen om reklamfinansierade TV-sändningar i marknätet har tidigare anpassats till Europarådskonventionen om gränsöverskridande television (prop. 1990/91 s. 49. KU 39, rskr 370, SFS 1991:1066). Eftersom konventionen och EG-direktivet i allt väsentligt har likartade regler – det viktigaste undantaget är reglerna om ansvarigt land – tillgodoser i huvudsak radiolagens bestämmelser även direktivets krav. I vissa avseenden går de svenska reklamreglerna för marksänd television längre än vad som krävs i de internationella dokumenten. Enligt både direktivet och konventionen får ett land ha strängare regler för sina sändningar så länge inte detta inkräktar på utbytet av sändningar över gränserna eller diskriminerar vissa företag eller länder.

Det svenska regelsystemet tillgodoser enligt regeringens mening väl de krav som TV-direktivet reser i fråga om marksänd television och några ytter-

ligare lagstiftningsåtgärder frånsett en smärre ändring i radiolagen (avsnitt 3.8) behöver inte vidtas i dessa avseenden.

Bestämmelser om reklam riktad till barn samt om reklam för alkohol, tobak och läkemedel har uppmärksammats av flera remissinstanser. Dessa bestämmelser kommer att behandlas utförligt i kommande avsnitt (3.8.3-4).

För närvarande saknas regler för satellitsändningar av TV-program i Sverige. En sådan reglering är emellertid nödvändig för att Sverige skall kunna uppfylla sina förpliktelser enligt EES-avtalet. Regeringen lägger i det följande fram förslag till sådana regler. I huvudsak bör dessa regler ansluta sig till radiolagens bestämmelser om programinnehåll i marksänd television.

3.3 TV-direktivets införlivande med svensk rätt

Regeringens förslag: Reglerna i TV-direktivet införlivas med svensk rätt dels genom en ny lag om satellitsändningar av televisionsprogram till allmänheten, dels genom smärre ändringar i radiolagen (1966:755) och lagen (1991:1559) med föreskrifter på tryckfrihetsförordningens och yttrandefrihetsgrundlagens områden och dels genom ändringar i marknadsföringslagstiftningen.

Radiolagsutredningens och Marknadsföringsutredningens förslag överensstämmer i huvudsak med regeringens. Marknadsföringsutredningens förslag rörande TV-direktivet inskränker sig dock till frågan om TV-reklam.

Remissinstanserna: De flesta instanserna tillstyrker en helt ny lag. *Marknadsdomstolen* anser dock att man åtminstone på sikt bör foga in bestämmelserna om satellitsänd television i radiolagen och att direktivet erfordrar en fullständig radorättslig reglering, eftersom det ställer upp ett självständigt ansvar för programföretagen angående reklamens innehåll och utformning. Domstolen anser att EG-direktivets bestämmelser i vissa delar kan fogas direkt till den svenska lagen som bilagor. *Juridiska fakultetsnämnden vid Stockholms universitet* anser att en integrering av gemensamma regler och en utskilnad av sådana som är speciella för satellitsändningar resp. markbundna sändningar i en och samma lag vara mest ändamålsenligt. *Konsumentverket* har liknande synpunkter.

Skälen för regeringens förslag: Radiolagen är sedan flera år föremål för en grundlig översyn av Radiolagsutredningen. Under den tid som utredningen arbetat har situationen för ljudradio och television radikalt förändrats vilket lett till att utredningen fått tilläggsdirektiv och vidgade uppgifter genom att nya lagförslag behövt läggas fram. Något förslag om en ny radiolag har av dessa skäl ännu inte kunnat läggas fram.

Utredningen arbetar nu med denna fråga och beräknas under år 1993 lägga fram förslag till en ny radiolag. Detta innebär med hänsyn tagen till remissbe-

handling och övrig beredning av ärendet att en ny radiolag torde kunna komma att införas först fr.o.m. år 1995.

För närvarande pågår beredning av ytterligare förslag inom radio- och televisionsområdet, bl.a. frågor om reklamfinansierade lokala ljudradiosändningar och frågan om en myndighet på radio- och televisionsområdet. Det är inte möjligt att nu skjuta upp behandlingen av de internationella åtaganden Sverige gjort genom EES-avtalet till dess att en slutlig översyn av den radorättsliga lagstiftningen kunnat genomföras. Lagstiftningsåtgärder måste genomföras så att de kan träda i kraft den 1 januari 1993. Regeringen föreslår därför att en ny särskild lag om satellitsändningar av televisionsprogram till allmänheten läggs fram. Det är enligt regeringens uppfattning det bästa sättet att nu förverkliga EES-avtalet i svensk lagstiftning på denna punkt. Dessutom bör ändringar göras i vissa andra lagar. Att direkt foga EG-bestämmelser som bilagor till den svenska lagen ter sig inte lämpligt, bl.a. av det skälet att lagen skulle bli mindre överskådlig och att en viss tvekan skulle kunna uppstå om olika delars betydelse för det fall att vissa delar av lagen förekommer som bilagor, medan andra finns med i huvudtexten. Dessutom är det nödvändigt att till direktivets regler foga vissa bestämmelser om sanktioner vid regelöverträdelser.

Marknadsdomstolen har uppfattningen att direktivet bör genomföras med radorättslig och inte marknadsrättslig lagstiftning. Vid behandlingen av frågan om reklam i marksänd television fastslogs att TV-reklamen bör övervakas inom marknadsföringslagstiftningssystemet (prop. 1990/91:149 s. 55, jfr lagrådets yttrande s. 326 ff). Förutsättningarna har dock i viss mån ändrats genom att Sverige skall anpassa sig till TV-direktivet. Det kan då övervägas om vissa frågor som nu regleras av marknadsföringslagstiftningen, t.ex. förbud mot reklam för alkohol, tobak och receptbelagda läkemedel, i stället bör finnas i den radorättsliga lagstiftningen. Dessa frågor fordrar en allsidig belysning och bör lämpligen tas upp av Radiolagsutredningen i dess fortsatta arbete. Frågorna ryms inom utredningens nuvarande uppdrag. Däremot talar övervägande skäl för att i det nu aktuella ärendet inte avvika från den inslagna vägen. Tills vidare bör således alljämt marknadsföringslagstiftningen användas vid övervakning av regler om TV-reklam. Frågan om marknadsföringslagstiftningens territoriella räckvidd tas upp i avsnitt 3.8.2.

3.4 Frågan om tillstånd för satellitsändningar

Regeringens förslag: Något krav på tillstånd för att bedriva satellit-TV-verksamhet ställs inte upp. Däremot skall satellitprogramföretag och satellitentreprenörer vara skyldiga att anmäla sig för registrering samt att lämna vissa uppgifter.

Utredningens förslag överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna har ingen annan mening.

Skälen för regeringens förslag: Sändningar till satellit för mottagning av allmänheten förekommer sedan flera år från upplänksstationer i Sverige. De som svarar för sändningarna har skaffat sig tillgång till sändningsmöjligheter genom avtal med det företag som driver stationen, t.ex. Televerket eller Rymdbolaget. Dessa företag i sin tur har de tillstånd som erfordras för att använda radiosändare och som förenas med de radiotekniska villkor som gäller för sändningen. Hittills har det inte gällt några särskilda regler för innehållet i sådana sändningar utan varje företag har själv bestämt programverksamhetens inriktning, hur eventuella reklamslag skall placeras in etc.

Genom EES-avtalet blir Sverige skyldigt att se till att satellitprogramföretag som Sverige har jurisdiktion över uppfyller åtminstone de minimiregler i fråga om sändningarnas innehåll som framgår av TV-direktivet. Därför måste regler införas beträffande sändningarnas innehåll.

Radiolagsutredningen avvisar tanken på att bygga upp lagstiftningen på grundval av ett system med tillstånd, där de olika detaljreglerna skulle få karaktären av tillståndsvillkor. I stället förordar utredningen att sändningsverksamheten i princip skall vara tillåten och att reglerna skall ges formen av generella lagföreskrifter som skall vara giltiga för alla som bedriver sändningar av det slag som lagen gäller för. Remissinstanserna har inte anfört några inläggningar.

Regeringens uppfattning är att det skulle vara olämpligt att införa ett principiellt förbud för sändningar som hittills har varit tillåtna med det enda motivet att knyta nya villkor till verksamheten. Det kan också ifrågasättas om ett sådant förslag är förenligt med yttrandefrihetsgrundlagen. I enlighet med utredningens förslag bör lagens regler därför gälla för alla som bedriver satellit-TV-verksamhet, utan krav på något särskilt tillstånd.

För att Sverige skall kunna uppfylla sina förpliktelser som sändande land enligt TV-direktivet (se avsnitt 3.5) måste svenska myndigheter veta vilka som bedriver sändningar för vilka Sverige är ansvarigt land. Därför bör de som sätter samman och svarar för programtjänsterna (satellitprogramföretag) eller upplåter satellitkapacitet (satellitentreprenörer), vara skyldiga att anmäla sig för registrering hos en myndighet. Denna myndighet bör vara Kabelnämnden. Ett register över satellitprogramföretag och satellitentreprenörer skall upprättas hos tillsynsmyndigheten. Detta register bör föras med ADB. Datainspektionen har i yttrande enligt 2 § a datalagen tillstyrkt förslaget.

Regeringens förslag: Den nya lagen skall tillämpas på satellitprogramföretag som har sin hemvist i Sverige. Lagen skall också tillämpas om sändningen till satellit sker från sändare här i landet, eller om sändningen från satellit sker med satellitkapacitet som en svensk fysisk eller juridisk person förfogar över, dock endast om satellitprogramföretaget inte har sin hemvist inom EES-området.

Utredningens förslag överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna delar i allt väsentligt utredningens mening. *Kablenämnden* anser dock att reglerna i den svenska lagstiftningen bör gälla även för de fall Sverige skulle vara ansvarigt enligt Europarådskonventionen men inte enligt EG-direktivet.

Skälen för regeringens förslag: Det finns inte anledning att i den nya lagen tillämpa andra ansvarighetsregler än de som motsvarar EG-direktivets bestämmelser, eftersom en ratifikation av Europarådskonventionen inte föreslås nu. De regler som nu finns i konventionen skulle i vissa fall kunna tänkas leda till att ansvaret för en sändning skulle ligga hos två länder samtidigt. Ett sådant fall skulle bl.a. kunna uppstå om ett programföretag under ett EES-lands jurisdiktion för en sändning upp till satelliten utnyttjar ett företag i ett land utanför EES men anslutet till TV-konventionen. En lagstiftning som samtidigt tillgodoser både direktivet och konventionens nuvarande regler blir mycket komplicerad, om ens möjlig att genomföra. Regeringen föreslår därför att lagen skall tillämpas på satellitprogramföretag som har sin hemvist i Sverige. Enligt direktivets artikel 2.1 är Sverige ansvarigt land för en sändning om Sverige medgivit att ett satellitprogramföretag som finns i ett land som inte är bundet av EES-avtalet använder sig av en frekvens eller av satellitkapacitet som Sverige ansvarar och förfogar över eller att upplänks-sändningen sker från sändare här i landet. Det torde i praktiken inte förekomma att ett land upplåter en frekvens till ett företag i ett annat land, i vart fall inte utan att ansvaret övergår till det landet. Sådana fall har därför inte beaktats vid reglernas utformning. Lagen bör således också vara tillämplig om sändningen till satellit sker från sändare här i landet eller om sändningen från satellit sker med satellitkapacitet som en svensk fysisk eller juridisk person förfogar över, men bara om satellitprogramföretaget inte har sin hemvist i ett land inom EES-området.

Regeringens förslag: Lagen gäller sändningar över satellit för mottagning av allmänheten av TV-program, som kan tas emot i något land som är bundet av EES-avtalet. Emellertid gäller den inte för en sändning till satellit som helt överensstämmer med en sändning som sker med stöd av tillstånd enligt 5 § radiolagen eller 1 § lagen (1986:3) om rundradiosändning av finländska televisionsprogram och inte heller för sökbar text-TV.

Utredningens förslag överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna delar i stort sett utredningens mening, men *kammarrätten i Göteborg* anser att undantaget bl.a. för sändningar med stöd av 5 § radiolagen är onödigt.

Skälen för regeringens förslag: Lagen föreslås gälla för sändningar över satellit, dvs. sändningar från en upplänksstation. Eftersom sändningarnas innehåll inte ändras genom återutsändningen från satelliten kommer en regel som gäller för upplänks-sändningen också att träffa det som når publiken på marken. För det fall att ett program är sammansatt av sändningar från flera upplänksstationer är det emellertid inte möjligt att genom regler för en viss upplänks-sändning påverka hela det program som når mottagaren.

TV-direktivet gäller för TV-sändningar som är avsedda för mottagning av allmänheten. Det gäller även om en sändning är avsedd att återutsändas till allmänheten. Detta uttrycks genom att lagen föreslås gälla endast för sändningar "för mottagning av allmänheten". Med detta avses att sändningen från satelliten skall vara avsedd att tas emot av allmänheten antingen direkt eller efter samtidig och oförändrad återutsändning. Från lagens tillämpningsområde undantas därmed satellitsändningar som inte alls är avsedda att nå allmänheten, t.ex. kommunikation inom slutna grupper. Även överföringar mellan rundradioföretag av program som är avsedda att ingå i rundradioföretagets sändningar, efter ett självständigt beslut av dem som ansvarar för sändningsverksamheten inom rundradioföretaget, faller utanför lagens tillämpningsområde.

Sveriges skyldighet i egenskap av sändande land enligt EES-avtalet gäller bara i förhållande till de länder som är bundna av avtalet. Lagen bör därmed endast gälla för sändningar som kan tas emot i något av dessa länder. Det kan inte anses befogat att Sverige ensidigt åtar sig förpliktelser i förhållande till andra länder, som inte har gjort motsvarande åtaganden i fråga om de sändningar som de själva svarar för.

Enligt regeringens mening vore det olämpligt att ha olika regler för identiska sändningar från samma programföretag när de sker samtidigt via marknätet och via satellit. Detta skulle bli fallet om radiolagen tillämpades för marksändningar medan samma program skulle lyda under satellit-TV-bestämmelserna om det sändes via satellit. Sändningar både via marknätet och satellit sker redan i dag från t.ex. Nordisk Television AB. Från lagens till-

lämpningsområde bör därför undantas vissa sändningar för vilken annan lagstiftning gäller, nämligen sändningar som helt överensstämmer med sändningar som sker med stöd av tillstånd enligt 5 § radiolagen eller 1 § lagen om rundradiosändning av finländska televisionsprogram.

Som nämnts i det föregående (avsnitt 3.2) tillgodoses direktivets bestämmelser väl genom de regler som idag finns för de markbundna sändningarna i radiolagen och i avtalen mellan staten och programbolagen. Någon ändring av dessa regler behövs därför inte med undantag för att en viss rapporteringskyldighet bör införas (se avsnitt 3.8).

3.7 Programverksamheten

3.7.1 Allmänna regler för programinnehållet

Regeringens förslag: EG-direktivets regler för skydd av minderåriga täcks i huvudsak av redan befintlig lagstiftning, men kompletteras i den föreslagna lagen av en allmän regel om att sändningarna skall präglas av det demokratiska statsskickets grundidéer samt principen om alla människors lika värde och den enskilda människans frihet och värdighet. Någon möjlighet att hindra vidareändring av utländska satellitprogram införs inte.

Utredningens förslag: Överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna Flertalet remissinstanser har inte några invändningar mot utredningsförslaget. Ett antal instanser har dock en avvikande mening. Flera instanser tar upp frågan om möjligheten att förbjuda vidareändringar. Till dessa instanser hör *Göta hovrätt*, *Kabelnämnden*, *Sveriges Frikyrkoråd*, *Våldsskildringsrådet* och *Barnmiljörådet*, som anser att en möjlighet att förbjuda vidareändringar av de skäl som anges i direktivets artikel 22 bör föras in i den svenska lagen, eventuellt med förebild i 16 § lagen (1991:2027) om kabelsändningar till allmänheten. *Konsumentverket* och *Marknadsdomstolen* anser att mer specifika regler än de som upptas i lagförslaget bör tas med i lagen. *Advokatsamfundet* är kritiskt mot att reglerna i lagen inte är sanktionsstödda.

Skälen för regeringens förslag: Artikel 22 reglerar skydd av minderåriga. Enligt artikeln skall medlemsstaterna säkerställa att sändningar inte inkluderar program som allvarligt kan skada den fysiska, mentala eller moraliska utvecklingen hos minderåriga, särskilt program som innehåller pornografi eller meningslöst våld. Hänsyn till minderåriga skall även tas i fråga om andra program om de kan antas vara skadliga på samma sätt, såvida de inte sänds på tider då minderåriga inom sändningsområdet normalt inte hör eller ser sådana sändningar. Medlemsstaterna skall också säkerställa att sändningar inte innehåller något som uppammar hat, grundat på ras, kön, religion eller nationalitet.

I radiolagen finns bestämmelser om att programföretagens rätt skall utövas opartiskt och sakligt (6 § första stycket). Bakgrunden till denna bestämmelse är att det har ansetts angeläget att det begränsade antalet markfrekvenser för rundradiosändning utnyttjas på bästa sätt i allmänhetens tjänst (se prop. 1966:149 s. 29 f). För den nyligen inrättade tredje marksända nationella TV-kanalen, TV 4, gäller dessa bestämmelser på samma sätt som för Sveriges Radios programbolag. Detta motiverades (se prop. 1990/91:149 s. 73 f) med att begränsningar i fråga om sändningsmöjligheter gör det angeläget att olika meningsriktningar kan komma till tals i en ny TV-kanal. I samma sammanhang konstaterades att de tekniska begränsningarna är mindre framträdande vid satellitsändningar än vid marksändningar.

Regeringen finner – i likhet med radiolagsutredningen och i linje med vad som sagts ovan – att antalet sändningsmöjligheter över satellit är stort och i praktiken kan nära nog etableringsfrihet anses råda. Situationen för satellitkanalerna liknar i detta avseende mer tidningarna än den marksända nationella televisionen. Det förefaller därför inte motiverat att införa en bestämmelse i satellitlagen om saklighet och opartiskhet. Vidare kan det med hänsyn till de olika programtjänsternas karaktär – filmkanaler, underhållningskanaler och olika specialiserade kanaler – i vissa fall te sig främmande att ha en sådan bestämmelse.

Enligt 6 § tredje stycket radiolagen skall programverksamheten som helhet präglas av det demokratiska statskicketets grundidéer samt principen om alla människors lika värde och den enskilda människans frihet och värdighet. Vidare får enligt 7 § i avtal föreskrivas att programföretaget skall ta särskild hänsyn till ljudradions och televisionens särskilda genomslagskraft när det gäller programmens ämnen och utformning samt tiden för sändning av programmen. Sådana bestämmelser har tagits in i nu gällande avtal med programföretagen. Det innebär bl.a. att de ansvariga för sändningarna bör iaktta varsamhet med program som har sådan karaktär att man kan förstå att delar av publiken kommer att uppröras eller skrämmas (jfr prop. 1990/91:149 s. 142). Dessa regler, tillsammans med bestämmelserna om hets mot folkgrupp, barnpornografibrott och olaga våldsskildring i yttrandefrihetsgrundlagen och brottsbalken, tillgodoser enligt regeringens mening de allmänna krav som ställs på programmen enligt artikel 22 såvitt avser marksändningarna.

I satellitlagen bör därför bestämmelser motsvarande radiolagens föreskrifter tas in.

Direktivet är ytterst restriktivt när det gäller möjligheter att hindra vidare spridning av program. Direktivet medger dock att vidaresändning av ett program tillfälligt stoppas vid överträdelser av artikel 22. Frågan är då om Sverige skall utnyttja denna möjlighet.

Som tidigare har framhållits har direktivet tillkommit för att möjliggöra ett fritt utbyte av TV-sändningar mellan EG-länderna. Medlemsstaterna lägger därigenom ansvaret för sändningarna på den stat under vars lagsättning programföretaget befinner sig.

Regeringsformens regler om inskränkning av yttrandefriheten och informationsfriheten gör klart att ett ingripande endast får ske på så sätt att åtgär-

den står i rimlig proportion till den gärning som skall hindras. Att stoppa en TV-sändning är en mycket drastisk åtgärd. Det är en åtgärd som man i övrigt i huvudsak har avstått från att begagna sig av när det gäller den lagstiftning som reglerar TV-sändningar.

Endast i fråga om egensändningar i kabel finns såvitt gäller TV-sändningar en regel som medger att en domstol på talan av justitiekanslern får meddela förbud mot sändning under högst ett år om dessa bryter mot vissa bestämmelser i kabellagen. Denna regel möjliggör ingripande mot sändningar som bryter mot kabellagens 16 §.

Eftersom det handlar om en lokal sändning med en ansvarig utgivare är det i sådana fall möjligt att rikta ingripandet mot det programföretag som begått överträdelsen och som också kan ändra innehållet i sändningarna. Med hänsyn till att vidare spridning av satellitprogram sker samtidigt och oförändrat är det inte möjligt för kabeloperatören att ingripa i sändningens innehåll eller påverka programutbudet.

Mot en regel om förbud mot vidare sändning av vissa satellitsändningar talar också att den rimligen endast skulle kunna tillämpas i kabelnät av viss storlek. Den nuvarande lagen om kabelsändningar gäller enbart i sådana kabelnät som når fler än hundra hushåll. Den gäller givetvis inte för direktmottagning med parabolantenn.

Enligt regeringens mening skulle en regel om att hindra vidare sändning av satellitsändningar som bryter mot direktivets artikel 22 därför vara en med hänsyn till yttrande- och informationsfriheterna drastisk åtgärd, som till sin praktiska verkan skulle medföra orimliga skillnader mellan olika boendeformer när det gäller mottagning av satellitprogram.

Det bör tilläggas att det i dag inte finns några sändningar av sådant slag att det kan antas att man från svensk sida skulle kräva förbud mot vidare sändning eller förändring av innehållet på de grunder som anges i direktivets artikel 22.

Regeringens slutsats när det gäller möjligheten att stoppa sändningar som bryter mot direktivets artikel 22 är att avstängning vid brott mot dessa regler inte är någon tillfredsställande lösning. Regeringen anser därför att Sverige inte skall göra bruk av de möjligheter som direktivet ger att tillfälligt hindra vidare spridning av utländska program.

Regeringens förslag: Minst hälften av en programtjänsts årliga sändningstid avseende vissa slag av program skall upptas av program av europeiskt ursprung. Vidare skall minst tio procent av sändningstiden eller tio procent av programbudgeten avse program av europeiskt ursprung som är framställda av självständiga producenter.

För programtjänster som är avsedda att tas emot i Sverige bör program på svenska språket samt program med svenska artister och verk av svenska upphovsmän förekomma i betydande omfattning.

Satellitprogramföretagen skall årligen redovisa hur stor andel av programtjänsten som avser program av europeiskt ursprung eller program av producenter som är oberoende av programföretagen.

Utredningens förslag: Överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna tillstyrker till största delen förslaget. *Kabelnämnden* framhåller dock att det är besvärande att det inte finns sanktioner mot brott mot bestämmelserna. Flera av de nu i Sverige verkande programföretagen har också invändningar mot förslaget och bestämmelsen i direktivet.

Skälen för regeringen förslag: Frågan om särskilda kvoter för europeiska program hörde till de livligast diskuterade när den europeiska konventionen om gränsöverskridande television, och parallellt med den TV-direktivet, arbetades fram. I Sverige har det inte ansetts finnas behov av sådana regler Sveriges Television uppfyller t.ex. med god marginal kravet att 50 % skall vara av europeiskt ursprung utan några sådana regler. Inte heller andra TV-företag som vänder sig till en svensk publik med ett allmänt inriktat programutbud torde i längden kunna undgå att uppfylla tämligen högt ställda anspråk på svenska och andra europeiska program. Å andra sidan kan det för specialinriktade programtjänster, t.ex. sådana som vänder sig till utom-europeiska invandrare, vara omöjligt att uppfylla ett krav på en viss andel europeiska program.

De regler om vissa andelar för europeiska program och program av oberoende producenter som finns i TV-direktivet ger utrymme för en betydande flexibilitet. Skyldigheten att uppnå angivna andelar gäller endast där det är praktiskt möjligt och anpassningen skall ske successivt under hänsynstagande till programföretagens ansvar gentemot publiken med avseende på information, utbildning, kultur och underhållning.

Regler om andelen europeiska program och program av oberoende producenter bör därför utformas utifrån de nu angivna förutsättningarna. Förpliktelserna för satellitprogramföretagen bör gälla bara om inte särskilda skäl föranleder annat, i enlighet med direktivets flexibla regler på denna punkt.

Flertalet TV-företag torde inte ha några svårigheter att uppfylla de angivna målen. Mot denna bakgrund ter det sig inte rimligt att införa sanktioner mot de företag som inte omedelbart kan uppnå de angivna andelarna.

Vid beräkningen av andelarna europeiska program resp. program av oberoende producenter bör bortses från sändningstid för nyheter, sport, tävlingar och annonser. Regeringen återkommer till detta i specialmotiveringen.

För programtjänster som vänder sig till en svensk publik bör – efter mönster av avtalen mellan staten och Sveriges Television AB och Nordisk Television AB – gälla att program på svenska språket, program med svenska artister eller av svenska upphovsmän skall förekomma i betydande omfattning. Även en sådan föreskrift bör gälla om inte särskilda skäl föranleder annat. Den nu föreslagna regeln torde i praktiken till stora delar sammanfalla med regeln om minst 50 % europeiska program. Regeln har också ett stöd i direktivets artikel 8, där språkpolitiska skäl anges som grund för att medlemsstaterna får ha mer detaljerade eller strängare regler för programmets ursprung. Avsikten med bestämmelsen är inte att diskriminera utländska upphovsmän utan att värna den svenska kulturen. Effekten av bestämmelsen bör studeras noga med utgångspunkt i att den inte skall ha en diskriminerande verkan.

Enligt TV-direktivet skall varje land lämna uppgift om hur programföretagen följer bestämmelserna. För att Sverige skall kunna uppfylla denna förpliktelse bör det föreskrivas skyldighet för satellitprogramföretagen att årligen till tillsynsmyndigheten redovisa hur stora andelar av programtjänsterna som har utgjorts av europeiska program resp. program av oberoende producenter.

3.7.3 Beriktigande

Regeringens förslag: Felaktiga uppgifter som har förekommit i ett program skall beriktigas när det är befogat. Tillsynsmyndigheten skall kunna ålägga ett satellitprogramföretag att på lämpligt sätt offentliggöra ett beslut av myndigheten enligt vilket företaget har brutit mot bestämmelsen om beriktigande.

Utredningens förslag överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna delar till övervägande del utredningens mening. Detta gäller t.ex. *Tidningsutgivarföreningen* och *Journalistförbundet*. Ett fåtal instanser, bland dem *Marknadsdomstolen* och *Juridiska fakultetsnämnden vid Stockholms universitet*, anser dock att lagförslaget inte tillgodoser direktivet, utan att en rätt till genmäle bör skrivas in i lagen och inte enbart en bestämmelse om beriktigande. *Radionämnden* anser att reglerna om beriktigande bör behandlas i en särskild bestämmelse och att särskilda förfaranderegler skall tas in i lagen.

Skälen för regeringens förslag: Artikel 23 i direktivet (se avsnitt 2.1.9) behandlar rätten till beriktigande (right of reply). Den föreskriver att varje land skall se till att alla fysiska och juridiska personer, oberoende av nationalitet eller vistelseort, skall ha rätt till beriktigande eller liknande åtgärd. De tidsmässiga och andra villkoren skall vara sådana att denna rätt kan utövas effektivt. Direktivet kräver också att det skall vara möjligt att underkasta tvister rättslig prövning.

Enligt 7 § första stycket första punkten och 17 § andra stycket radiolagen får i avtal mellan regeringen och programföretagen föreskrivas skyldighet att sända beriktigande och genmäle samt skyldighet att sända redogörelse för beslut av radionämnden där nämnden förklarat att programföretaget brutit mot reglerna i radiolagen eller avtalet med staten. Bestämmelser med den nu angivna innebörden har tagits in i avtalen för Sveriges Radio-koncernen och för Nordisk Television AB, som sänder den tredje marksända TV-kanalen. Dessa skyldigheter skall ses mot bakgrund av dels bestämmelserna i radiolagen att varje programföretag ensamt avgör vad som skall sändas, dels kraven på de nu berörda programföretagen såvitt avser opartiskhet och saklighet. Genmäle respektive beriktigande är åtgärder mot partiskhet och osaklighet (se prop. 1966:149 s. 39 f).

I fråga om marksänd television uppfyller de angivna reglerna väl de krav om rätten till beriktigande som ställs i direktivet, särskilt som reglerna kompletteras av bestämmelser om ärekränkning i yttrandefrihetsgrundlagen och 5 kap. brottsbalken. När det gäller juridiska personer finns regler om otillbörlig marknadsföring vid misskreditering från andra näringsidkares sida.

Liknande bestämmelser bör införas för satellitsändningar. För de sändningar som omfattas av satellitlagen kan det inte finnas motsvarande möjlighet att i avtal föreskriva skyldigheten att sända beriktigande. Bestämmelserna måste därför tas in i lagen. Eftersom satellitlagen inte innehåller något uttryckligt krav om saklighet och opartiskhet (se avsnitt 3.7.1) ställer sig saken här dock något annorlunda.

För de satellitsändningar som Sverige ansvarar för enligt lagen är bestämmelserna om ärekränkning och otillbörlig marknadsföring tillämpliga. I något fall kan dock frågan uppkomma om räckvidden av den svenska straffrättsliga regleringen. Denna fråga bör överlämnas till avgörande i rättstillämpningen. I lagrådsremissen ansåg regeringen vidare att det i den föreslagna lagen därutöver borde anges att uppgifter som förekommit i ett program skall beriktigas, när det är befogat. Vidare borde föreskrivas att Kabelnämnden – om nämnden finner att ett programföretag brutit mot bestämmelsen om beriktigande – får ålägga företaget att offentliggöra beslut om detta på lämpligt sätt. För att inte inkräkta på den ansvarige utgivarens ensamrådighet beträffande programmets innehåll borde det stå programföretaget fritt att välja i vilken form företaget vill ge ett beriktigande offentlighet. Av reglerna för god publicistisk sed följer att ett tillrätaläggande skall publiceras så att det har den åsyftade effekten.

Lagrådet har i frågan om beriktigande anfört.

Enligt 14 § skall uppgifter som förekommit i ett program beriktigas när det är befogat. Enligt 29 § får kabelnämnden ålägga ett satellitprogramföretag att på lämpligt sätt offentliggöra ett beslut av nämnden enligt vilket företaget har brutit mot bestämmelserna i 14 § om beriktigande.

Bestämmelserna skall tillgodose bl.a. artikel 23 i EG:s direktiv (89/552/EEG) om TV-sändningar. Artikeln föreskriver bl.a. att alla fysiska och juridiska personer, vilkas legitima intressen har skadats av påståenden om felaktiga fakta i ett TV-program skall ha rätt till genmäle (right of reply) eller motsvarande åtgärd. Enligt artikeln skall medlemsstaterna också fastställa vissa procedurregler m.m. för utövandet av rätten.

Den rätt till genmäle eller motsvarande åtgärd som sålunda tillförsäkras enligt direktivet får i och för sig anses kunna tillgodoses genom vad som i förslaget betecknas om beriktigande. Bestämmelserna i 14 och 29 §§ ger emellertid enligt lagrådet anledning till tveksamhet i ett annat avseende. Regeringen framhåller sålunda i remissen att – för att inte inkräkta på den ansvarige utgivarens ensamrådighet beträffande programmets innehåll – det bör stå programföretaget fritt att välja i vilken form företaget vill ge ett beriktigande offentlighet. Vidare sägs att, eftersom satellitprogramföretaget inte är tvunget att offentliggöra beslutet i det egna mediet, bestämmelsen i 29 § är förenlig med yttrandefrihetsgrundlagens princip om den ansvarige utgivarens ensamansvar.

Regeringen syftar här uppenbarligen på bestämmelsen i 3 kap. 4 § yttrandefrihetsgrundlagen, som föreskriver att den som sänder radioprogram självständigt avgör vad som skall förekomma i programmen. Något undantag i yttrandefrihetsgrundlagen som ger möjlighet att införa bestämmelser om att beriktigande skall ske i programmen finns inte.

EG-direktivet kräver inte uttryckligen att beriktigandet sker i TV-programmen. Det får dock anses ligga i sakens natur att så bör ske om inte annat sägs och det mesta talar alltså för att också direktivet har denna utgångspunkt. Regeringen uttalar i sammanhanget att av reglerna för god publicistisk sed följer att ett tillrättläggande skall publiceras så att det har den åsyftade effekten och vidare att offentliggörandet skall ske på ett sådant sätt att dess spridning står i rimligt proportion till den spridning som den felaktiga uppgiften hade och att det har en geografisk anknytning till det kränkta subjektet. Dessa uttalanden framstår i och för sig som rimliga men ändrar inte på det förhållandet att det inte finns någon möjlighet att framtvunga ett offentliggörande av beriktigandet i det egna mediet, men någon möjlighet att föreskriva detta finns som sagt inte.

Slutsatsen av det anförda blir att med den nuvarande grundlagsregleringen rätten till beriktigande kan ha ett begränsat värde. Lagrådet vill ifrågasätta om inte yttrandefrihetsgrundlagen bör ändras så att det blir möjligt för Kabelnämnden att besluta att ett beriktigande skall ske i ett program som företaget sänder. En sådan ordning är också mera i direktivets anda. I avbidan på en grundlagsändring hör det av 29 § klarare framgå vilka begränsningar som gäller för beriktigande. Lagrådet föreslår att paragrafen får följande lydelse

”Kabelnämnden får ålägga ett satellitprogramföretag att på lämpligt sätt offentliggöra ett beslut av nämnden enligt vilket företaget har brutit mot bestämmelserna i 14 § om beriktigande. Föreläggandet får dock inte innebära att offentliggörande måste ske i ett program som företaget sänder. Föreläggandet får förenas med vite.”

Regeringen har inte någon invändning mot vad Lagrådet föreslagit om bestämmelsens utformning. Radiolagsutredningen torde få anledning återkomma till reglerna om beriktigande i sitt arbete med en ny radiolag. Den får då anledning att ytterligare överväga reglernas förenlighet med yttrandefrihetsgrundlagen (jfr prop. 1986/87:151 s. 37 ff).

Genom bl.a. särskilda regler i lagen med forskrifter på tryckfrihetsförordningens och yttrandefrihetsgrundlagens områden och i den föreslagna lagen om stellitsändningar och televisionsprogram till allmänheten om registrering och bevarande av inspelningar möjliggörs att rätten till beriktigande kan utövas effektivt (se avsnitt 3.9).

3.8 Reklamregler

3.8.1 Allmänna regler för reklamen, inplacering i program m.m.

Regeringens förslag: De bestämmelser för sponsring och reklam som finns i radiolagen, bör ligga till grund för regleringen av satellitsändningar. Detta leder till att likartade regler råder för alla sändningar under svensk lag. Något förbud mot annonsdiskriminering införs dock inte för satellitsändningar.

Radiolagsutredningens förslag överensstämmer med regeringens, med undantag för att utredningen föreslår en regel mot annonsdiskriminering.

Marknadsföringsutredningens bedömning är att radiolagen tillgodoser direktivets bestämmelser.

Remissinstanserna ansluter sig till övervägande del till Radiolagsutredningens förslag. En del instanser, bl.a. *Svenska Kabel-TV-föreningen*, *Filmnet*, *SAF*, *Industriförbundet* och *Köpmannaförbundet* anser dock att de restriktivare svenska reglerna medför en risk för obalans mellan de svenska satellitsändningarna och utländska sändningar *NO* och *Tidningsutgivareföreningen* motsätter sig att det införs ett förbud mot annonsdiskriminering.

Radionämnden anser att den föreslagna bestämmelsen om förbud mot gynnande av kommersiellt intresse är otydlig och bör utformas på så sätt att det framgår att ett förbud mot dolda reklambudskap avses. *Marknadsdomstolen* har en liknande uppfattning. *Kabelnämnden* anser att direktivets konkreta reklamregler bör motsvaras av konkreta bestämmelser och adekvata sanktioner i svensk lag. En liknande uppfattning har *Konsumentverket*.

Skälen för regeringens förslag: Det är enligt regeringens uppfattning rimligt att ha ett enhetligt regelsystem för all annonsering och för program som bekostas av annan (sponsras) i televisionssändningar under svensk jurisdiktion, oavsett distributionsmetod. De regler som nu råder för annonsering i marksänd television beslöts under stor enighet av riksdagen under behandlingen av lagstiftningen om reklam i svensk marksänd television.

Reglerna var då redan utformade för att passa ihop med konventionen om gränsöverskridande television (se prop. 1990/91:149, KU 39, rskr. 370). Konventionens regler överensstämmer emellertid i allt väsentligt med direktivets bestämmelser. Regeringen anser därför övervägande skäl tala för att samma regler som gäller för marksändningar också bör gälla för satellitsändningar. Detta medför visserligen i vissa avseenden en konkurrensnackdel för svenska programföretag i förhållande till utländska, men enligt regeringens uppfattning väger önskemålet om en enhetlig svensk lagstiftning tyngre.

Någon bestämmelse om förbud mot annonsvägran bör enligt regeringens uppfattning däremot inte införas i lagen om satellitsändningar av TV-program. En sådan bestämmelse kan vara motiverad när det gäller marksänd television eftersom det där i praktiken råder ett monopol på sändningar med reklam. Däremot kan man inte hävda att samma regel är lika naturlig i en situation med konkurrerande reklamsändningskanaler vilket gäller för satellit-sänd television.

Direktivets artikel 12 ger vissa allmänna *minimiregler* för hur reklam skall vara beskaffad. Regeringen föreslår (avsnitt 3.7.1) att det i den nya lagen – efter mönster från den nuvarande radiorättsliga regleringen – skall tas in bestämmelserna att programverksamheten som helhet skall präglas av det demokratiska statsskickets grundidéer samt principen om alla människors lika värde och den enskilda människans frihet och värdighet. På samma sätt föreslås att varje satellitprogramföretag när det gäller programmets ämnen och utformning, samt tiden för sändning av programmen skall ta hänsyn till televisionens särskilda genomslagskraft. Dessa bestämmelser gäller också reklam. Artikelns bestämmelser under punkterna d och e om att TV-reklam inte får uppmuntra beteenden som är skadliga för hälsa, säkerhet eller miljö tillgodoses i annan svensk lagstiftning, främst i marknadsföringslagens regler om otillbörlig marknadsföring. Genom dessa bestämmelser är direktivets krav tillgodosedda.

3.8.2 Internationell TV-reklam

Regeringens förslag: Tillämpningsområdet för generalklausulen om otillbörlig marknadsföring i 2 § marknadsföringslagen utvidgas till att också avse reklam i sådana televisionssändningar som avses i den nya lagen om satellitsändningar av televisionsprogram till allmänheten.

Radiolagsutredningens förslag: Överensstämmer i huvudsak med regeringens.

Remissinstanserna i fråga om Radiolagsutredningens förslag har i allmänhet samma mening.

Marknadsföringsutredningens förslag: Överensstämmer delvis med regeringens. Utredningen har därutöver föreslagit motsvarande utvidgning beträffande 3 § marknadsföringslagen. Vidare har utredningen föreslagit att

2 och 3 §§ inte skall tillämpas på televisionssändningar från något annat land om en internationell överenskommelse påkallar det.

Remissinstanserna ifråga om Marknadsföringsutredningens förslag: De flesta remissinstanser som har uttalat sig i frågan är positiva eller har inte någon erinran mot förslagen. Några instanser är emellertid kritiska till utredningsförslaget i denna del. Bland dessa märks *JK*, *Marknadsdomstolen* och *Konsumentverket*, som anser att utredningens förslag om att inskränka marknadsföringslagens tillämpningsområde går längre än vad som krävs.

Skälen för regeringens förslag: Som redovisats i avsnitt 3.8.1 tillgodoses TV-direktivets reklamregler i viss utsträckning av marknadsföringslagens regler om otillbörlig marknadsföring. Direktivets regler om ansvarigt land (artikel 2) väcker emellertid frågan om huruvida marknadsföringslagens tillämpningsområde behöver inskränkas eller utvidgas. Marknadsföringslagens generalklausul om otillbörlig marknadsföring innebär att marknadsföringen av en vara eller tjänst vid vite kan förbjudas av Marknadsdomstolen om den bedöms strida mot god affärssed. I förarbetena till generalklausulen om otillbörlig marknadsföring uttalades att klausulen inte är formellt begränsad till Sverige. Vidare uttalades i fråga om lagens tillämpning på marknadsföringsåtgärder med internationell anknytning följande (prop. 1970:57 s. 93):

Huvudsyftet med den föreslagna lagstiftningen är att sörja för att vissa normer iaktas inom reklam och marknadsföring på den svenska marknaden. Avgörande för om generalklausulen skall tillämpas på svensk publik bör därför vara om åtgärden är inriktad på svensk publik. Var åtgärden har företagits är däremot i princip utan betydelse. Generalklausulen bör sålunda kunna tillämpas exempelvis i fråga om reklammaterial som har producerats i utlandet och därifrån distribuerats till mottagare i Sverige. Detta bör gälla vare sig reklamen är särskilt inriktad på Sverige eller vänder sig till en internationell publik, däribland den svenska. Om däremot reklamen i och för sig avser bara en viss utländsk marknad bör generalklausulen inte anses tillämplig. Det bör sålunda inte vara möjligt att ingripa mot en annons i en utländsk tidning, vilken inte primärt är avsedd för spridning i andra länder, även om vissa exemplar av tidningen skulle förekomma här i landet. Det nu sagda gäller även åtgärder som vidtas av svenska företag. Det sagda innebär att generalklausulen i och för sig kan tillämpas även på handlingar som företas utanför Sveriges gränser. De praktiska möjligheterna att i sådana fall nå den ansvarige med delgivning av ett vitesföreläggande eller att verkställa ett beslut om utdömande av vite torde emellertid vara begränsade.

Uttalandena i förarbetena till generalklausulen i 2 § ger vid handen att marknadsföringslagen kan tillämpas på annonsörer som genom TV-sändningar från andra länder sprider reklam i Sverige. Man kan också ingripa mot den som handlar på annonsörens vägnar eller som annars väsentligt har bidragit till handlingen.

Marknadsföringsutredningen anser att EG-direktivets sändarlandsprincip medför att man måste undanta sändningar som kommer från andra länder från svensk marknadsföringslagstiftning. Marknadsdomstolen är enligt utredningens uppfattning förhindrad att tillämpa svensk lagstiftning på sändningar till

en internationell publik, även om de riktas speciellt till Sverige. Direktivet fäster enligt utredningens uppfattning inte någon vikt vid vilken publik TV-sändningar i första hand är riktade till. Detta medför att man inte heller kan tillämpa generalklausulen på svenska företag som använder utländska sändningar för sin marknadsföring.

I likhet med flera remissinstanser, däribland JK, Marknadsdomstolen och Konsumentverket, anser regeringen att den tolkning av TV-direktivet som Marknadsföringsutredningen gör, när det gäller möjligheterna att tillämpa marknadsföringslagen på TV-sändningar från ett annat land går längre än vad direktivet kräver. Enligt regeringens uppfattning torde direktivet inte hindra ett mottagarland att ingripa mot reklam som en annonsör under detta lands jurisdiktion sprider med hjälp av TV-sändningar från andra länder. Någon uttrycklig regel om att marknadsföringslagen inte skall tillämpas, om en internationell förpliktelse kräver det, behövs enligt regeringens mening inte. Det bör i stället överlämnas åt marknadsdomstolen att i sin tillämpning beakta vad som i detta hänseende följer av de internationella reglerna. Marknadsföringsutredningen har också i sitt betänkande pekat på detta som en möjlig lösning.

För frågan om en *utvidgning* av tillämpningsområdet för generalklausulen i 2 § marknadsföringslagen till TV-sändningar som kan tas emot utanför Sverige ställer sig saken däremot annorlunda.

Som framgår av redovisningen av förarbetena till marknadsföringslagen, kan generalklausulen i 2 § inte tillämpas på reklam som visserligen framställs här i landet men är avsedd bara för en viss utländsk marknad. För att ett ingripande skall kunna ske med stöd av 2 § marknadsföringslagen mot TV-reklam som omfattas av de berörda delarna av direktivet måste paragrafens tillämpningsområde utvidgas till reklam i satellitsändningar av program även om de bara kan tas emot i något annat EES-land.

Tillämpningsområdet för generalklausulen i 3 § marknadsföringslagen om informationsskyldighet behöver däremot inte utvidgas. Något krav på information vid marknadsföring ställs inte upp i TV-direktivet.

3.8.3 Reklam riktad till barn

Regeringens förslag: För satellitsändningar skall gälla samma restriktioner för reklam riktad till barn under 12 år som för marksänd television. Detta innebär dels förbud mot reklam riktad till barn, dels förbud mot att personer som spelar en framträdande roll i TV-program för barn uppträder i reklam och dels förbud mot reklam i anslutning till barnprogram.

Radiolagsutredningens förslag överensstämmer med regeringens.

Marknadsföringsutredningens förslag: Det nuvarande förbudet i radiolagen och kabellagen mot TV-reklam riktad till barn står enligt utred-

ningen i strid med EES-avtalet. Utredningen föreslår därför att dessa bestämmelser avskaffas.

Remissinstanserna är delade i fråga om förbud mot TV-reklam riktad mot barn under 12 år, men har i stort sett inga invändningar mot de andra reglerna. *Göta hovrätt* anser att ett förbud går för långt. *Marknadsdomstolen* föreslår att direktivets regler för reklam till barn skall infogas i lagen men att inget förbud mot sådan reklam införs. En likande uppfattning har *Svenska Arbetsgivareföreningen*, *Tidningsutgivareföreningen* och andra näringslivsorganisationer samt *Filmnet*. *Juridiska fakultetsnämnden vid Stockholms universitet* anser att Radiolagsutredningens förslag inte kan anses förenligt med EG-rätten. *Kommerskollegium*, *Statskontoret*, *Konsumentverket*, *Barnmiljörådet*, *Radionämnden*, *Kabelnämnden* och *Sveriges Radio* samt organisationer som *Husmodersförbundet Hem och Samhälle*, *Rädda Barnen*, *Hem och Skola* och *Svenska Kyrkans Centralstyrelse* avstyrker däremot Marknadsföringsutredningens men tillstyrker Radiolagsutredningens förslag.

Skälen för regeringens förslag: Artikel 16 i direktivet ställer upp följande krav på TV-reklam riktad till barn:

- den får inte direkt uppmana minderåriga att köpa en vara eller tjänst genom att utnyttja deras oerfarenhet eller godtrogenhet,
- den får inte direkt uppmuntra minderåriga att övertala föräldrar eller andra att köpa de annonserade varorna eller tjänsterna,
- den får inte dra fördel av det särskilda förtroende som minderåriga har för föräldrar, lärare eller andra personer,
- den får inte utan saklig grund visa minderåriga i farliga situationer.

Artikel 16 föreskriver således inte något absolut förbud mot att rikta TV-reklam till barn utan bygger i stället på en missbruksprincip. Vidare innehåller den regler som syftar till att skydda minderåriga mot TV-reklam som kan försäka moralisk eller fysisk skada. Den artikel som innehåller allmänna programregler för skydd av minderåriga (artikel 22) har behandlats tidigare (se avsnitt 3.7.1). Den omfattar även reklam.

Den svenska marknadsföringslagstiftningen gäller för all kommersiell reklam på den svenska marknaden. Lagen är därmed även tillämplig på TV-reklam riktad till barn.

Enligt generalklausulen i 2 § marknadsföringslagen kan Marknadsdomstolen, om en näringsidkare vid marknadsföring av en vara, tjänst eller någon annan nyttighet företar reklamåtgärd eller annan handling, som genom att strida mot god affärssed eller på annat sätt är otillbörlig mot konsumenter eller näringsidkare, förbjuda näringsidkaren att fortsätta med detta eller att företa annan liknande handling.

Hänvisningen till uttrycket "god affärssed" syftar bl.a. på Internationella Handelskammarens Grundregler för reklam.

I förarbetena till marknadsföringslagen (prop. 1970:57 s. 60) anges att generalklausulen redan från början kunde få en betydande stadga om man till utgångspunkt för tillämpningen tog detta utomrättsliga normsystem.

I Grundregler för reklam anges att reklam inte får utnyttja barns naturliga godtrogenhet eller ungdomars bristande erfarenhet och får inte utsätta deras

lojalitetskänsla för påfrestning (artikel 13:1). Vidare får reklam som riktas till eller är ägnad att påverka barn eller ungdom inte innehålla framställning i ord eller bild som kan medföra fysiska skadeverkningar eller påverka dem negativt i psykiskt eller moraliskt avseende (artikel 13:2).

Vidare gäller att det vid prövning enligt generalklausulen i marknadsföringslagen av om en framställning är otillbörlig mot konsumenter ställs speciellt höga krav på hederlighet och vederhäftighet när framställningen riktar sig till grupper som kan antas vara mindre kritiska än konsumenter i allmänhet, exempelvis barn (prop. 1970:57 s. 69).

Riksdagen har bedömt att det med hänsyn till bl.a. televisionens stora genomslagskraft varit befogat att uppställa mer långtgående restriktioner i radiolagen än vad som följer av marknadsföringslagen, när det gäller reklam som särskilt vänder sig till yngre barn (se prop. 1990/91:149, KU39, rskr. 370). I 11 § första stycket radiolagen föreskrivs att en annons med reklam som sänds under annonstid i televisionen inte får syfta till att fånga uppmärksamheten hos barn under 12 år. Vidare föreskrivs i andra stycket att det i annonser med reklam inte får uppträda personer eller figurer som spelar en framträdande roll i televisionsprogram som huvudsakligen vänder sig till barn under 12 år. Det finns dessutom i 15 § första stycket andra meningen ett uttryckligt förbud mot att sända annonser med reklam under annonstiden omedelbart före eller efter ett program som huvudsakligen vänder sig till nämnda barngrupp. Motsvarande regler har senare intagits i lagen om kabelsändningar till allmänheten (se prop. 1991/92:53, KU19, rskr. 110).

Marknadsföringsutredningen har föreslagit att förbudet i radiolagen och lagen om kabelsändningar till allmänheten mot att sända annonser med reklam, som syftar till att fånga uppmärksamheten hos barn, upphävs. Utredningen har motiverat sitt förslag med att bestämmelserna skulle strida mot artikel 11 i EES-avtalet, som motsvarar artikel 30 i Romfördraget. Enligt dessa regler förbjuds ett land att införa kvantitativa importrestriktioner eller åtgärder med motsvarande verkan. Förbudet modereras av artikel 13 i EES-avtalet, som motsvarar artikel 36 i Romfördraget som möjliggör sådana åtgärder med hänsyn till t.ex. allmän moral eller människors liv och hälsa. Enligt ett avgörande av EG-domstolen (Cassis de Dijon-fallet) följer att en restriktion måste vara icke diskriminerande och behövlig samt att den inte får vara onödigt långtgående.

Utredningen har som skäl för att barnreklamförbudet skulle strida mot EG-rätten åberopat ett uttalande från en kommissionsledamot angående leksaksreklam i TV.

Regeringen gjorde i lagrådsremissen följande bedömning. Direktivet medger att medlemsstaterna har strängare regler än direktivets (artikel 3:1). Medlemsstaterna torde dock inte få ställa upp regler som strider mot någon annan del av EG-rätten.

EG-domstolen har inte prövat om ett barnreklamförbud står i strid med artiklarna 30 och 36. Det uttalande av en kommissionsledamot som utredningen har hänvisat till ger ingen klar ledning.

Vid bedömningen huruvida ett barnreklamförbud skall stå i överensstämmelse med EG-rätten bör beaktas reglerna i artikel 16 i direktivet som syftar till att skydda minderåriga mot TV-reklam som kan förorsaka moralisk eller fysisk skada. Vidare bör noteras att det svenska förbudet inte avser någon speciell produktgrupp utan allmänt tar sikte på reklam som syftar till att fånga de yngre barnens uppmärksamhet.

Regeringen ansåg i lagrådsremissen vid en samlad bedömning att barnreklamförbudet inte torde stå i strid med EG-rätten. Vidare fann regeringen att radiolagens bestämmelser är motiverade och tillsammans med marknadsföringslagens regler tillgodoser de särskilda bestämmelserna i direktivet om barnreklam. Radiolagens bestämmelser borde därför ligga till grund för regler om barnreklam i satellitsändningar. Detta innebär att de svenska reklamreglerna även på detta område får en strängare reglering än direktivets (jfr avsnitt 3.8.1).

Lagrådet har i frågan om reklam riktad till barn anfört.

Enligt 23 § första stycket i förslaget får en annons med reklam som sänds under annonstid i televisionen inte syfta till att fånga uppmärksamheten hos barn under 12 år. I paragrafens andra stycke föreskrivs att i annonser med reklam får inte uppträda personer eller figurer som spelar en framträdande roll i televisionsprogram som huvudsakligen vänder sig till barn under 12 år.

Det föreslagna förbudet mot barnreklam i 23 § första stycket har kritiserats vid remissbehandlingen på den grunden att det skulle strida mot EG-rättens – och därmed också EES-avtalets – regler om varors och tjänsters fria rörlighet. Det bör i sammanhanget nämnas att marknadsföringsutredningen av samma skäl föreslagit att motsvarande bestämmelser i radiolagen och lagen om kabelsändningar till allmänheten skall utgå.

De regler i EG-rätten som avses är främst artiklarna 30, 36 och 59 i Romfördraget (artiklarna 11, 13 och 39 i EES-avtalet). Enligt dessa bestämmelser är kvantitativa importrestriktioner samt åtgärder med motsvarande verkan i princip förbjudna mellan de avtalslutande parterna. Undantag gäller dock för det fall förbud eller restriktioner grundas på vissa uppräknade särskilda hänsyn, bl.a. hänsyn till allmän moral eller människors liv och hälsa. Det föreskrivs dock att sådana åtgärder inte får utgöra ett medel för godtycklig diskriminering eller innefatta en förtäckt begränsning av handeln mellan de avtalslutande parterna. Enligt ett avgörande av EG-domstolen (Cassis de Dijon-fallet) gäller vidare att en restriktion måste vara behövlig samt att den inte får vara onödigt långtgående.

Vid bedömningen av om de föreslagna reglerna om barnreklamförbud strider mot EG-rätten och EES-avtalet kan till att börja med konstateras att reglerna går längre än motsvarande regler i EG:s direktiv (89/552/EEG) om TV-sändningar. Enligt TV-direktivet gäller sålunda inte något absolut förbud mot sådan reklam som syftar till att fånga uppmärksamheten hos barn. I artikel 16 anges att TV-reklam inte skall orsaka moralisk eller fysisk skada hos minderåriga och att den därför måste uppfylla vissa kriterier. Bl.a. gäller att reklamen inte skall direkt uppmana minderåriga att köpa en produkt eller tjänst genom att utnyttja deras oerfarenhet eller godtrogenhet och att reklamen inte heller skall direkt uppmuntra minderåriga att övertala sina föräldrar eller andra att köpa de utannonserade varorna eller tjänsterna. Enligt artikel 22 gäller vidare bl.a. att medlemsstaterna skall vidta lämpliga åtgärder för att säkerställa att TV-sändningar från TV-programföretag inom respektive stats

jurisdiktionsområde inte inkluderar program som allvarligt kan skada den fysiska, mentala eller moraliska utvecklingen hos minderåriga. I ingressen till direktivet anges att detta fastställer minimikraven för att garantera frihet för sändning. Vidare anges i artikel 3:1 att det står ett land fritt att föreskriva att programföretag inom dess jurisdiktion skall följa mer detaljerad eller striktare regler inom de områden som omfattas av direktivet.

Det går uppenbarligen inte att göra något bestämt uttalande om huruvida de angivna bestämmelserna i EG-rätten medger att ett förbud införs mot barnreklam på det sätt som föreslås i remissen. Det kan hävdas att ett sådant förbud i praktiken inte kommer att sträcka sig särskilt mycket längre än vad en reglering i enlighet med TV-direktivet skulle göra. Men det finns en inte oväsentlig principiell skillnad mellan regleringarna och det kan därför inte uteslutas att det föreslagna förbudet anses strida mot reglerna om varors och tjänsters fria rörlighet. Lagrådet finner emellertid övervägande skäl tala för att förbudet är förenligt med nyssnämnda regler i EG-rätten.

Regeringen finner mot bakgrund av Lagrådets slutsats inte anledning att frångå remissens förslag.

Den svenska 12-årsgränsen torde motsvara direktivets begrepp minderåriga (jfr prop. 1990/91:149 s. 121).

3.8.4 Reklam för alkohol, tobak och läkemedel

Regeringens förslag: Förbuden i lagen med vissa bestämmelser om marknadsföring av alkoholdrycker och i lagen med vissa bestämmelser om marknadsföring av tobaksvaror att marknadsföra alkohol och tobak utvidgas till att omfatta alla sändningar som omfattas av den föreslagna lagen om satellitsändningar av TV-program. Något uttryckligt förbud mot att marknadsföra receptbelagda läkemedel föreslås inte. Den möjlighet som ges i EES-avtalet att införa regler som stoppar vidare-sändning av alkoholreklam i svenska kabelnät utnyttjas inte.

Utredningarnas förslag överensstämmer i huvudsak med regeringens.

Remissinstanserna instämmer huvudsakligen i utredningarnas förslag. Ett fåtal instanser, bl.a. *Konsumentverket*, anser dock att möjligheten att stoppa vidare-sändningar av alkoholreklam enligt EES-avtalet bör utnyttjas. *Konkurrensverket* hävdar däremot att det svenska förbudet strider mot EES-avtalet. Verket anser dock att ett förbud mot läkemedelsreklam i TV bör införas för att uppfylla direktivets bestämmelser. *Läkemedelsverket* anser detta obehövligt.

Skälen för regeringens förslag: TV-direktivet innehåller dels ett förbud mot tobaksreklam (artikel 13), dels begränsningar i fråga om alkoholreklam (artikel 15). I Sverige gäller i dag förbud mot tobaks- och alkoholreklam i ljudradio- och televisionsprogram. Förbuden regleras marknadsrättsligt i dels lagen med vissa bestämmelser om marknadsföring av alkoholdrycker (alkoholreklamlagen), dels i lagen med vissa bestämmelser om marknadsfö-

ring av tobaksvaror (tobaksreklamlagen). Lagarna har samma tillämpningsområde som marknadsföringslagen, dvs. gäller för marknadsföringen på den svenska marknaden. Utanför lagarnas tillämpningsområde faller således näringsidkares marknadsföring på den utländska marknaden (se vidare prop. 1977/78:178 s. 48).

Som redovisats i det föregående (avsnitt 3.7.1) har regeringen stannat för att inte nu införa särskilda förbudsregler eller andra regler i fråga om innehålllet i reklam för alkohol, tobak och läkemedel i den radorättsliga lagstiftningen. I avvaktan på resultatet av Radiolagsutredningens arbete får i stället den marknadsföringsrättsliga lagstiftningen tills vidare tillämpas för att komma till rätta med sådan reklam som inte är tillåten enligt TV-direktivet.

Det reklambud som gäller i Sverige för alkoholdrycker går längre än vad TV-direktivet kräver. Som Marknadsföringsutredningen har framhållit (avsnitt 5.3) torde det svenska TV-reklambudet dock vara förenligt med Sveriges skyldigheter enligt EES-avtalet, eftersom alkoholreklamlagen har en alkoholpolitisk motivering och kan stödjas på EES-avtalets allmänna regel om hänsynen till skydd för människors hälsa.

Riksdagen har uttalat (1990/91:So23, rskr 375) att Sverige bör medverka till en europeisk överenskommelse som helt stoppar alkoholreklam i satellitsänd TV. För sändningar under svenskt ansvar finns däremot i det nu framlagda lagförslaget ett förbud mot sådana sändningar. Vid den värdering av direktivets bestämmelser som skall göras inom ramen för EES-samarbetet finns tillfälle för Sverige att fortsatt verka för ett internationellt förbud mot alkoholreklam i satellitsänd TV.

Som framgår av vad som har sagts i det föregående är tillämpningsområdet för såväl alkohol- som tobakslagarna marknadsföring på den svenska marknaden. För att TV-direktivets regler om tobaksreklam m.m. skall kunna tillämpas på programföretag som Sverige har jurisdiktion över, måste reklambudet i de båda speciallagarna också omfatta televisionssändningar från Sverige som endast kan tas emot i något annat EES-land. Frågan blir då hur detta lagtekniskt skall ske. Vid bedömning av denna fråga bör som bakgrund nämnas att speciallagarna hänvisar till marknadsföringslagen. En handling som strider mot alkoholreklamlagen eller tobaksreklamlagen skall nämligen vid tillämpning av marknadsföringslagen anses varas otillbörlig mot konsumenter. Marknadsföringsutredningen och Marknadsdomstolen anser att någon uttrycklig utvidgning inte behövs i speciallagarna utan hävdar att det är tillräckligt att marknadsföringslagen utvidgas. Radiolagsutredningen och även Konsumentverket har däremot funnit att en bestämmelse om utvidgning bör tas in i marknadsföringslagen och i speciallagarna. Enligt regeringens uppfattning bör det direkt av speciallagarna framgå att förbuden mot marknadsföring av alkohol och tobak har utvidgats. Dessa bör därför kompletteras med bestämmelser om detta. Regeringen anser att Sverige därmed uppfyller sina förpliktelser enligt direktivet såvitt avser reklam för alkohol och tobak.

Genom EES-avtalet har uppnåtts att EFTA-länderna får stoppa reklam för alkohol i vidaresändningar. För svensk del finns enligt regeringens uppfattning inte skäl att införa en sådan möjlighet i lagen, eftersom ett ingripande

kommer att ha en begränsad effekt, med hänsyn till att sändningarna når dem som har direktmottagning via parabolantenner och även abonnenter i mindre kabelnät. Dessutom är ingripanden i vidaresändningar mot enskilda inslag förenade med avsevärda praktiska problem.

TV-direktivet innehåller som nämnts även ett förbud mot reklam för receptbelagda läkemedel (artikel 14). Som Marknadsdomstolen har anmärkt finns inte något sådant lagstadgat förbud i svensk lagstiftning. Marknadsföringslagen är dock tillämplig om sådan reklam är otillbörlig.

Reklam för receptbelagda läkemedel riktad till konsumenter förekommer inte i Sverige och är enligt läkemedelsbranschens interna praxis inte tillåten. I den av riksdagen nyligen antagna propositionen (prop. 1991/92:107, socialutskottets betänkande 1991/92:So21, rskr 342) om ny läkemedelslag m.m. togs bl.a. frågan upp om inte rätten att i marknadsföringssammanhang lämna information till allmänheten borde inskränkas till receptfria läkemedel. Föredraganden fann (s. 58) att de förslag om ytterligare inskränkningar i rätten att ge produktinformation har en motsvarighet i branschens interna regler, varför han ansåg att det knappast fanns något behov av en sådan offentlig reglering av marknadsföringen.

Med hänsyn till vad som ovan anförts anser regeringen att något uttryckligt förbud mot reklam för receptbelagda läkemedel inte behöver införas i detta sammanhang. Denna bedömning stämmer väl överens med föredragandens ställningstagande i prop 1990/91:149 s.51 att inte införa ett reklamförbud mot receptbelagda läkemedel i marksänd television.

Frågan om reklam för receptbelagda läkemedel torde komma att behandlas ytterligare av Radiolagsutredningen (se avsnitt 3.2).

3.9 Tillsynsmyndighet och behandling av klagomål om sändningar

Regeringens förslag: Kabelnämnden bör vara tillsynsmyndighet för satellitprogramföretag och satellitentreprenörer i Sverige. Överklaganden av Kabelnämndens beslut enligt bestämmelserna i lagförslaget medges inte.

Utredningen föreslår inte någon särskild myndighet utan hänvisar till en tillsynsmyndighet som kommer att inrättas senare. Vissa av tillsynsmyndighetens beslut bör få överklagas.

Remissinstanserna förutsätter, i den mån frågan tas upp, att den nya radiomyndighet som föreslås av utredningen om myndighet för radio- och TV-sändningar till allmänheten i betänkandet Radio och TV i ett (SOU 1992:36) skall ha ansvar som tillsynsmyndighet. *Kabelnämnden* föreslår att nämnden utses till tillsynsmyndighet. *Radionämnden* anser att beslut fattade av tillsynsmyndigheten inte bör få överklagas.

Skälen för regeringen förslag: Utredningen om en myndighet för radio och TV-sändningar till allmänheten har föreslagit att en gemensam myndighet bör överta de uppgifter som Radionämnden, Kabelnämnden och Närradionämnden har i dag. Förslaget är ännu under beredning inom regeringskansliet. I detta läge är det naturligt att den myndighet, Kabelnämnden, som idag har ansvar för ärenden som gäller vidare-sändning av TV-program också får ansvar för frågor som rör satellitprogramföretag och satellitentreprenörer.

Som redovisats i avsnitt 3.4 bör Kabelnämnden svara för ett ADB-baserat register över satellitprogramföretag och satellitentreprenörer i landet. Uppgifterna i registret skall i princip vara offentliga. Vissa uppgifter kan dock vara sådana att de inte bör lämnas ut. I statlig tillsynsverksamhet som gäller näringslivet kan sekretess förekomma i fråga om uppgifter om bl.a. enskilda affärs- eller driftsförhållanden, om det kan antas att den enskilde lider skada om uppgiften röjs. En bestämmelse om detta finns i 8 kap. 6 § sekretesslagen (1980:100). Sekretessen gäller emellertid bara i den utsträckning regeringen föreskriver. Sådana föreskrifter ger regeringen i sekretessförordningen (1980:657).

Om riksdagen bifaller förslaget om registrering av satellitprogramföretag och satellitentreprenörer kommer regeringen att därefter ta ställning till om det finns behov av ytterligare föreskrifter i sekretessfrågan.

Vidare bör till Kabelnämnden lämnas uppgifter om programmets sammansättning, bl.a. när det gäller andelen europeiska produktioner och verk av svenska artister och upphovsmän. Nämnden skall vidare handha avgöranden om när inslag i ett program skall beriktigas. Nämnden avgör också när överträdelse av satellit-TV-lagens bestämmelser skall leda till föreläggande som får förenas med vite. Utdömmande av vite sker i domstol.

För att göra en effektiv tillsyn möjlig bör satellitentreprenören åläggas att spela in sådana sändningar där inspelning inte görs – enligt nuvarande regler – av något satellitprogramföretag som har hemvist i riket. En inspelning bör bevaras i minst sex månader. Kabelnämnden bör kostnadsfritt ha tillgång till en inspelning.

Beslut som fattas om beriktigande eller om att följa vissa bestämmelser bl.a. om registrering och annonsering bör enligt regeringens mening inte gå att överklaga eftersom en sådan rätt skulle kunna äventyra en effektiv tillämpning av beriktiganderegler och försvåra tillsynen över programföretag och entreprenörer.

Kabelnämnden bör kunna ta upp frågor om prövning av programföretagens sändningar både på eget initiativ och på anmälan från enskilda.

Regeringens bedömning: Direktivets föreskrift i artikel 7 om att en film inte får visas i television förrän två år efter premiären föranleder inte behov av ändringar i någon lagstiftning.

Utredningens bedömning överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: *Juridiska fakultetsnämnden vid Stockholms universitet* och *Marknadsdomstolen* anser att en bestämmelse som överensstämmer med direktivets artikel 7 skall införas i lagen.

Skäl till regeringens bedömning: Enligt regeringens uppfattning behöver inte direktivets artikel 7 omsättas i en svensk lagbestämmelse. Ett effektivt genomförande av artikelns bestämmelse sker bäst genom att parterna på marknaden kommer överens i ett upphovsrättsligt avtal, vilket redan idag är det normala. I praktiken torde situationen vara den som direktivet föreskriver.

4 Ekonomiska konsekvenser av regeringens förslag

För vissa satellit-TV-företag uppkommer ekonomiska konsekvenser av EG-direktivet. Det kommer att krävas ett i vissa fall större inslag av europeiska verk i programmet och även färre reklaminslag. Detta kan åtminstone under en övergångsperiod komma att fördyra programverksamheten. För statens del beräknas vissa smärre nya kostnader med anledning av lagförslagen tillkomma. De tillkommande uppgifter som Kabelnämnden får när det gäller registerhållning, programstatistik m.m. kan finansieras över nämndens ordinarie budget.

5 Upprättade lagförslag

I enlighet med vad som nu har anförts har inom Kulturdepartementet upprättats förslag till

1. lag om satellitsändningar av televisionsprogram till allmänheten,
2. lag om ändring i radiolagen (1966:755),
3. lag om ändring i lagen (1991:1559) med föreskrifter på tryckfrihetsförordningens och yttrandefrihetsgrundlagens områden
4. lag om ändring i marknadsföringslagen (1975:1418),
5. lag om ändring i lagen (1978:763) med vissa bestämmelser om marknadsföring av alkoholdrycker,
6. lag om ändring i lagen (1978:764) med vissa bestämmelser om marknadsföring av tobaksvaror.

Förslag 3 har upprättats i samråd med Justitiedepartementet och förslagen 4–6 i samråd med Civildepartementet.

6.1 Förslaget till lag om satellitsändningar av televisionsprogram till allmänheten

Sverige saknar i dag regler för sändningar av televisionsprogram över satelliter. Den föreslagna nya lagen innehåller bestämmelser som reglerar innehållet i sådana sändningar. Bestämmelserna har anpassats till EGs direktiv (89/552/EEG) om samordning av vissa bestämmelser som medlemsstaterna lagt fast i lagar och andra författningar rörande verksamhet med televisions-sändningar till allmänheten. Enligt direktivet (art. 3.1) kan de enskilda länderna tillämpa mer restriktiva regler för sändningar som de ansvarar för som sändande land. Lagen innehåller striktare regler om reklamsändningar än de minimiregler som direktivet har. Härigenom står lagens reklamregler i överensstämmelse med de bestämmelser som gäller för den nationella TV-reklamen.

Allmänna bestämmelser

1 § I denna lag avses med sändare, reklam, programtjänst och annonstid i televisionen detsamma som i radiolagen (1966:755). Vidare förstås med

satellitprogramföretag: den som sätter samman och svarar för en hel programtjänst eller en del av en programtjänst,

satellitentreprenör: den som här i landet för någon annans räkning bedriver sändningar av televisionsprogram över satellit eller som upplåter satellitkapacitet.

I lagens inledande paragraf anges vissa definitioner, (jfr art. 1 i direktivet). Beträffande begreppen sändare, reklam och annonstid i televisionen hänvisas till radiolagen. Enligt denna lag förstås med

sändare: anordning för radiosändning (radiosändare) eller trådsändning (trådsändare),

reklam: ett radioprogram som är avsett att främja en näringsidkares avsättning av en vara, en tjänst eller någon annan nyttighet, och

annonstid i televisionen: sändningstid i televisionen som inleds och avslutas av en särskild ljud- och bildsignatur som markerar att den som sänder under den angivna tiden i huvudsak gör detta på uppdrag av andra.

Begreppet programtjänst är nytt. Det införs i detta lagstiftningsärende genom förslaget till ändring av 1 § radiolagen (1966:755). Enligt detta förslag förstås med *programtjänst*: ett samlat utbud av ljudradio- eller televisionsprogram som sänds under en gemensam beteckning.

Begreppet programtjänst kommenteras i viss mån i det följande, men kommenteras särskilt i specialmotiveringen till förslaget till ändring i 1 § radiolagen.

För att beteckna den ansvarige används i paragrafen termen **satellitprogramföretag**, medan termen **programtjänst** används för att ange sammanhängande delar av en sändning. Liknande termer finns i såväl den

svenska radiorättsliga lagstiftningen som i direktivet och den europeiska konventionen om gränsöverskridande television.

Begreppet programföretag finns i radiolagen. Med programföretag avses enligt 5 § radiolagen tillståndshavare som har rätt att här i landet sända radio-program i rundradiosändning.

I yttrandefrihetsgrundlagen finns inte någon benämning motsvarande programföretag eller programtjänst. När det gäller identifieringen av den som sänder radioprogram, nöjer sig yttrandefrihetsgrundlagen med att tala om "den som sänder radioprogram" (3 kap. 4 § m.fl.). När det gäller vem som skall utse utgivare sägs det att denne skall utses av den som bedriver sändningsverksamheten (4 kap. 1 §).

I specialmotiveringen (prop. 1990/91:64 s. 122) till bestämmelsen i 4 kap. 1 § yttrandefrihetsgrundlagen uttalade dåvarande departementschefen, att det i de flesta fall knappast kan välla några svårigheter att avgöra vem som skall utse utgivaren. I fråga om radio- och TV-program anförde hon att det i allmänhet kan antas stå klart vem som i grundlagens mening bedriver verksamheten. I fråga om sändningar av program med ljudradio eller TV via satelliter uttalades att det kan tänkas att frågan om vem som skall utse utgivaren inte alltid är helt självklar, men att den bör kunna bedömas efter samma grundläggande synsätt som ligger bakom den nuvarande ordningen i fråga om de traditionella markbundna sändningarna, genom etern eller genom tråd. Dess ledande princip sades vara att det är den som ligger bakom själva programmet som är ansvarig för att en utgivare utses.

I specialmotiveringen diskuterade departementschefen vidare vem som skall utse utgivare då någon som bedriver sändningsverksamhet i sin tur upplåter tid för programverksamhet åt någon annan. Hon uttalade att frågan bör kunna avgöras av det inbördes förhållandet mellan parterna i upplåtelseavtalet. En viktig ledtråd för avgörandet av vem som är skyldig att utse utgivare skulle kunna komma att ges genom att det i vanlig lag föreskrivs skyldighet för den som skall bedriva sändningsverksamheten att anmäla sig för registrering hos en myndighet (prop. 1990/91:64 s. 123).

De regler, som finns i den föreslagna lagstiftningen (regler för reklam, sponsring etc.), avser inte det ansvar en utgivare skall ha utan det ansvar som den som sköter programverksamheten i stort skall ha.

Den nya termen satellitprogramföretag ansluter på det sätt som nu har beskrivits till redan förut befintlig terminologi på det radiorättsliga området. Med **satellitprogramföretag** menas enligt definitionen den som sätter samman och svarar för en hel programtjänst eller en del av en programtjänst.

Den anknyter således till de nyss nämnda termerna men utgör ändå en självständig term. Risker för missförstånd genom sammanblandning torde därigenom minska. På det sättet korresponderar begreppet satellitprogramföretag väl med radiolagens begrepp samt med yttrandefrihetsgrundlagens uttrycksätt.

Termen **programtjänst** används i förslaget till ändring i radiolagen i betydelsen "ett samlat utbud av ljudradio- eller televisionsprogram som sänds under en gemensam beteckning".

Begreppet satellitprogramföretag innefattar alltså såväl den som sätter samman en hel programtjänst som den som svarar för en del av en programtjänst. Härigenom blir det möjligt att hantera en situation då en programtjänst produceras av flera satellitprogramföretag, som enats om att sända under gemensam beteckning och kanske ha hand om olika sorters sändningsinnehåll eller sändningstider.

Redan idag är det inte ovanligt att delar av en programtjänst hämtar innehåll från olika håll. En del kan t.ex. komma direkt från England över satellit till Sverige medan andra delar är gjorda i Sverige och förmedlas över radiolänk eller satellit från Sverige till England för att därifrån sändas över satellit till Sverige.

Från dem som åsyftas med begreppet satellitprogramföretag, som förutsätter ett självständigt och fortlöpande ansvar för åtminstone en del av en programtjänst, bör man skilja dem som endast på tillfälliga uppdrag levererar vissa programproduktioner.

Frågan om ett subjekt är att anse som ett satellitprogramföretag i lagens mening eller är att anse som en uppdragstagare till satellitprogramföretaget – och således inte skall ha några förpliktelser enligt lagen – får bedömas med hänsyn till samtliga omständigheter i det enskilda fallet. Av avgörande betydelse är vilken grad av självständighet som det har vid sändningsverksamheten. Vid bedömningen av denna fråga kan betydelsefulla tolkningsdata erhållas från det mellan parterna träffade avtalet, särskilt vad de avtalat angående sina inbördes förhållanden. Det bör emellertid framhållas att den som registrerat sig får antas vara den som är ansvarig för sändningen, om inte annat kan visas. De gränsdragningsproblem som kan finnas får lösas av de rättstillämpande myndigheterna.

Begreppet **satellitentreprenör** har införts för att ange den som förelägganden kan riktas mot med anledning av regelöverträdelser, när satellitprogramföretaget har sitt hemvist i ett land som inte är bundet av EES-avtalet. Direktivets regler om vilket land som skall vara ansvarigt för en sändning har behandlats i den allmänna motiveringen (avsnitt 3.5). Det som utmärker detta subjekt är att det svarar för vissa tekniska insatser men inte tar någon del i utformningen av programverksamheten.

Med satellitentreprenör avses den som här i landet för någon annans räkning bedriver sändningar av televisionsprogram över satellit eller som upplåter satellitkapacitet. Med det sistnämnda avses att satellitentreprenören ställer viss transponderkapacitet till uppdragsgivarens förfogande.

2 § Denna lag är tillämplig på sändningar av televisionsprogram över satelliter till allmänheten, om sändningen kan tas emot i något land som är bundet av avtalet om Europeiska ekonomiska samarbetsområdet (EES-avtalet) och

1. satellitprogramföretaget har sitt hemvist i Sverige,
2. sändningen till satellit sker från en sändare här i landet, eller
3. sändningen från satellit sker med användning av satellitkapacitet som en svensk fysisk eller juridisk person förfogar över.

Punkterna 2 och 3 tillämpas dock ej om satellitprogramföretaget har sitt hemvist i annat land inom EES-området.

I paragrafen anges lagens tillämpningsområde, (jfr art. 1 a, 2.1 och 2.3 i direktivet). Bestämmelser om tillämpningsområdet finns även i 3 §.

I paragrafen anges att lagen är tillämplig på sändningar av televisionsprogram över satellit. Om inte något annat framgår av lagen, avses med sändning av televisionsprogram över satellit sändningen i dess helhet, dvs. från och med att den sänds upp till en satellit och fram till dess att den kan tas emot av en mottagare på marken. Härigenom omfattas således även den aktivitet som sker i en satellits transponder, t.ex. nedlänkssändningen. Lagens tillämpningsområde begränsas till att avse sändningar av televisionsprogram. Sändningar av ljudradio regleras sålunda inte. Vidare faller utanför lagens tillämpningsområde markbundna sändningar av televisionsprogram och egensändningar av televisionsprogram som äger rum i kabel. Frågan om lagens tillämplighet i fråga om sändningar som överensstämmer med vissa markbundna TV-sändningar berörs även i specialmotiveringen till 3 §.

Lagens tillämpningsområde begränsas även genom att sändningarna skall vara avsedda för mottagning av allmänheten. Utanför lagens tillämpningsområde faller således sådana programöverföringar, som är avsedda att ingå i det mottagande företags sändningar efter ett självständigt beslut av den som ansvarar för sändningsverksamheten inom företaget. För tillämpligheten saknar det dock betydelse om sändningen över satellit sker i flera led, t.ex. genom att programmet först transporteras över satellit till en sändarstation varifrån det automatiskt – utan självständigt beslut – sänds upp till den satellit från vilken sändningen utgår till allmänheten.

För att lagen skall vara tillämplig krävs vidare att sändningarna kan tas emot i något land som är bundet av EES-avtalet, dvs. EG- och EFTA-stater.

Lagens tillämpningsområde begränsas också till sådana sändningar som Sverige skall ansvara för enligt direktivet. Denna fråga har behandlats i den allmänna motiveringen (avsnitt 3.5). Med hemvist avses detsamma som i 10 kap. 1 § rättegångsbalken.

Paragrafen har utformats i enlighet med vad *Lagrådet* förordat.

3 § Lagen gäller inte för en sådan sändning över satellit som helt överensstämmer med en sändning som sker med stöd av tillstånd enligt 5 § radiolagen (1966:755) eller 1 § lagen (1986:3) om rundradiosändning av finländska televisionsprogram och som sänds samtidigt. Lagen gäller inte heller för en sändning av sökbar text-TV.

Paragrafen föreskriver ytterligare begränsningar av lagens tillämpningsområde, se även 2 §.

Satellitsändningar som helt överensstämmer med sändningar som sker med stöd av 5 § (dvs. för närvarande sändningar från Sveriges Television AB, Sveriges Utbildningsradio AB och Nordisk Television AB) eller 1 § lagen (1986:3) om rundradiosändning av finländska televisionsprogram och som sänds samtidigt undantas från lagens tillämpningsområde. I annat fall skulle ett och samma TV-program, som sänds samtidigt över satellit och i

marksänd television, kunna komma att granskas av olika myndigheter och utifrån delvis skilda regler. Av den allmänna motiveringen (avsnitt 3.2) framgår att de regler som gäller för marksänd television enligt radiolagen och avtalen mellan staten och TV-bolagen uppfyller de krav som Sverige har att uppfylla enligt direktivet.

En motsvarande bestämmelse finns i 1 § lagen om kabelsändningar till allmänheten.

Genom bestämmelsen undantas också sändningar av sökbar text-TV från lagens tillämpningsområde. Direktivet innehåller inte några bestämmelser om sändningar av sökbar text-TV. Något behov av reglering i den föreslagna lagen föreligger inte.

4 § Kabelnämnden har tillsynen över att denna lag följs.

Paragrafen anger att det skall finnas en tillsynsmyndighet, Kabelnämnden.

De befogenheter som enligt förslaget skall tillkomma tillsynsmyndigheten (se t.ex. 28 §) innebär att bestämmelsen i 7 kap. 4 § yttrandefrihetsgrundlagen skall iakttas. Enligt denna paragraf får i lag föreskrivas att en nämnd vars sammansättning är bestämd i lag och vars ordförande skall vara eller ha varit ordinarie domare är behörig att handlägga nu nämnda frågor. Kabelnämnden har en sådan sammansättning.

Det kan påpekas att frågan huruvida visst handlande står i överensstämmelse med den föreslagna lagen kan tas upp av Kabelnämnden på eget initiativ eller efter anmälan från allmänheten.

Register över satellitprogramföretag och satellitentreprenörer m.m.

5 § För att underlätta tillsynen skall Kabelnämnden upprätta ett register över satellitprogramföretag och satellitentreprenörer. Registret skall föras med hjälp av automatisk databehandling. Det får endast innehålla sådana uppgifter som lämnas av de registreringskyldiga enligt 6–9 §§.

Paragrafen innehåller bestämmelser om inrättande av ett register över satellitprogramföretag och satellitentreprenörer.

Registrets ändamål är att underlätta Kabelnämndens tillsyn. Det skall föras med hjälp av automatisk databehandling. Registret skall endast få tillföras uppgifter som lämnas av de registreringskyldiga. I registret får alltså inte antecknas åtgärder som Kabelnämnden har vidtagit gentemot de registreringskyldiga.

Frågan om sekretess har tagits upp i den allmänna motiveringen (avsnitt 3.9).

6 § Varje satellitprogramföretag och satellitentreprenör skall innan de påbörjar verksamhet enligt denna lag anmäla sig för registrering hos tillsynsmyndigheten.

En anmälan skall innehålla

1. fysisk persons namn,
2. firma eller motsvarande,
3. postadress och telefonnummer, och
4. uppgift om vilken verksamhet som bedrivs.

Paragrafen fastslår en registreringsplikt för de satellitprogramföretag och satellitentreprenörer som omfattas av lagen.

Skälet till att en registreringsskyldighet införs har angetts i den allmänna motiveringen (avsnitt 3.4). En anmälan skall bl.a. innehålla uppgift om vilken verksamhet som bedrivs. Med detta avses endast att den registreringskyldige skall ange huruvida han bedriver verksamhet som satellitprogramföretag eller satellitentreprenör. Enligt 25 § kan den som uppsåtligen eller av oaktsamhet inte fullgör sin anmälningsskyldighet dömas till böter.

7 § Varje satellitprogramföretag skall årligen till Kabelnämnden redovisa hur stor andel av programtjänsten som utgjorts av sådana program som avses i 13 § första stycket.

Som framgår av den allmänna motiveringen (avsnitt 3.9) är bestämmelsens ändamål att Sverige skall kunna fullgöra sin rapportskyldighet enligt artikel 4.3 i direktivet. Bestämmelsen är vitessanktionerad (28 §).

8 § På begäran av Kabelnämnden skall satellitprogramföretaget lämna upplysningar om vem som äger företaget och på vilket sätt programtjänsten finansieras.

Paragrafen anger att Kabelnämnden kan kräva in vissa upplysningar av satellitprogramföretaget. Den utgör en komplettering av föreskrifterna i 6 och 7 §§. Kabelnämnden kan behöva kräva in ytterligare upplysningar för att kunna bedöma om satellitprogramföretaget uppfyllt bestämmelsen i 13 § första stycket.

Utgångspunkten för registreringsplikten är att denna skall vara så begränsad som möjligt. Den skall i första hand syfta till identifiering av den som bedriver verksamheten och var verksamheten bedrivs samt vilken typ av verksamhet som bedrivs. Först när det uppstår ett behov av att skaffa in ytterligare uppgifter bör nämnden utnyttja möjligheten att begära upplysningar. Bestämmelsen är vitessanktionerad (28 §).

9 § På begäran av Kabelnämnden skall en satellitentreprenör lämna upplysningar om

1. vem som är uppdragsgivare och hans adress,
2. namnet på den eller de programtjänster som uppdragsgivaren sänder, och
3. hur sändningen över satellit sker.

Enligt paragrafen kan Kabelnämnden begära uppgifter också från satellitentreprenören.

Kabelnämnden kan för att fullgöra sin tillsyn i vissa fall behöva kompletterande uppgifter från satellitentreprenören. Bestämmelsen kompletterar föreskriften i 6 §. Vad som sägs ovan under 8 § om att registreringsplikten

skall vara så begränsad som möjligt gäller även enligt förevarande bestämmelse.

Uppgifter enligt punkten 3 skall avse bl.a var upplänkssändningen sker och om andra bidrar till att utföra denna tjänst eller om sändningen över satellit sker med användning av satellitkapacitet som en svensk fysisk eller juridisk person förfogar över (jfr 2 §).

Bestämmelsen är vitessanktionerad (29 §).

10 § Varje satellitreprenör skall se till att televisionsprogrammen spelas in. Detta gäller dock inte om någon annan skall göra det enligt 5 kap. 3 § lagen (1991:1559) med föreskrifter på tryckfrihetsförordningens och yttrandefrihetsgrundlagens områden.

Inspelningen skall bevaras i minst sex månader från sändningen.

Paragrafen innehåller bestämmelser om skyldighet för satellitreprenörer att spela in vissa program.

I 5 kap 3 § lagen (1991:1559) med föreskrifter på tryckfrihetsförordningens och yttrandefrihetsgrundlagens områden föreskrivs att den som sänder radioprogram till allmänheten skall ombesörja att varje program spelas in och att inspelningen skall bevaras i sex månader från sändningen. Denna föreskrift riktar sig till den som i det nu förevarande lagförslaget benämns satellitprogramföretag.

I förevarande paragraf läggs satellitreprenören att göra en inspelning i fråga om sådana sändningar där inspelning inte görs av något satellitprogramföretag som har hemvist här i riket. Skyldigheten är således subsidiär i förhållande till den som åvilar satellitprogramföretagen. Syftet med bestämmelsen och bestämmelsen i 11 § är att säkerställa att tillsynsmyndigheten kan få tillgång till en inspelning för att kunna pröva frågor om överträdelse av denna lag. Bestämmelsen är straffsanktionerad (se 26 §).

11 § Den som enligt denna lag eller 5 kap. 3 § lagen (1991:1559) med föreskrifter på tryckfrihetsförordningens och yttrandefrihetsgrundlagens områden har spelat in ett televisionsprogram, skall på begäran av Kabelnämnden utan kostnad lämna en sådan inspelning till nämnden.

Syftet med bestämmelsen har berörts i specialmotiveringen till föregående paragraf. Förpliktelsen är vitessanktionerad (28 §).

På det yttrandefrihetsrättsliga området finns motsvarande skyldigheter enligt 5 kap. 5 § lagen med föreskrifter på tryckfrihetsförordningens och yttrandefrihetsgrundlagens områden för den som sänder radioprogram till allmänheten. Av denna paragraf framgår att Justitiekanslern har rätt att få del av en inspelning som har bevarats enligt de yttrandefrihetsrättsliga föreskrifterna.

Programverksamheten

12 § Programverksamheten skall som helhet präglas av det demokratiska statsskickets grundidéer samt principen om alla människors lika värde och

den enskilda människans frihet och värdighet. När det är befogat skall uppgifter som förekommit i ett program beriktigas.

Vid utformningen av en programtjänsts innehåll skall varje satellitprogramföretag när det gäller programmens ämnen och utformning samt tiden för sändning av programmen, ta hänsyn till televisionens särskilda genomslagskraft samt dess betydelse för den fria åsiktsbildningen och kulturens utveckling.

Paragrafen innehåller allmänna bestämmelser om programverksamheten, (jfr art. 12, 22 och 23 i direktivet).

Paragrafens *första stycke första mening* har samma lydelse som 6 § tredje stycket radiolagen, den s.k. demokratibestämmelsen. De överväganden som ligger till grund för förslaget har redovisats i den allmänna motiveringen (avsnitten 3.7.1 och 3.8.1).

I första styckets *andra mening* finns en föreskrift om beriktigande, jfr 7 § första stycket första punkten radiolagen. I den allmänna motiveringen (avsnitt 3.7.3) har denna fråga behandlats. Om Kabelnämnden finner att ett programföretag brutit mot bestämmelsen får nämnden enligt 27 § ålägga företaget att offentliggöra beslutet på lämpligt sätt.

Bestämmelsen i *andra stycket* har utformats i huvudsak i överensstämmelse med de bestämmelser som finns i radiolagen (7 § första stycket fjärde punkten) och i avtalen mellan staten och respektive TV-bolag. Bestämmelsen har behandlats i den allmänna motiveringen (avsnitten 3.7.1 och 3.8.1).

13 § Om inte särskilda skäl föranleder något annat, skall mer än hälften av en programtjänsts årliga sändningstid upptas av program av europeiskt ursprung och minst tio procent av den årliga sändningstiden eller minst tio procent av programbudgeten avse program av europeiskt ursprung som har framställts av producenter som är oberoende av programföretagen. Som sändningstid anses tid då satellitprogramföretaget sänder program med annat innehåll än nyheter, sport, tävlingar och annonser. I sändningstiden skall inte heller räknas in sändningar av teletext.

Varje programtjänst som är avsedd att tas emot i landet skall, om inte särskilda skäl föranleder något annat, i betydande omfattning innehålla program på svenska språket, program med svenska artister eller verk av svenska upphovsmän.

Paragrafen innehåller bestämmelser om främjande av program med europeiskt ursprung m.m., (jfr art. 4–6 och 8 i direktivet).

I *första stycket* anges att – om inte särskilda skäl föranleder något annat – mer än hälften av en programtjänsts årliga sändningstid skall upptas av program med europeiskt ursprung och minst tio procent av den årliga sändningstiden eller minst tio procent av programbudgeten avser sådana program som har framställts av självständiga producenter.

De uppställda kraven kan rimligen inte ställas på TV-kanaler med specialinriktning. I lagtexten har därför införts ett undantag för fall då ”särskilda skäl föranleder något annat”.

Vad gäller innebörden av uttrycket ”av europeiskt ursprung” kan ledning hämtas från definitionen av europeiska produktioner i direktivets artikel 6.

Den närmare avgränsningen bör överlämnas till de rättstillämpande myndigheterna.

Prop. 1992/93: 75

Vid beräkningen av andelen europeiska program och andelen program från fristående producenter skall tiden för nyheter, sport, tävlingar och annonser räknas bort. Denna bestämmelse bör inte tolkas alltför snävt. Den typ av tävlingar som avses är enklare arrangemang som lyckohjul och liknande. Mer genomarbetade produktioner som frågesporter och underhållningsprogram bör kunna räknas in i underlaget för beräkningen av andelen europeiska program. För tydlighetens skull bör påpekas att den nationella produktionen räknas in i andelen europeiska program.

Bestämmelsen om främjande av europeiska program och program av fristående producenter är en nyhet. Sveriges Television AB, Sveriges Uthbildningsradio AB, och Nordisk Television AB har dock enligt sina avtal en skyldighet att sända svenska verk.

I *andra stycket* föreskrivs att – om inte särskilda skäl föranleder något annat – varje programtjänst som är avsedd att tas emot här skall i betydande omfattning innehålla program på svenska språket, program med svenska artister eller verk av svenska upphovsmän. Denna fråga har behandlats i den allmänna motiveringen (avsnitt 3.7.2).

Med uttrycket ”särskilda skäl” förstås detsamma som enligt första stycket.

14 § Satellitprogramföretagets namn eller programtjänstens beteckning skall anges varje gång sändningarna av en programtjänst inleds eller avslutas samt däremellan en gång per timme.

Paragrafen har till ändamål att identifiera en programtjänst. Detta är bl.a. en förutsättning för att beriktiganderätten skall kunna utövas effektivt.

Bestämmelsen är vitessanktionerad (28 §).

15 § Den som bedriver sändningar enligt denna lag får inte i en sändning mot vederlag eller annars på ett otillbörligt sätt gynna ett kommersiellt intresse.

Föreskriften i första stycket gäller inte vad som sänds under annonstid i televisionen.

Paragrafen innehåller ett förbud mot gynnande av kommersiella intressen i programverksamheten, (jfr art. 10.4 i direktivet).

I 6 § andra stycket radiolagen och i 8 § lagen (1991:2027) om kabelsändningar till allmänheten finns liknande bestämmelser. Bestämmelsen är vitessanktionerad (28 §).

16 § Om ett program helt eller delvis har bekostats av någon, som inte bedriver programverksamhet med ljudradio eller television eller framställer audiovisuella verk, skall satellitprogramföretaget på lämpligt sätt i början och i slutet av programmet ange vem eller vilka bidragsgivarna är.

Föreskriften i första stycket gäller inte vad som sänds under annonstid i television.

17 § Program som har bekostats av någon, vars huvudsakliga verksamhet gäller tillverkning eller försäljning av tobaksvaror, alkoholdrycker eller receptbelagda läkemedel, får inte sändas.

18 § Program som huvudsakligen innehåller nyheter eller nyhetskommentarer och som bekostas så som anges i 16 §, får inte sändas.

Paragraferna innehåller regler om sponsring, (jfr art. 17 i direktivet).

De har utformats med utgångspunkt i de bestämmelser som finns i radiolagen (6 § andra och fjärde styckena samt 7 § andra stycket) och i avtalen mellan staten och respektive TV-bolag. Som förebild har även använts 8 § första stycket, andra meningen och 10 § andra stycket lagen om kabelsändningar till allmänheten. Som framgår av den allmänna motiveringen (avsnitt 3.8.1) har sponsringsreglerna utformats så att de så långt möjligt följer reglerna för de svenska marksändningarna. Bestämmelserna är vitessanktionerade (28 §).

Annonser

19 § Reklam mot vederlag och program mot betalning får endast sändas under annonstid i televisionen.

20 § Av en annons som sänds under annonstid i televisionen skall framgå i vems intresse sändningen sker.

I annonser som sänds mot betalning eller annat vederlag får det inte uppträda personer som spelar en framträdande roll i televisionsprogram som huvudsakligen handlar om nyheter eller nyhetskommentarer.

21 § En annons med reklam som sänds under annonstid i televisionen får inte syfta till att fånga uppmärksamheten hos barn under 12 år.

I annonser med reklam får det inte uppträda personer eller figurer som spelar en framträdande roll i televisionsprogram som huvudsakligen vänder sig till barn under 12 år.

22 § Av en programtjänsts sändningstid per dygn får högst tio procent avse annonser under annonstid i televisionen. Denna andel beräknas särskilt för tiden mellan kl. 18.00 och kl. 24.00.

Inom en sändningstid av en timme mellan hela klockslag får annonser förekomma under högst åtta minuter eller, i rena undantagsfall, tio minuter.

Om ett satellitprogramföretag endast svarar för en del av en programtjänsts utbud skall vad som föreskrivs i första och andra styckena i stället avse detta satellitprogramföretags sändningstid.

23 § Annonstiden i televisionen vid ett givet tillfälle får inte understiga en minut, sedan sändningstiden för den särskilda ljud- och bildsignaturen har frånräknats.

24 § Annonser under annonstid i televisionen skall sättas in mellan programmen. Annonser med reklam får dock inte förekomma under annonstiden

omedelbart före eller efter ett program som huvudsakligen vänder sig till barn under 12 år.

Utan hinder av första stycket första meningen får annonser avbryta ett program, om de sätts in

1. i pauser i sportprogram, där det förekommer längre pauser, eller i pauser i program som avser föreställningar eller evenemang med pauser för publiken,

2. mellan delar i program, som består av olika avslutade delar och där varje del som föregås eller följs av annonser varar minst 20 minuter; annonser med reklam får dock inte förekomma under annonstiden omedelbart före eller efter en del av programmet som huvudsakligen vänder sig till barn under 12 år.

Som framgår av den allmänna motiveringen (avsnitt 3.8.1) har de nu föreslagna reklamreglerna utformats med utgångspunkt från radiolagens regler. Även reklamreglerna i lagen om kabelsändningar till allmänheten har utformats med radiolagens regler som förebild, (se prop. 1991/92:53 s. 46 f och 57 f). Härigenom fås enhetliga reklamregler i den svenska radiorättsliga lagstiftningen. I förhållande till direktivets minimiregler för reklam är de svenska reklamreglerna mer restriktiva. Bestämmelserna i 19–24 §§ motsvarar bestämmelser i radiolagen enligt följande.

19 § motsvarar 8 § radiolagen,

20 § har samma lydelse som 9 § radiolagen,

21 § har samma lydelse som 11 § radiolagen,

22 § första och andra styckena har samma lydelse som 13 § första och andra styckena radiolagen ,

23 § har samma lydelse som 14 § radiolagen, och

24 § har samma lydelse som 15 § radiolagen.

Bestämmelserna är vitessanktionerade (28 §).

Frågan om reklam riktad till barn har behandlats utförligt i den allmänna motiveringen (avsnitt 3.8.3).

Straff- och överklagandebestämmelser m.m.

25 § Den som uppsåtligen eller av oaktsamhet inte fullgör sin anmälnings-skyldighet enligt 6 § döms till böter.

I paragrafen har registreringsplikten straffsanktionerats. En bestämmelse av likartat slag finns i 3 kap. 20 § lagen med föreskrifter på tryckfrihetsf-örordningens och yttrandefrihetsgrundlagens områden.

26 § Den som uppsåtligen eller av oaktsamhet bryter mot vad som före-skrivs i 10 § om skyldighet att spela in och bevara televisionsprogram döms till böter eller fängelse i högst ett år. Är brottet ringa, skall han inte dömas till ansvar.

Justitiekanslern är åklagare i mål om ansvar för sådant brott som avses i första stycket.

I paragrafen har satellitentreprenörens skyldighet att göra referensbandsinspelningar straffsanktioneras. En bestämmelse av motsvarande innebörd för bl.a. satellitprogramföretag finns i 5 kap. 9 § lagen med föreskrifter på tryckfrihetsförordningens och yttrandefrihetsgrundlagens områden. Uppgiften att vara åklagare i fråga om försummelse att fullgöra inspelningsskyldigheten har lagts på Justitiekanslern i principiell överensstämmelse med den ordning som nu gäller på radioområdet (jfr 5 kap. 9 § andra stycket lagen med bestämmelser på tryckfrihetsförordningens och yttrandefrihetsgrundlagens områden). Denna ordning får anses påkallad också med tanke på att frågor om beivrande av överträdelser kan kräva en särskild förtrogenhet med den yttrandefrihetsrättsliga grundlagsregleringen och den radorättsliga ansvarighetsregleringen i övrigt.

27 § Kabelnämnden får ålägga ett satellitprogramföretag att på lämpligt sätt offentliggöra ett beslut av nämnden enligt vilket företaget har brutit mot bestämmelserna i 12 § om beriktigande. Föreläggandet får dock inte innebära att offentliggörande måste ske i ett program som företaget sänder. Föreläggandet får förenas med vite.

I paragrafen har Kabelnämnden fått behörighet att ålägga satellitprogramföretaget att på lämpligt sätt offentliggöra nämndens beslut, när den funnit att satellitprogramföretaget brutit i sin skyldighet att beriktiga felaktiga uppgifter. En likartad bestämmelse finns i 17 § radiolagen och i avtalen mellan staten och respektive TV-bolag. Frågan om beriktigande har behandlats i den allmänna motiveringen (avsnitt 3.7.3).

I kravet på att nämndens beslut skall offentliggöras på lämpligt sätt ligger bl.a. att offentliggörandet skall ske på ett sådant sätt att dess spridning står i rimlig proportion till den spridning som den felaktiga uppgiften hade och att offentliggörandet skall ha en geografisk anknytning till det kränkta subjektet.

Eftersom satellitprogramföretaget inte är tvunget att offentliggöra beslutet i det egna mediet anser regeringen, liksom *Lagrådet*, att bestämmelsen är förenlig med yttrandefrihetsgrundlagens princip om den ansvarige utgivarens ensamansvar och med 3 kap. 4 § yttrandefrihetsgrundlagen som föreskriver att den som sänder radioprogram självständigt avgör vad som skall förekomma i programmen. På förslag av *Lagrådet* har i andra meningen direkt angivits att föreläggandet inte får innebära att offentliggörande måste ske i ett program som företaget sänder.

28 § Om ett satellitprogramföretag bryter mot någon av bestämmelserna i 7, 8, 11 eller 14–24 § får Kabelnämnden förelägga företaget att följa bestämmelsen. Föreläggandet får förenas med vite.

29 § Om en satellitentreprenör bryter mot bestämmelsen i 9 § får Kabelnämnden förelägga entreprenören att följa bestämmelsen. Föreläggandet får förenas med vite.

Om satellitprogramföretaget inte har hemvist i Sverige, får föreläggande enligt 28 § i stället riktas mot satellitentreprenören.

Om satellitentreprenören visar att satellitprogramföretaget fått tillgång till sändningsmöjligheten genom upplåtelse av en av satellitentreprenörens uppdragsgivare utan att satellitentreprenören godkänt det, får dock föreläggandet rikta sig mot uppdragsgivaren.

I paragraferna ges bestämmelser om förelägganden.

Av bestämmelsen i 28 § framgår att tillsynsmyndigheten givits befogenhet att om ett satellitprogramföretag brutit mot vissa angivna bestämmelser, förelägga företaget att följa bestämmelserna. Det gäller bestämmelser om att lämna vissa uppgifter, att följa bestämmelser om programidentifiering, sponsring, reklamens utformning och omfattning m.m., samt att i visst fall offentliggöra myndighetens beslut. Sådana förelägganden får förenas med vite. Föreläggandena skall riktas i första hand mot det ansvariga satellitprogramföretaget. I andra hand kan föreläggandet enligt 29 § *andra stycket* riktas mot satellitentreprenören. Det bör noteras att satellitprogramföretaget i sådana fall måste ha hemvist i ett icke EES-land. I annat fall är ju lagen inte tillämplig. Detta innebär att satellitentreprenören bör träffa överenskommelse med sådana utländska programföretag om att de skall följa lagens bestämmelser.

Bestämmelsen i 29 § *tredje stycket* har tillkommit för att förhindra att entreprenören drabbas av sanktioner för sändningar som bedrivs av ett programföretag från ett icke EES-land som han inte har någon relation till. Är satellitprogramföretaget svenskt svarar det däremot självt enligt huvudregeln i föregående paragraf. Den som vill upplåta sändningskapacitet åt ett sådant utländskt företag bör alltså alltid försäkra sig om satellitentreprenörens godkännande. Annars kan han själv komma att få förelägganden med anledning av regelöverträdelser i det utländska företags sändningar.

Medgivande till föreskrifter om vitessanktion för sådana fall som avses i 28 och 29 §§ finns i 7 kap. 4 § yttrandefrihetsgrundlagen. Allmänna föreskrifter om vite finns i lagen (1985:206) om viten. I specialmotiveringen till 4 § har berörts att de myndighetsuppgifter som följer av 28 och 29 §§ får utövas endast av myndigheter med vissa särskilda kvalifikationer.

Vitets utdömande skall alltid prövas av domstol i enlighet med 7 kap. 4 § yttrandefrihetsgrundlagen. För sådana fall som avses i 28 och 29 §§, vilka gäller överträdelser av föreskrifter om reklam m.m. och i övrigt inte gäller missbruk av yttrandefriheten i den mening som avses i yttrandefrihetsgrundlagen, krävs inte att domstolsprövning skall ske under medverkan av jury. I mål om vitets utdömande prövar domstolen om myndigheten varit behörig att meddela föreläggandet och om föreläggandet är lagligen grundat. Domstolen prövar också om föreläggandet har följts eller inte och, om den finner att så inte varit fallet, om adressaten har varit förhindrad att följa föreläggandet eller annars har någon giltig ursäkt. Vidare prövas om ändamålet med vitet förfallit. Domstolen får jämka vitet när särskilda skäl föreligger.

30 § Kabelnämndens beslut enligt denna lag får inte överklagas.

De beslut som kan komma i fråga att överklaga enligt denna lag är endast sådana beslut om förelägganden som har förenats med vite.

En rätt att överklaga sådana beslut skulle kunna hindra en snabb och effektiv tillämpning av bestämmelsen. En prövning av Kabelnämndens beslut kan i stället ske av domstol i samband med att frågan om vitets utdömande prövas. Frågan om detta prövas i första instans av länsrätt enligt 6 § lagen (1985:206) om viten.

Övergångsbestämmelser

1. Denna lag träder i kraft den dag regeringen bestämmer.

2. Den som vid lagens ikraftträdande bedriver registreringspliktig verksamhet skall registrera sig hos Kabelnämnden inom sex månader från ikraftträdandet.

3. Om det finns särskilda skäl, får Kabelnämnden för en tid av sex månader räknat från ikraftträdandet medge undantag från bestämmelserna i 17, 18, 22 och 24 §§.

Bestämmelserna i *andra och tredje punkterna* har tillkommit för att de som bedriver verksamhet före lagens ikraftträdande skall ges en skälig tid för att uppfylla de i lagen föreskrivna förpliktelserna.

6.2 Förslaget till lag om ändring i radiolagen (1966:755)

1 § I denna lag förstås med

radiosändning: ljud, bild eller annat meddelande som sänds med hjälp av elektromagnetiska vågor vilkas frekvenser är lägre än 3 000 gigahertz och vilka utbreder sig i rymden utan särskilt anordnad ledare,

rundradiosändning: radiosändning som är avsedd att tas emot direkt av allmänheten, om sändningen inte är avsedd endast för en sluten krets, vars medlemmar är förenade genom en påtaglig gemenskap av annat slag än ett gemensamt intresse att lyssna på eller se sändningen,

trådsändning: ljud, bild eller annat meddelande som sänds med hjälp av elektromagnetiska vågor vilka är bundna vid särskilt anordnad ledare,

sändare: anordning för radiosändning (radiosändare) eller trådsändning (trådsändare),

mottagare: anordning för mottagning av radiosändning eller trådsändning,

radioprogram: radiosändnings eller trådsändnings innehåll, om detta består av annat än, utom angivande av namn eller källa, enkla meddelanden om tid, väderlek, nyheter eller dylikt,

reklam: ett radioprogram som är avsett att främja en näringsidkares avsättning av en vara, en tjänst eller någon annan nyttighet,

annonstid i televisionen: sändningstid i televisionen som inleds och avslutas av en särskild ljud- och bildsignatur som markerar att den som sänder under den angivna tiden i huvudsak gör detta på uppdrag av andra,

programtjänst: ett samlat utbud av ljudradio- eller televisionsprogram som sänds under en gemensam beteckning.

I paragrafen införs begreppet programtjänst.

Begreppet programtjänst fördes in i 13 § radiolagen genom den ändring i radiolagen som blev följden av att riksdagen under sommaren 1991 antog

regeringens proposition (prop. 1990/91:149) om radio- och TV-frågor. Någon definition av begreppet fördes inte in i lagen (Se 1 § radiolagen och prop. 1990/91:149 s. 122 f.). I specialmotiveringen till 2 § i den föreslagna lagen om satellitsändningar av televisionsprogram till allmänheten har redovisats vissa allmänna överväganden angående definitionen av programtjänst.

Termen programtjänst används i förslaget i betydelsen "ett samlat utbud av ljudradio- eller televisionsprogram som sänds under en gemensam beteckning". Skälet till att definitionen införs i radiolagen är att man därigenom bibehåller den lagsystematik som finns på området och det bidrar också till att främja enhetligheten i regleringarna. Någon saklig ändring torde införandet av definitionen inte innebära.

7 a § *Varje programföretag skall årligen till Radionämnden redovisa hur stor andel av programtjänsten som utgjorts av sådana program som avses i 13 § första stycket lagen (1992:000) om satellitsändningar av televisionsprogram till allmänheten.*

Bestämmelsens ändamål är att Sverige även i fråga om de markbundna sändningarna skall kunna fullgöra sin rapporteringsskyldighet enligt artikel 4.3 i EG-direktivet. I övrigt kan beträffande denna bestämmelse hänvisas till vad som anförts i specialmotiveringen till 7 och 13 §§ i den föreslagna lagen om satellitsändningar till allmänheten. Bestämmelsen har vitessanktionerats (17 a §).

17 a § Om programföretaget bryter mot en bestämmelse i 7 a §, 9–11 §§, 13 § första eller andra stycket, 14 eller 15 §, får Radionämnden förelägga programföretaget att följa bestämmelsen. Föreläggandet får förenas med vite. Motsvarande gäller om programföretaget bryter mot en bestämmelse som tagits in i ett avtal med stöd av 7 § andra stycket eller 13 § tredje stycket.

Ändringen i paragrafen innebär att Radionämnden skall kunna förena föreläggandet om rapporteringsskyldighet i 7 a § med vite. En bestämmelse av motsvarande innebörd finns i 28 § lagen (1992:00) om satellitsändningar av televisionsprogram till allmänheten.

6.3 Förslaget till lag om ändring i lagen (1991:1559) med föreskrifter på tryckfrihetsförordningens och yttrandefrihetsgrundlagens områden

5 kap.

7 § I närradiolagen (1982:459), lagen (1991:2027) om kabelsändningar till allmänheten och i lagen (1992:000) om satellitsändningar av televisionsprogram till allmänheten finns ytterligare bestämmelser om skyldighet att tillhandahålla inspelningar av radioprogram.

I lagen (1978:487) om pliktexemplar av skrifter och ljud- och bildupptagningar finns bestämmelser om skyldighet att lämna skrifter och upptagningar till bibliotek eller till arkivet för ljud och bild.

I paragrafen har en hänvisning gjorts till de nya bestämmelserna i den förslagna lagen om satellitsändningar av televisionsprogram till allmänheten som gäller skyldighet att leverera inspelningar till tillsynsmyndigheten (Kabelnämnden).

6.4 Förslaget till lag om ändring i marknadsföringslagen (1975:1418)

2 § Företager näringsidkare vid marknadsföring av vara, tjänst eller annan nyttighet reklamåtgärd eller annan handling, som genom att strida mot god affärssed eller på annat sätt är otillbörlig mot konsumenter eller näringsidkare, kan Marknadsdomstolen förbjuda honom att fortsätta därmed eller att företaga annan liknande handling. Detsamma gäller vid efterfrågan på vara, tjänst eller annan nyttighet. Förbud kan meddelas även anställd hos näringsidkare och annan som handlar på näringsidkares vägnar samt var och en som i övrigt väsentligt har bidragit till handlingen.

Första stycket tillämpas även på sådana televisionssändningar som omfattas av lagen (1992:000) om satellitsändningar av televisionsprogram till allmänheten och som kan tas emot endast i något annat land som är bundet av avtalet om Europeiska ekonomiska samarbetsområdet (EES-avtalet).

6.5 Förslaget till lag om ändring i lagen (1978:763) med vissa bestämmelser om marknadsföring av alkoholdrycker

2 § Med hänsyn till de hälsorisker som är förbundna med bruk av alkohol skall särskild måttfullhet iakttas vid marknadsföring av alkoholdryck. Därvid gäller särskilt att reklam- eller annan marknadsföringsåtgärd inte får företas som är påträngande eller uppsökande eller som uppmanar till bruk av alkohol.

Vid marknadsföring av alkoholdryck får inte användas kommersiell annons i ljudradio- eller televisionsprogram. *Detta gäller även för sådana televisionssändningar som omfattas av lagen (1992:000) om satellitsändningar av televisionsprogram till allmänheten och som kan tas emot endast i något annat land som är bundet av avtalet om Europeiska ekonomiska samarbetsområdet (EES-avtalet).*

Vid marknadsföring av spritdryck, vin eller starköl får ej användas kommersiell annons i periodisk skrift eller annan skrift på vilken tryckfrihetsförordningen är tillämplig och som med avseende på ordningen för dess utgivning är jämförbar med periodisk skrift. Detta gäller dock ej i fråga om skrift som tillhandahålls endast på försäljningsställe för sådan dryck.

6.6 Förslaget till lag om ändring i lagen (1978:764) med vissa bestämmelser om marknadsföring av tobaksvaror

2 § Med hänsyn till de hälsorisker som är förbundna med bruk av tobak skall särskild måttfullhet iakttas vid marknadsföring av tobaksvara. Därvid gäller särskilt att reklam- eller annan marknadsföringsåtgärd inte får företas som är påträngande eller uppsökande eller som uppmanar till bruk av tobak.

Vid marknadsföring av tobaksvara får inte användas kommersiell annons i ljudradio- eller televisionsprogram. *Detta gäller även för sådana televisionssändningar som omfattas av lagen (1992:000) om satellitsändningar av televisionsprogram till allmänheten och som kan tas emot endast i något annat land som är bundet av avtalet om Europeiska ekonomiska samarbetsområdet (EES-avtalet).*

Ändringarna i marknadsföringslagen, lagen med vissa bestämmelser om marknadsföring av alkoholdrycker och lagen med vissa bestämmelser om marknadsföring av tobaksvaror har behandlats i den allmänna motiveringen (avsnitten 3.8.2 och 3.8.4). De innebär att tillämpningsområdet för de berörda lagarna utvidgas till att också omfatta sändningar som Sverige ansvarar för enligt den föreslagna lagen om satellitsändningar av televisionsprogram till allmänheten, även om de inte kan tas emot här men väl i något annat EES-land.

7. Ärendet till riksdagen

Regeringen föreslår att riksdagen antar förslagen till

1. lag om satellitsändningar av televisionsprogram till allmänheten
2. lag om ändring i radiolagen (1966:755),
3. lag om ändring i lagen (1991:1559) med föreskrifter på tryckfrihetsförordningens och yttrandefrihetsgrundlagens områden,
4. lag om ändring i marknadsföringslagen (1975:1418),
5. lag om ändring i lagen (1978:763) med vissa bestämmelser om marknadsföring av alkoholdrycker,
6. lag om ändring i lagen (1978:764) med vissa bestämmelser om marknadsföring av tobaksvaror.

1 Förslag till Lag om satellitsändningar av televisionsprogram till allmänheten

Härigenom föreskrivs följande.

Allmänna bestämmelser

1 § I denna lag avses med sändare, reklam, programtjänst och annonstid i televisionen detsamma som i radiolagen (1966:755). Vidare förstås med

satellitprogramföretag: den som sätter samman och svarar för en hel programtjänst eller en del av en programtjänst,

satellitentreprenör: den som här i landet för någon annans räkning bedriver sändningar av televisionsprogram över satellit eller som upplåter satellitkapacitet.

2 § Denna lag är tillämplig på sändningar av televisionsprogram över satelliter till allmänheten, om sändningen kan tas emot i något land som är bundet av avtalet om Europeiska ekonomiska samarbetsområdet (EES-avtalet) och

1. satellitprogramföretaget har sitt hemvist i Sverige,

2. sändningen till satellit sker från en sändare här i landet, eller

3. sändningen från satellit sker med användning av satellitkapacitet som en svensk fysisk eller juridisk person förfogar över.

Punkterna 2 och 3 tillämpas dock ej om satellitprogramföretaget har sitt hemvist i annat land inom EES-området.

3 § Lagen gäller inte för en sådan sändning över satellit som helt överensstämmer med en sändning som sker med stöd av tillstånd enligt 5 § radiolagen (1966:755) eller 1 § lagen (1986:3) om rundradiosändning av finländska televisionsprogram och som sänds samtidigt. Lagen gäller inte heller för en sändning av sökbar text-TV.

4 § Kabelnämnden har tillsynen över att denna lag följs.

Register över satellitprogramföretag och satellitentreprenörer m. m.

5 § För att underlätta tillsynen skall Kabelnämnden upprätta ett register över satellitprogramföretag och satellitentreprenörer. Registret skall föras med hjälp av automatisk databehandling. Det får endast innehålla sådana uppgifter som lämnas av de registreringsskyldiga enligt 6–9 §§.

6 § Varje satellitprogramföretag och satellitentreprenör skall innan de påbörjar verksamhet enligt denna lag anmäla sig för registrering hos tillsynsmyndigheten.

En anmälan skall innehålla

1. fysisk persons namn,

2. firma eller motsvarande,

3. postadress och telefonnummer, och
4. uppgift om vilken verksamhet som bedrivs.

7 § Varje satellitprogramföretag skall årligen till Kabelnämnden redovisa hur stor andel av programtjänsten som utgjorts av sådana program som avses i 13 § första stycket.

8 § På begäran av Kabelnämnden skall satellitprogramföretaget lämna upplysningar om vem som äger företaget och på vilket sätt programtjänsten finansieras.

9 § På begäran av Kabelnämnden skall en satellitentreprenör lämna upplysningar om

1. vem som är uppdragsgivare och hans adress,
2. namnet på den eller de programtjänster som uppdragsgivaren sänder, och
3. hur sändningen över satellit sker.

10 § Varje satellitentreprenör skall se till att televisionsprogrammen spelas in. Detta gäller dock inte om någon annan skall göra det enligt 5 kap. 3 § lagen (1991:1559) med föreskrifter på tryckfrihetsförordningens och yttrandefrihetsgrundlagens områden.

Inspelningen skall bevaras i minst sex månader från sändningen.

11 § Den som enligt denna lag eller 5 kap. 3 § lagen (1991:1559) med föreskrifter på tryckfrihetsförordningens och yttrandefrihetsgrundlagens områden har spelat in ett televisionsprogram, skall på begäran av Kabelnämnden utan kostnad lämna en sådan inspelning till nämnden.

Programverksamheten

12 § Programverksamheten skall som helhet präglas av det demokratiska statskicketets grundidéer samt principen om alla människors lika värde och den enskilda människans frihet och värdighet. När det är befogat skall uppgifter som förekommit i ett program beriktigas.

Vid utformningen av en programtjänsts innehåll skall varje satellitprogramföretag när det gäller programmens ämnen och utformning samt tiden för sändning av programmen, ta hänsyn till televisionens särskilda genomslagskraft samt dess betydelse för den fria åsiktsbildningen och kulturens utveckling.

13 § Om inte särskilda skäl föranleder något annat, skall mer än hälften av en programtjänsts årliga sändningstid upptas av program av europeiskt ursprung och minst tio procent av den årliga sändningstiden eller minst tio procent av programbudgeten avse program av europeiskt ursprung som har framställts av producenter som är oberoende av programföretagen. Som sändningstid anses tid då satellitprogramföretaget sänder program med annat innehåll än nyheter, sport, tävlingar och annonser. I sändningstiden skall inte heller räknas in sändningar av teletext.

Varje programtjänst som är avsedd att tas emot i landet skall, om inte särskilda skäl föranleder något annat, i betydande omfattning innehålla

program på svenska språket, program med svenska artister eller verk av svenska upphovsmän.

14 § Satellitprogramföretagets namn eller programtjänstens beteckning skall anges varje gång sändningarna av en programtjänst inleds eller avslutas samt däremellan en gång per timme.

15 § Den som bedriver sändningar enligt denna lag får inte i en sändning mot vederlag eller annars på ett otillbörligt sätt gynna ett kommersiellt intresse.

Föreskriften i första stycket gäller inte vad som sänds under annonstid i televisionen.

16 § Om ett program helt eller delvis har bekostats av någon, som inte bedriver programverksamhet med ljudradio eller television eller framställer audiovisuella verk, skall satellitprogramföretaget på lämpligt sätt i början och i slutet av programmet ange vem eller vilka bidragsgivarna är.

Föreskriften i första stycket gäller inte vad som sänds under annonstid i television.

17 § Program som har bekostats av någon, vars huvudsakliga verksamhet gäller tillverkning eller försäljning av tobaksvaror, alkoholdrycker eller receptbelagda läkemedel, får inte sändas.

18 § Program som huvudsakligen innehåller nyheter eller nyhetskommentarer och som bekostas så som anges i 16 §, får inte sändas.

Annonser

19 § Reklam mot vederlag och program mot betalning får endast sändas under annonstid i televisionen.

20 § Av en annons som sänds under annonstid i televisionen skall framgå i vems intresse sändningen sker.

I annonser som sänds mot betalning eller annat vederlag får det inte uppträda personer som spelar en framträdande roll i televisionsprogram som huvudsakligen handlar om nyheter eller nyhetskommentarer.

21 § En annons med reklam som sänds under annonstid i televisionen får inte syfta till att fånga uppmärksamheten hos barn under 12 år.

I annonser med reklam får det inte uppträda personer eller figurer som spelar en framträdande roll i televisionsprogram som huvudsakligen vänder sig till barn under 12 år.

22 § Av en programtjänsts sändningstid per dygn får högst tio procent avse annonser under annonstid i televisionen. Denna andel beräknas särskilt för tiden mellan kl. 18.00 och kl. 24.00.

Inom en sändningstid av en timme mellan hela klockslag får annonser förekomma under högst åtta minuter eller, i rena undantagsfall, tio minuter.

Om ett satellitprogramföretag endast svarar för en del av en programtjänsts utbud skall vad som föreskrivs i första och andra styckena i stället avse detta satellitprogramföretags sändningstid.

23 § Annonstiden i televisionen vid ett givet tillfälle får inte understiga en minut, sedan sändningstiden för den särskilda ljud- och bildsignaturen har frånräknats.

24 § Annonser under annonstid i televisionen skall sättas in mellan programmen. Annonser med reklam får dock inte förekomma under annonstiden omedelbart före eller efter ett program som huvudsakligen vänder sig till barn under 12 år.

Utan hinder av första stycket första meningen får annonser avbryta ett program, om de sätts in

1. i pauser i sportprogram, där det förekommer längre pauser, eller i pauser i program som avser föreställningar eller evenemang med pauser för publiken,

2. mellan delar i program, som består av olika avslutade delar och där varje del som föregås eller följs av annonser varar minst 20 minuter; annonser med reklam får dock inte förekomma under annonstiden omedelbart före eller efter en del av programmet som huvudsakligen vänder sig till barn under 12 år.

Straff- och överklagandebestämmelser m.m.

25 § Den som uppsåtligen eller av oaktsamhet inte fullgör sin anmälnings-skyldighet enligt 6 § döms till böter.

26 § Den som uppsåtligen eller av oaktsamhet bryter mot vad som föreskrivs i 10 § om skyldighet att spela in och bevara televisionsprogram döms till böter eller fängelse i högst ett år. Är brottet ringa, skall han inte dömas till ansvar.

Justitiekanslern är åklagare i mål om ansvar för sådant brott som avses i första stycket.

27 § Kabelnämnden får ålägga ett satellitprogramföretag att på lämpligt sätt offentliggöra ett beslut av nämnden enligt vilket företaget har brutit mot bestämmelserna i 12 § om beriktigande. Föreläggandet får dock inte innebära att offentliggörande måste ske i ett program som företaget sänder. Föreläggandet får förenas med vite.

28 § Om ett satellitprogramföretag bryter mot någon av bestämmelserna i 7, 8, 11 eller 14–24 § får Kabelnämnden förelägga företaget att följa bestämmelsen. Föreläggandet får förenas med vite.

29 § Om en satellitentreprenör bryter mot bestämmelsen i 9 § får Kabelnämnden förelägga entreprenören att följa bestämmelsen. Föreläggandet får förenas med vite.

Om satellitprogramföretaget inte har hemvist i Sverige, får föreläggande enligt 28 § i stället riktas mot satellitentreprenören.

Om satellitentreprenören visar att satellitprogramföretaget fått tillgång till sändningsmöjligheten genom upplåtelse av en av satellitentreprenörens uppdragsgivare utan att satellitentreprenören godkänt det, får dock föreläggandet riktas mot uppdragsgivaren.

30 § Kabelnämndens beslut enligt denna lag får inte överklagas.

Prop. 1992/93: 75
Propositionens
lagförslag

1. Denna lag träder i kraft den dag regeringen bestämmer.
2. Den som vid lagens ikraftträdande bedriver registreringspliktig verksamhet skall registrera sig hos Kabelnämnden inom sex månader från ikraftträdandet.
3. Om det finns särskilda skäl, får Kabelnämnden för en tid av sex månader räknat från ikraftträdandet medge undantag från bestämmelserna i 17, 18, 22 och 24 §§.

2 Förslag till Lag om ändring i radiolagen (1966:755)

Prop. 1992/93: 75
Propositionens
lagförslag

Härigenom föreskrivs i fråga om radiolagen (1966:755)¹
dels att 1 och 17 a §§ skall ha följande lydelse,
dels att det i lagen skall införas en ny paragraf, 7 a §, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 §

I denna lag förstås med

radiosändning: ljud, bild eller annat meddelande som sänds med hjälp av elektromagnetiska vågor vilkas frekvenser är lägre än 3 000 gigahertz och vilka utbreder sig i rymden utan särskilt anordnad ledare,

rundradiosändning: radiosändning som är avsedd att tas emot direkt av allmänheten, om sändningen inte är avsedd endast för en sluten krets, vars medlemmar är förenade genom en påtaglig gemenskap av annat slag än ett gemensamt intresse att lyssna på eller se sändningen,

trådsändning: ljud, bild eller annat meddelande som sänds med hjälp av elektromagnetiska vågor vilka är bundna vid särskild anordnad ledare,

sändare: anordning för radiosändning (radiosändare) eller trådsändning (trådsändare),

mottagare: anordning för mottagning av radiosändning eller trådsändning,

radioprogram: radiosändnings eller trådsändnings innehåll, om detta består av annat än, utom angivande av namn eller källa, enkla meddelanden om tid, väderlek, nyheter eller dylikt,

reklam: ett radioprogram som är avsett att främja en näringsidkares avsättning av en vara, en tjänst eller någon annan nyttighet,

annonstid i televisionen: sändningstid i televisionen som inleds och avslutas av en särskild ljud- och bildsignatur som markerar att den som sänder under den angivna tiden i huvudsak gör detta på uppdrag av andra.

annonstid i televisionen: sändningstid i televisionen som inleds och avslutas av en särskild ljud- och bildsignatur som markerar att den som sänder under den angivna tiden i huvudsak gör detta på uppdrag av andra,

programtjänst: ett samlat utbud av ljudradio- eller televisionsprogram som sänds under en gemensam beteckning.

7 a §

Varje programföretag skall årligen till Radionämnden redovisa hur stor andel av programtjänsten som utgjorts av sådana program som avses i 13 § första stycket lagen (1992:000) om satellitsändningar av televisionsprogram till allmänheten.

¹Lagen omtryckt 1991:1066.

17 a §²

Om programföretaget bryter mot en bestämmelse i 9–11 §§, 13 § första eller andra *styckena*, 14 eller 15 §, får radionämnden förelägga programföretaget att följa bestämmelsen. Föreläggandet får förenas med vite. Motsvarande gäller om programföretaget bryter mot en bestämmelse som tagits in i ett avtal med stöd av 7 § andra stycket eller 13 § tredje stycket.

Om programföretaget bryter mot en bestämmelse i 7 a §, 9–11 §§, 13 § första eller andra *stycket*, 14 eller 15 §, får Radionämnden förelägga programföretaget att följa bestämmelsen. Föreläggandet får förenas med vite. Motsvarande gäller om programföretaget bryter mot en bestämmelse som tagits in i ett avtal med stöd av 7 § andra stycket eller 13 § tredje stycket.

Denna lag träder i kraft den dag regeringen bestämmer.

3 Förslag till

Lag om ändring i lagen (1991:1559) med föreskrifter på tryckfrihetsförordningens och yttrandefrihetsgrundlagens områden

Häri genom föreskrivs att 5 kap. 7 § lagen (1991:1559) med föreskrifter på tryckfrihetsförordningens och yttrandefrihetsgrundlagens områden skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

5 kap.

7 §¹

I närradiolagen (1982:459) och i lagen (1991:2027) om kabelsändningar till allmänheten finns ytterligare bestämmelser om skyldighet att tillhandahålla inspelningar av radioprogram.

I närradiolagen (1982:459), lagen (1991:2027) om kabelsändningar till allmänheten och i lagen (1992:000) om satellitsändningar av televisionsprogram till allmänheten finns ytterligare bestämmelser om skyldighet att tillhandahålla inspelningar av radioprogram.

I lagen (1978:487) om pliktexemplar av skrifter och ljud- och bildupptagningar finns bestämmelser om skyldighet att lämna skrifter och upptagningar till bibliotek eller till arkivet för ljud och bild.

²Senaste lydelse 1992:74.

¹Senaste lydelse 1991:2032.

Denna lag träder i kraft den dag regeringen bestämmer.

Prop. 1992/93: 75
Propositionens
lagförslag

4 Förslag till
Lag om ändring i marknadsföringslagen (1975:1418)

Prop. 1992/93: 75
Propositionens
lagförslag

Härigenom föreskrivs att 2 § marknadsföringslagen (1975:1418) skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 §¹

Företager näringsidkare vid marknadsföring av vara, tjänst eller annan nyttighet reklamåtgärd eller annan handling, som genom att strida mot god affärssed eller på annat sätt är otillbörlig mot konsumenter eller näringsidkare, kan Marknadsdomstolen förbjuda honom att fortsätta därmed eller att företaga annan liknande handling. Detsamma gäller vid efterfrågan på vara, tjänst eller annan nyttighet. Förbud kan meddelas även anställd hos näringsidkare och annan som handlar på näringsidkares vägnar samt var och en som i övrigt väsentligt har bidragit till handlingen.

Första stycket tillämpas även på sådana televisionssändningar som omfattas av lagen (1992:000) om satellitsändningar av televisionsprogram till allmänheten och som kan tas emot endast i något annat land som är bundet av avtalet om Europeiska ekonomiska samarbetsområdet (EES-avtalet).

Denna lag träder i kraft den dag regeringen bestämmer.

¹Lydelse enligt prop. 1992/93:110.

5 Förslag till Lag om ändring i lagen (1978:763) med vissa bestämmelser om marknadsföring av alkoholdrycker

Häri genom föreskrivs att 2 § lagen (1978:763) med vissa bestämmelser om marknadsföring av alkoholdrycker skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 §¹

Med hänsyn till de hälsorisker som är förbundna med bruk av alkohol skall särskild måttfullhet iakttas vid marknadsföring av alkoholdryck. Därvid gäller särskilt att reklam- eller annan marknadsföringsåtgärd inte får företas som är påträngande eller uppsökande eller som uppmanar till bruk av alkohol.

Vid marknadsföring av alkoholdryck får inte användas kommersiell annons i ljudradio- eller televisionsprogram.

Vid marknadsföring av alkoholdryck får inte användas kommersiell annons i ljudradio- eller televisionsprogram. *Detta gäller även för sådana televisionssändningar som omfattas av lagen (1992:000) om satellitsändningar av televisionsprogram till allmänheten och som kan tas emot endast i något annat land som är bundet av avtalet om Europeiska ekonomiska samarbetsområdet (EES-avtalet).*

Vid marknadsföring av spritdryck, vin eller starköl får ej användas kommersiell annons i periodisk skrift eller annan skrift på vilken tryckfrihetsförordningen är tillämplig och som med avseende på ordningen för dess utgivning är jämförbar med periodisk skrift. Detta gäller dock ej i fråga om skrift som tillhandahålls endast på försäljningsställe för sådan dryck.

Denna lag träder i kraft den dag regeringen bestämmer.

¹Senaste lydelse 1991:1076.

6 Förslag till
Lag om ändring i lagen (1978:764) med vissa bestämmelser
om marknadsföring av tobaksvaror

Prop. 1992/93: 75
Propositionens
lagförslag

Häri genom föreskrivs att 2 § lagen (1978:764) med vissa bestämmelser om marknadsföring av tobaksvaror skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 §¹

Med hänsyn till de hälsorisker som är förbundna med bruk av tobak skall särskild måttfullhet iakttas vid marknadsföring av tobaksvara. Därvid gäller särskilt att reklam- eller annan marknadsföringsåtgärd inte får företas som är påträngande eller uppsökande eller som uppmannar till bruk av tobak.

Vid marknadsföring av tobaksvara får inte användas kommersiell annons i ljudradio- eller televisionsprogram.

Vid marknadsföring av tobaksvara får inte användas kommersiell annons i ljudradio- eller televisionsprogram. *Detta gäller även för sådana televisionssändningar som omfattas av lagen (1992:000) om satellitsändningar av televisionsprogram till allmänheten och som kan tas emot endast i något annat land som är bundet av avtalet om Europeiska ekonomiska samarbetsområdet (EES-avtalet).*

Denna lag träder i kraft den dag regeringen bestämmer.

¹Senaste lydelse 1991:1077.

1 Betänkandets innehåll

Betänkandet innehåller förslag till åtgärder med anledning av de åtaganden som Sverige gjort eller avser göra till följd av den europeiska konventionen om gränsöverskridande television och EES-avtalet.

I de inledande kapitlen (17) redovisas tekniska och juridiska aspekter och utvecklingen på satellit- och kabelområdet. I kapitel 8 redovisas innehållet i den europeiska konventionen om gränsöverskridande television och EG:s direktiv om TV över gränserna.

I kapitel 9 redovisas de överväganden som ligger till grund för den föreslagna lagstiftning som behövs för att Sverige skall kunna uppfylla sina skyldigheter som ansvarigt land för sändningar till länder som omfattas av EES-avtalet eller den europeiska konventionen om gränsöverskridande television.

2 Uppdraget

I tilläggsdirektiv (1989:21) till radiolagsutredningen den 3 maj 1989 sägs att den europeiska konventionen om gränsöverskridande television innebär att de stater som skall tillträda den måste se till att konventionens regler är uppfyllda för alla slag av gränsöverskridande sändningar, för vilka de är ansvariga. Det innebär att det måste finnas regler för innehållet i satellitsändningar med TV-program som vänder sig till allmänheten. Sverige saknar i dag sådan lagstiftning.

Utredningsuppdraget vidgades därför till att omfatta uppgiften att utarbeta ett förslag till satellitlag och i övrigt belysa konsekvenserna av ett svenskt tillträde till konventionen.

3 Ändrade förutsättningar internationellt

Under den tid utredningsarbetet pågått har förutsättningarna för utredningen förändrats.

Sverige har närmat sig den europeiska gemenskapen (EG), dels genom ansökan om svenskt medlemskap i EG, dels genom överenskommelsen mellan EG och EFTA-länderna om ett europeiskt ekonomiskt samarbetsområde (EES). Detta innebär att EG:s direktiv om TV-sändningar även skall gälla för EFTA-länderna. I kapitel 8 finns en genomgång av såväl EG-direktivet som den europeiska konventionen om gränsöverskridande television.

Utformningen av bestämmelserna i direktivet har skett parallellt med Europarådets arbete med konventionen och skillnaden i sakligt avseende mellan de båda dokumenten är liten.

En lagstiftning om satellitsändningar måste om, Sverige blir bundet av de båda dokumenten ta hänsyn till såväl Europarådskonventionen som EG-direktivet.

4 Ändrade förutsättning nationellt

En annan viktig förändring av förutsättningarna för utredningen är att Sverige sedan den 1 Januari i år har en ny yttrandefrihetsgrundlag (1991:1469), som reglerar skyddet för yttrandefriheten i radio, TV, filmer, videogram och ljudupptagningar. Detta redovisas utförligt i kapitel 4. En viktig skillnad i förhållande till vad som gällde tidigare är att den nya grundlagen ger varje svensk medborgare och svensk juridisk person rätt att sända radioprogram genom tråd, dvs. vad som i dagligt tal kallas kabelsändningar, med såväl TV som ljudradio

I kapitel 4 och 5 redovisas också den kompletterande lagstiftning som trätt i kraft med anledning av yttrandefrihetsgrundlagen och ändringar av radiolagen

Förändringarna på kabelsändning som rådet har redovisats i kapitel 7 De innebär att till följd av den tekniska utvecklingen under 1980-talet så gott som alla satellitsändningar med TV-program avsedda för allmänheten kom att i radiolagens mening vara rundradiosändningar, vilket innehar att de kunde vidareändas i svenska kabelnät utan krav på tillstånd enligt den tidigare lagen om lokala kabelsändningar från år 1985.

Den nya lagen om kabelsändningar till allmänheten bygger på principen om etableringsfrihet, dvs att var och en har rätt att sända radio och TV-program i kabelnät Den reglering som tidigare var anknuten till tillståndsgivningen sker nu i stället genom reglerna i kabellagen.

5 Sveriges åtaganden enligt de europeiska överenskommelserna

De åtaganden som Sverige gjort handlar både om mottagning av TV-program från andra länder och sändning av program från Sverige. De kan sammanfattas som två huvudsakliga förpliktelser.

För det första åtar sig Sverige som mottagande land att inte hindra mottagning av gränsöverskridande televisionssändningar eller vidareändning av sådana sändningar om de uppfyller direktivets och konventionens regler.

För det andra åtar sig Sverige som sändande land att se till att sändningar som Sverige ansvarar för enligt definitionerna i direktivet och konventionen uppfyller de krav som uppställs i de båda dokumenten.

I kapitel 8 redovisas bakgrund och syfte med direktivet och konventionen. Där framgår att ett huvudsyfte med de båda överenskommelserna är att sä-

kerställa att de TV-sändningar som följer överenskomna regler inte skall hindras från att distribueras i de länder som omfattas av konventionen eller direktivet.

Utöver det regelverk som direktivet och konventionen föreskriver kan de enskilda länderna tillämpa mer restriktiva bestämmelser rör sändningar som de ansvarar för som sändande land.

Direktivet bygger på en harmonisering av lagstiftningen i de olika medlemsländerna. Romfördragets principer om en övergång från nationella marknader till gemensamma produktions- och distributionsmarknader ska även gälla TV-området. Den fria rörligheten främjas genom att en sändning som är tillåten i ett EG-land också skall vara det i övriga medlemsländer. Genom EES-avtalet utsträcks denna princip även till EFTA-länderna.

Detta innebär en förpliktelse att inte hindra mottagning eller vidare-sändning av program från andra EES-länder. Det innebär dock inte någon skyldighet att praktiskt sörja för att sådan mottagning eller vidare-spridning äger rum.

Vissa möjligheter att stoppa inkommande sändningar som bryter mot regelverken medges i såväl direktivet som konventionen. Sverige kan dock inte ställa upp regler som medger ingripanden mot vidare-sändningar av utifrån kommande sändningar i större omfattning än vad direktivet och konventionen anger. Däremot kan Sverige avstå från att utnyttja denna möjlighet. Lagförslaget i detta betänkande innebär att Sverige inte utnyttjar möjligheten utan i stället förlitar sig på grundregeln att det sändande landet ansvarar för att sändningarna följer överenskommelserna.

När det gäller de sändningar som Sverige har ansvaret för kan Sverige som framgått ovan tillämpa mer restriktiva regler än de som anges i direktivet och konventionen. I lagförslaget har denna möjlighet utnyttjats så att reklamreglerna är mer restriktiva än direktivets och konventionens minimiregler. Lagstiftningen blir därmed enhetlig på detta område för alla sändningar som Sverige ansvarar för.

6 Regler om ansvarigt land

Genom EES-avtalet åtar sig Sverige att införa en lagstiftning som gör det möjligt att effektivt uppfylla EG-direktivets krav när det gäller Sveriges ansvar som sändande land. För att Sverige skall kunna ratificera den europeiska konventionen om gränsöverskridande television måste också konventionens krav vara tillgodosedda.

Varje stat skall se till att det för sändningar som faller inom dess jurisdiktion finns ett system för att möjliggöra att direktivets och konventionens regler upprätthålls.

Eftersom innehållet i de båda dokumenten i huvudsak överensstämmer innebär det inte några större problem att sammanföra dessa regelverk i samma lag. På en punkt uppstår dock svårigheter, nämligen när det gäller att fast-

ställa vilket land som ansvarar för en sändning, eftersom direktivet och konventionen tillämpar olika principer i det avseendet.

Enligt direktivet är det i första hand den stat som har jurisdiktion över programföretaget som ansvarar för att sändningarna följer direktivets regler. I andra hand, om ingen EES-stat har jurisdiktion över programföretaget, är det den stat som tillhandahåller frekvens eller satellitkapacitet eller där upplänken är belägen, som ansvarar för sändningen.

Europarådskonventionen placerar i första hand ansvaret för sändningarna i det land där upplänken sker. I andra hand ansvarar det land som ställer frekvens eller satellitkapacitet till förfogande och därefter programbolagets hemland.

Genom en så kallad bortkopplingsparagraf i konventionen gäller direktivets regler mellan EG:s medlemsländer även om de tillträtt konventionen. Genom EES-avtalet utsträcks denna princip även till EFTA-länderna.

Det lagförslag som redovisas i detta betänkande tar i alla avseenden utom i fråga om regeln om ansvarigt land hänsyn till såväl direktivets som konventionens regler. Eftersom direktivets och konventionens ansvarsregler är olika går det inte att på ett tillfredsställande sätt inarbeta båda i lagen. I bilaga 4 redovisas ett förslag till utformning av lagtexten som även tar med konventionens regler. Resultatet av en sådan lagstiftning skulle kunna bli att flera länder samtidigt skulle kunna bli ansvariga för en och samma sändning.

Konventionen ger de konventionsanslutna staterna möjlighet att sinsemellan sluta avtal i frågor som regleras av konventionen. Det öppnar åtminstone teoretiskt möjligheten att länderna avtalar om ansvarsfrågor för de sändningar som berör dem. Om denna möjlighet utnyttjas av alla berörda länder så att direktivets och konventionens regler harmoniseras på denna punkt skulle det kunna minska de olägenheter som det innebär med olika lösningarna i konventionen och direktivet.

Huvudförslaget i betänkandet är dock utformat enligt direktivets ansvarsregler. Detta innebär att Sverige inför en eventuell ratificering av konventionen måste överväga om en ratificering är möjlig även om Sverige på denna punkt har en annan ordning än konventionen. Sverige bör i berörda internationella fora aktualisera frågan om att bringa de två dokumenten till samstämmighet på denna punkt.

7 Registrering och information

Lagförslaget innebär att de regler som skall gälla för sändningar till satellit ges formen av lagregler som blir tillämpliga på alla som bedriver en viss i lagen angiven verksamhet. Det innebär att en tillståndsgivning med till en koncession knutna förpliktelser inte kommer att vara nödvändig.

En anmälningsplikt föreslås för dem som bedriver verksamheten för att efterlevnaden av lagreglerna skall kunna bevakas.

Såväl konventionen som direktivet ställer stora krav på information, både om programbolagen och om sändningarnas karaktär. Det gäller uppgifter om

programbolagets ägare och finansiering och vem som har rätt att företräda programbolaget. För att kunna redovisa hur olika programbolag lever upp till bestämmelser om viss andel europeiska program i sändningsinnehållet och viss andel program från fristående producenter krävs också uppgifter om programstatistik.

I satellitlagen föreslås en bestämmelse som innebär att programbolag som bedriver sändningar enligt satellitlagens definition skall till en tillsynsmyndighet anmäla sin verksamhet för registrering innan den påbörjas. Regeringen beslutar hos vilken myndighet sådan registrering skall ske.

Programbolagen skall också årligen redovisa viss programstatistik, som underlag till rapporter om andelen europeiska program och frilansproduktioner.

För de nationella marksända TV-kanalerna finns inte någon skyldighet att lämna uppgifter om programstatistik. För att Sverige skall kunna redovisa de uppgifter som föreskrivs i EG-direktivet krävs redovisningar även från dessa programbolag. En skyldighet att lämna uppgifter om sådan programstatistik bör införas genom en ändring i radiolagen. I övrigt krävs inte någon lagändring för de programbolag som bedriver verksamhet med stöd av tillstånd enligt 5 § radiolagen.

I svensk lagstiftning finns idag regler om referensbandning av TV-sändningar. Någon sådan skyldighet finns emellertid inte för den som för annans räkning utför sändningar till satellit. Lagförslaget innehåller därför en bestämmelse om att satellitentreprenörerna skall ha skyldighet att ombesörja att televisionsprogram spelas in såvida inte sådan skyldighet åligger någon annan. Sådana inspelningar skall på uppmaning av tillsynsmyndigheten ställas till dess förfogande.

8 Allmänna programregler

Direktivet och konventionen innehåller allmänna föreskrifter om programmens karaktär. Där sägs att den mänskliga värdigheten och andras rättigheter skall respekteras, att programmen inte skall vara oanständiga eller innehålla pornografi eller ge obehag utrymme för våld eller framkalla rashat, att program som kan vara skadliga för barn och ungdom inte skall sändas på tider då barn och ungdomar kan förväntas se dem. Konventionen har också bestämmelser om att nyhetsrapporteringen skall vara saklig och främja en fri opinionsbildning.

Dessa bestämmelser motsvaras av reglerna i radiolagen om opartiskhet och saklighet, vidsträckt yttrandefrihet och informationsfrihet samt demokratiska värderingar i programverksamheten. I radiolagen anges i att regler får tas in i ett avtal mellan regeringen och ett sändande företag om respekt för den enskildes privatliv och om att programverksamheten skall bedrivas med beaktande av televisionens och ljudradions särskilda genomslagskraft. Den sistnämnda föreskriften tolkas bl.a. som att programföretagen skall vara varusamma med skildringar som kan verka upprörande eller skrämmande på pu-

bliken och ta särskild hänsyn till minderårigas tittarvanor vid programläggningen.

I satellitlagen förs motsvarande bestämmelser in som en allmän föreskrift om att programverksamheten skall präglas av det demokratiska statskicket grundidéer samt principen om alla människors lika värde och den enskilda människans frihet och värdighet. Vid utformningen av en programtjänsts innehåll skall satellitprogramföretaget när det gäller programmens ämnen och tiden för sändning ta hänsyn till televisionens särskilda genomslagskraft samt dess betydelse för den fria åsiktsbildningen och kulturens utveckling.

Prop. 1992/93: 75
Bilaga 1

9 Beriktigande

Både direktivet och konventionen förutsätter att det skall finnas möjligheter till beriktigande. Varje land skall se till att alla fysiska eller juridiska personer, oberoende av nationalitet eller vistelseort har rätt att få uppgifter beriktigade. Villkoren skall vara sådana att denna rätt kan utövas effektivt. Direktivet kräver också att det skall vara möjligt att underkasta tvister i dessa frågor rättslig prövning. En bestämmelse om skyldighet att införa beriktigande föreslås i satellitlagen. Tillsynsmyndigheten skall övervaka satellitprogramföretagens efterlevnad av denna bestämmelse och kan vid vite förelägga företaget att publicera beslut i vilket konstateras att företaget brutit mot sin skyldighet i detta avseende.

10 Andel europeiska program och fristående produktioner

En viktig principfråga för såväl EG:s som Europarådets medlemsländer har varit att stimulera produktion och distribution av europeiska program. Denna ambition har tagit sig uttryck i regler om att det skall finnas minst 50 % europeiska program i sändningarna.

En annan strävan har varit att uppmuntra etablering av fristående produktionsbolag. I direktivet anges därför att 10 % av sändningstiden eller 10 % av programbudgeten skall avsättas för program från fristående producenter.

I satellitlagen föreslås en bestämmelse som motsvarar kraven på andel europeiska program och fristående produktioner. Vidare finns ett tillägg till regeln om europeiska program att det i program som är avsedda att tas emot i Sverige bör finnas en betydande andel program på svenska språket och med svenska artister och verk av svenska upphovsmän.

11 Regler för sponsring och reklam

Direktivets och konventionens reklamregler innehåller i huvudsak samma restriktioner som den svenska lagstiftningen på detta område. De medger dock en större total reklamvolym än de svenska reglerna och för möjligheter att bryta program med reklam. En viktig skillnad är att spelfilmer inte får brytas

med reklam enligt de svenska reglerna, medan detta i begränsad omfattning är tillåtet enligt direktivet och konventionen.

Utgångspunkten för förslaget till satellitlag är att denna lagstiftning så långt möjligt skall följa svensk reglering på radio- och TV-området. Genom att de svenska reklamreglerna även tillämpas på satellitsändningarna uppnås en enhetlighet i regelverket för de sändningar som Sverige ansvarar för.

12 Ansvarsbestämmelser

I satellitlagen föreslås regler av följande innehåll. Den som uppsåtligen eller av oaktsamhet underlåter att lämna uppgifter om sitt satellitprogramföretag till den ansvariga myndigheten skall kunna dömas till böter. Om någon uppsåtligen eller av oaktsamhet bryter mot bestämmelserna om inspelning av program kan han dömas till böter eller fängelse i högst ett år.

Om ett satellitprogramföretag bryter mot reglerna om programidentifiering, om sponsring eller om reklamens utformning och omfattning skall den ansvariga myndigheten kunna förelägga satellitprogramföretaget att följa bestämmelserna. Ett sådant föreläggande får förenas med vite om satellitprogramföretaget inte har hemvist i riket och det därför i stället är satellitentreprenören som är ansvarig för sändningen, får myndigheten i stället rikta föreläggandet mot denne eller dennes uppdragsgivare.

13 Ändring av befintlig lagstiftning

För att det skall vara möjligt att ålägga de nationella TV-bolagen att redovisa det underlag som enligt direktivet och konventionen krävs för en rapportering om andelen europeisk produktion i sändningarna måste, som redovisats ovan under punkt 8, en bestämmelse om detta införas i radiolagen.

Vid utarbetandet av förslaget till satellitlag har utgångspunkten varit att samma reklamregler skall gälla för alla sändningar som Sverige ansvarar för. Reklamreglerna i satellitlagen överensstämmer därför med reklamreglerna i radiolagen.

I direktivet och konventionen finns också regler som har sin motsvarighet i den svenska marknadsföringslagstiftningen. Eftersom Sverige åtagit sig att svara för att sändningar inom vår jurisdiktion följer reglerna i konventionen och direktivet bör marknadsföringslagens regler utsträckas till att även omfatta sändningar som riktar sig till annat land i de fall då Sverige är ansvarigt land. Detta föreslås ske genom en ändring av marknadsföringslagen.

Även för lagarna om marknadsföring av alkoholdrycker och tobaksvaror föreslås en ändring. I dessa finns i dag ett förbud mot att använda TV-program för marknadsföring av alkohol och tobak. Bestämmelserna gäller i dag för sändningar som kan tas emot i Sverige. Dessa lagar föreslås kompletteras med en bestämmelse om att förbudet mot att marknadsföra alkohol och tobak med hjälp av TV utsträcks till att gälla alla sändningar som Sverige ansvarar för enligt Europarådskonventionen eller EG-direktivet.

Övriga åtaganden enligt konventionen och direktivet gäller främst administrativa frågor, som regeringens skyldighet att utpeka en ansvarig myndighet för tillsyn och rapportering. Dessa kräver enligt min bedömning inte någon lagsiftning utöver den föreslagna.

Prop. 1992/93: 75
Bilaga 1

1 Förslag till Lag om satellitsändningar av televisionsprogram till allmänheten

Härigenom föreskrivs följande.

Allmänna bestämmelser

1 § I denna lag finns föreskrifter om sändningar av televisionsprogram till satelliter för mottagning av allmänheten. Föreskrifterna i 2–33 §§ gäller endast om sändningen kan tas emot i något land som är bundet av avtalet om europeiskt ekonomiskt samarbete (EES-avtalet) eller den europeiska konventionen om gränsöverskridande television.

2 § I denna lag avses med sändare, reklam, programtjänst och annonstid i televisionen detsamma som i radiolagen (1966:755). Vidare förstås med

satellitprogramföretag: den fysiska eller juridiska person som sätter samman och svarar för en hel programtjänst eller en del av en programtjänst

satellitentreprenör: den som här i landet för annans räkning bedriver sändningar av televisionsprogram till satellit eller som upplåter satellitkapacitet.

3 § Lagen är tillämplig om satellitprogramföretaget har sitt hemvist i Sverige.

4 § Har satellitprogramföretaget sitt hemvist i ett annat land som inte är bundet av avtalet om europeiskt ekonomiskt samarbete (EES-avtalet) är lagen tillämplig om

1. sändningen till satellit sker från en sändare här i landet, eller

2. sändningen från satellit sker med användning av satellitkapacitet som en svensk fysisk eller juridisk person förfogar över.

5 § Lagen gäller inte för en sådan sändning till satellit som helt överensstämmer med en sändning som sker med stöd av tillstånd enligt 5 § radiolagen (1966:755) eller 1 § lagen (1986:3) om rundradiosändning av finländska televisionsprogram och inte heller för en sändning av sökbar text-TV.

6 § Den myndighet som regeringen bestämmer (tillsynsmyndigheten) utövar tillsyn över efterlevnaden av denna lag.

7 § Tillsynsmyndigheten skall upprätta ett register över satellitprogramföretag och satellitentreprenörer. Registret skall föras med hjälp av automatisk databehandling. Det får endast innehålla sådana uppgifter som lämnas enligt 8–11 §§.

8 § Varje satellitprogramföretag och satellitentreprenör skall anmäla sig för registrering hos tillsynsmyndigheten.

9 § Varje satellitprogramföretag skall årligen till tillsynsmyndigheten redovisa hur stor andel av programtjänsten som utgjorts av sådana program som avses i 15 § första stycket.

10 § På anmodan av tillsynsmyndigheten skall satellitprogramföretaget lämna upplysningar om vem som äger företaget och på vilket sätt programtjänsten finansieras.

11 § På anmodan av tillsynsmyndigheten skall en satellitentreprenör lämna upplysningar om

1. uppdragsgivarens namn och adress,
2. namnet på den eller de programtjänster som uppdragsgivaren sänder, och
3. hur sändningen till satellit sker.

12 § Varje satellitentreprenör som bedriver sändningar enligt denna lag skall ombesörja att televisionsprogrammen spelas in. Detta gäller dock inte om sådan skyldighet åligger någon annan enligt 5 kap. 3 § lagen (1991:1559) med föreskrifter på tryckfrihetsförordningens och yttrandefrihetsgrundlagens områden.

Inspelningen skall bevaras i minst sex månader från sändningen.

13 § Den som enligt denna lag eller 5 kap. 3 § lagen (1991:1559) med föreskrifter på tryckfrihetsförordningens och yttrandefrihetsgrundlagens områden är skyldig att spela in televisionsprogram skall på uppmaning av tillsynsmyndigheten utan kostnad tillstålla myndigheten en sådan inspelning.

Programverksamheten

14 § Programverksamheten skall som helhet präglas av det demokratiska statskicketets grundidéer samt principen om alla människors lika värde och den enskilda människans frihet och värdighet. När det är befogat skall uppgifter som förekommit i ett program beriktigas.

Vid utformningen av en programtjänsts innehåll skall varje satellitprogramföretag när det gäller programmets ämnen och utformning samt tiden för sändning av programmen, ta hänsyn till televisionens särskilda genomslags-

kraft samt dess betydelse för den fria åsiktsbildningen och kulturens utveckling.

Prop. 1992/93: 75
Bilaga 2

15 § Om inte särskilda skäl föranleder annat skall mer än hälften av en programtjänsts årliga sändningstid upptas av program av europeiskt ursprung och minst tio procent av den årliga sändningstiden eller minst tio procent av programbudgeten avse program som har framställts av självständiga producenter. Som sändningstid anses tid då satellitprogramföretaget sänder program med annat innehåll än nyheter, sport, tävlingar och annonser. I sändningstiden skall inte heller räknas in sändningar av teletext.

Om programtjänsten är avsedd att tas emot i Sverige bör, om inte särskilda skäl föranleder annat, program på svenska språket samt program med svenska artister och verk av svenska upphovsmän förekomma i betydande omfattning.

16 § I början och slutet av varje sammanhängande programblock inom en programtjänst skall satellitprogramföretagets namn eller programtjänstens beteckning anges. Däremellan skall namnet eller beteckningen, om inte särskilda skäl föranleder annat, anges minst en gång per timme.

17 § Den som bedriver sändningar enligt denna lag får inte i en sändning mot vederlag eller annars på ett otillbörligt sätt gynna ett kommersiellt intresse. Uppgift om vem som bekostat programmet får dock lämnas enligt vad som sägs i 18 §.

Föreskrifterna i första stycket gäller inte vad som sänds under annonstid i televisionen.

Program som bekostats av annan

18 § Om ett program helt eller delvis har bekostats av någon, som inte bedriver programverksamhet med ljudradio eller television eller framställer audiovisuella verk, skall satellitprogramföretaget på lämpligt sätt i början och i slutet av programmet ange vem bidragsgivaren eller vilka bidragsgivarna är.

19 § Program som har bekostats av någon, vars huvudsakliga verksamhet gäller tillverkning eller försäljning av tobaksvaror, alkoholdrycker eller läkemedel, får inte sändas.

20 § Program som huvudsakligen innehåller nyheter eller nyhetskommentarer får inte bekostas så som anges i 18 §.

Annonser

21 § Reklam mot vederlag och program mot betalning får endast sändas under annonstid i televisionen.

22 § Av en annons som sänds under annonstid i televisionen skall framgå i vems intresse sändningen sker.

I annonser som sänds mot betalning eller annat vederlag får det inte uppträda personer som spelar en framträdande roll i televisionsprogram som huvudsakligen handlar om nyheter eller nyhetskommentarer.

23 § En annons med reklam som sänds under annonstid i televisionen får inte syfta till att fånga uppmärksamheten hos barn under 12 år.

I annonser med reklam får det inte uppträda personer eller figurer som spelar en framträdande roll i televisionsprogram som huvudsakligen vänder sig till barn under 12 år.

24 § Ett satellitprogramföretag får inte diskriminera någon som begär att företaget skall sända en annons.

25 § Av en programtjänsts sändningstid per dygn får högst tio procent avse annonser under annonstid i televisionen. Denna andel beräknas särskilt för tiden mellan kl. 18.00 och kl. 24.00.

Inom en sändningstid av en timme mellan hela klockslag får annonser förekomma högst under åtta minuter eller, i rena undantagsfall, tio minuter.

Om ett satellitprogramföretag endast svarar för en del av en programtjänsts utbud skall vad som föreskrivs i första och andra styckena i stället avse detta satellitprogramföretags sändningstid.

26 § Annonstiden i televisionen vid ett givet tillfälle får inte understiga en minut, sedan sändningstiden för den särskilda ljud- och bildsignaturen har frånräknats.

27 § Annonser under annonstid i televisionen skall sättas in mellan programmen. Annonser med reklam får dock inte förekomma under annonstiden omedelbart före eller efter ett program som huvudsakligen vänder sig till barn under 12 år.

Utan hinder av vad som föreskrivs i första stycket första meningen får annonser avbryta ett program, om de sätts in

1. i pauser i sportprogram, där det förekommer längre pauser eller i pauser i program som avser föreställningar eller evenemang med pauser för publiken, eller

2. mellan delar i program, som består av olika avslutade delar och där varje del som föregås eller följs av annonser varar minst 20 minuter; annonser med reklam får dock inte förekomma under annonstiden omedelbart före eller efter en del av programmet som huvudsakligen vänder sig till barn under 12 år.

28 § Den som uppsåtligen eller av oaktsamhet inte fullgör sin anmälnings- skyldighet enligt 8 § döms till böter.

29 § Den som uppsåtligen eller av oaktsamhet bryter mot vad som föreskrivs i 12 § om skyldighet att spela in televisionsprogram döms till böter eller fängelse i högst ett år. Är brottet ringa, skall han inte dömas till ansvar.

Justitiekanslern är åklagare i mål om ansvar för sådant brott som avses i första stycket.

30 § Tillsynsmyndigheten får ålägga ett satellitprogramföretag att på lämpligt sätt offentliggöra ett beslut av myndigheten enligt vilket företaget har brutit mot bestämmelsen i 14 § om beriktigande eller i 24 § om annonsdiskriminering.

31 § Om ett satellitprogramföretag bryter mot någon av bestämmelserna i 9–11, 13, 16–23, 25–27 eller 30 § får tillsynsmyndigheten förelägga det att följa bestämmelsen. Föreläggandet får förenas med vite.

32 § Om satellitprogramföretaget inte har hemvist i riket får föreläggande enligt 31 § i stället riktas mot satellitentreprenören.

Om satellitentreprenören visar att satellitprogramföretaget fått tillgång till sändningsmöjligheten genom upplåtelse av en av satellitentreprenörens uppdragsgivare utan att satellitentreprenören godkänt det, får dock föreläggandet riktas mot uppdragsgivaren.

33 § Tillsynsmyndighetens beslut om föreläggande, som förenats med vite, att följa bestämmelserna i 9–11 och 13 §§ samt beslut om åläggande enligt 30 § att offentliggöra myndighetens beslut, får överklagas hos kammarrätten. Andra beslut får inte överklagas.

34 § Bestämmelserna i yttrandefrihetsgrundlagen gäller inte för tillfälliga sändningar av televisionsprogram som huvudsakligen är avsedda att tas emot utomlands. Reglerna i 1 kap. 2 och 3 §§ yttrandefrihetsgrundlagen gäller dock även för sådana sändningar.

35 § Om ett satellitprogramföretag riktar sändningar som innehåller reklam särskilt till befolkningen i något annat land som är bundet av den europeiska konventionen om gränsöverskridande television skall, om inte Sverige och det andra landet har ingått överenskommelse om annat, satellitprogramföretaget se till att dessa sändningar inte strider mot de regler som gäller för televisionssändningar i det landet avseende reklam och övriga program som sänds mot vederlag. Föreskrifterna i 31–33 §§ skall gälla även vid överträdelser av vad som nu har sagts. Tillsynsmyndigheten får dock besluta om föreläggande endast efter begäran av det land till vilket sändningarna har riktats.

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 1993.

2. Den som vid lagens ikraftträdande bedriver registreringspliktig verksamhet skall registrera sig hos tillsynsmyndigheten senast den 30 juni 1993.

3. Om det finns särskilda skäl får tillsynsmyndigheten för tiden före den 1 juli 1993 medge undantag från bestämmelserna i 19–20, 25, 27 och 35 §§.

2 Förslag till

Lag om ändring av radiolagen (1966:755)

Härigenom föreskrivs i fråga om radiolagen (1966:755)¹ dels att 1 § och 17 a § skall ha följande lydelse, dels att det i lagen skall införas en ny paragraf, 7 a §, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 §

I denna lag förstås med

radiosändning: ljud, bild eller annat meddelande som sänds med hjälp av elektromagnetiska vågor vilkas frekvenser är lägre än 3 000 gigahertz och vilka utbreder sig i rymden utan särskilt anordnad ledare,

rundradiosändning: radiosändning som är avsedd att tas emot direkt av allmänheten, om sändningen inte är avsedd endast för en sluten krets, vars medlemmar är förenade genom en påtaglig gemenskap av annat slag än ett gemensamt intresse att lyssna på eller se sändningen,

trådsändning: ljud, bild eller annat meddelande som sänds med hjälp av elektromagnetiska vågor vilka är bundna vid särskild anordnad ledare,

sändare: anordning för radiosändning (radiosändare) eller trådsändning (trådsändare),

mottagare: anordning för mottagning av radiosändning eller trådsändning,

radioprogram: radiosändnings eller trådsändnings innehåll, om detta består av annat än, utom angivande av namn eller källa, enkla meddelanden om tid, väderlek, nyheter eller dylikt,

reklam: ett radioprogram som är avsett att främja en näringsidkares avsättning av en vara, en tjänst eller någon annan nyttighet,

annonstid i televisionen: sändningstid i televisionen som inleds och avslutas av en särskild ljud- och bildsignatur som markerar att den som sänder under den angivna tiden i huvudsak gör detta på uppdrag av andra.

annonstid i televisionen: sändningstid i televisionen som inleds och avslutas av en särskild ljud- och bildsignatur som markerar att den som sänder under den angivna tiden i huvudsak gör detta på uppdrag av andra,

programtjänst: det samlade utbud av ljudradio- eller televisionsprogram som sänds under en gemensam beteckning.

¹Lagen omtryckt 1991:1066.

7 a §

Varje programföretag skall årligen till radionämnden redovisa hur stor andel av programtjänsten som utgjorts av sådana program som avses i 15 § första stycket lagen (1992:00) om satellitsändningar av televisionsprogram till allmänheten.

17 a §²

Om programföretaget bryter mot en bestämmelse i 9–11 §§, 13 § första eller andra styckena, 14 eller 15 §§, får radionämnden förelägga programföretaget att följa bestämmelsen. Föreläggandet får förenas med vite. Motsvarande gäller om programföretaget bryter mot en bestämmelse som tagits in i ett avtal med stöd av 7 § andra stycket eller 13 § tredje stycket.

Om programföretaget bryter mot en bestämmelse i 7 a §, 9–11 §§, 13 § första eller andra styckena, 14 eller 15 §§, får radionämnden förelägga programföretaget att följa bestämmelsen. Föreläggandet får förenas med vite. Motsvarande gäller om programföretaget bryter mot en bestämmelse som tagits in i ett avtal med stöd av 7 § andra stycket eller 13 § tredje stycket.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1993.

²Senaste lydelse 1992:74.

3 Förslag till
Lag om ändring i marknadsföringslagen (1975:1418)

Prop. 1992/93: 75
Bilaga 2

Härigenom föreskrivs att 2 § marknadsföringslagen (1975:1418) skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 §

Företager näringsidkare vid marknadsföring av vara, tjänst eller annan nyttighet reklamåtgärd eller annan handling, som genom att strida mot god afärssed eller på annat sätt är otillbörlig mot konsumenter eller näringsidkare, kan marknadsdomstolen förbjuda honom att fortsätta därmed eller att företaga annan liknande handling. Förbud kan meddelas även anställd hos näringsidkare och annan som handlar på näringsidkares vägnar samt var och en som i övrigt väsentligt har bidragit till handlingen.

Föreskrifterna i första stycket gäller för en televisionssändning som är riktad till allmänheten även om sändningen endast kan tas emot i något annat land som är bundet av avtalet om europeiskt ekonomiskt samarbete eller den europeiska konventionen om gränsöverskridande television.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1993.

4 Förslag till Lag om ändring i lagen (1978:763) med vissa bestämmelser om marknadsföring av alkoholdrycker

Prop. 1992/93: 75
Bilaga 2

Härigenom föreskrivs att 2 § lagen (1978:763) med vissa bestämmelser om marknadsföring av alkoholdrycker skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 §¹

Med hänsyn till de hälsorisker som är förbundna med bruk av alkohol skall särskild måttfullhet iakttas vid marknadsföring av alkoholdryck. Därvid gäller särskilt att reklam- eller annan marknadsföringsåtgärd inte får företas som är påträngande eller uppsökande eller som uppmanar till bruk av alkohol.

Vid marknadsföring av alkoholdryck får inte användas kommersiell annons i ljudradio- eller televisionsprogram.

Vid marknadsföring av alkoholdryck får inte användas kommersiell annons i ljudradio- eller televisionsprogram. *Detta gäller för sådan sändning som avses i lagen (1992:00) om satellitsändningar av televisionsprogram till allmänheten även om sändningen endast kan tas emot i något annat land, som är bundet av avtalet om europeiskt ekonomiskt samarbete eller den europeiska konventionen om gränsöverskridande television.*

Vid marknadsföring av spritdryck, vin eller starköl får ej användas kommersiell annons i periodisk skrift eller annan skrift på vilken tryckfrihetsförordningen är tillämplig och som med avseende på ordningen för dess utgivning är jämförbar med periodisk skrift. Detta gäller dock ej i fråga om skrift som tillhandahålls endast på försäljningsställe för sådan dryck.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1993.

¹Senaste lydelse 1991:1076.

5 Förslag till
Lag om ändring i lagen (1978:764) med vissa bestämmelser
om marknadsföring av tobaksvaror

Häri genom föreskrivs att 2 § lagen (1978:764) med vissa bestämmelser om marknadsföring av tobaksvaror skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 §¹

Med hänsyn till de hälsorisker som är förbundna med bruk av tobak skall särskild måttfullhet iakttas vid marknadsföring av tobaksvara. Därvid gäller särskilt att reklam- eller annan marknadsföringsåtgärd inte får företas som är påträngande eller uppsökande eller som uppmanar till bruk av tobak.

Vid marknadsföring av tobaksvara får inte användas kommersiell annons i ljudradio- eller televisionsprogram.

Vid marknadsföring av tobaksvara får inte användas kommersiell annons i ljudradio- eller televisionsprogram. *Detta gäller för sådan sändning som avses i lagen (1992:00) om satellitsändningar av televisionsprogram till allmänheten även om sändningen endast kan tas emot i något annat land, som är bundet av avtalet om europeiskt ekonomiskt samarbete eller den europeiska konventionen om gränsöverskridande television.*

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1993.

¹Senaste lydelse 1991:1077.

Alternativt förslag till

Lag (1992:00) om satellitsändningar av televisionsprogram till allmänheten.

Paragraferna a-c ersätter 3-4 §§ i huvudförslaget

Prop. 1992/93: 75

Bilaga 2

Häri genom föreskrivs följande.

Allmänna bestämmelser

a § Lagen är tillämplig om satellitprogramföretaget har sitt hemvist i Sverige.

b § Har satellitprogramföretaget sitt hemvist i ett annat land som är bundet av avtalet om europeiskt ekonomiskt samarbete (EES-avtalet) är lagen tillämplig om sändningen till satellit

1. sker från en sändare här i landet, eller

2. sker från en sändare i ett land som inte är bundet av den europeiska konventionen om gränsöverskridande television och sändningen från satellit sker med användning av satellitkapacitet som en svensk fysisk eller juridisk person förfogar över.

Lagen gäller dock inte om Sverige och ett annat land som är bundet av den europeiska konventionen om gränsöverskridande television har ingått överenskommelse att det andra landet i förhållande till Sverige skall anses som sändande land i konventionens mening.

c § Har satellitprogramföretaget sitt hemvist i ett annat land som inte är bundet av avtalet om europeiskt ekonomiskt samarbete (EES-avtalet) är lagen tillämplig om

1. sändningen till satellit sker från en sändare här i landet, eller

2. sändningen från satellit sker med användning av satellitkapacitet som en svensk fysisk eller juridisk person förfogar över.

Specialmotivering

Skillnaderna mellan EG-direktivets och konventionens bestämmelser om vilket land som skall vara ansvarigt för en sändning har behandlats i avsnitt 8.3.2. De allmänna övervägandena som ligger till grund för förslaget och skälen till att jag utformat ett alternativt förslag har redovisats i avsnitt 9.1, 9.4.1 och 10.1. (Se också avsnitt 10.1 under 3 och 4 §§.)

Ändamålet med bestämmelserna i a-c §§ är att Sverige skall kunna fullgöra sina åtaganden som ansvarigt land för en sändning enligt såväl EG-direktivet som konventionen.

Föreskrifterna i paragraferna a och c har samma lydelse som 3 och 4 §§ i förslaget. Dessa föreskrifter har utformats med EG-direktivets bestämmelser om ansvarigt land som utgångspunkt. Det har emellertid varit nödvändigt att komplettera dessa föreskrifter med bestämmelsen i paragraf b, för att Sverige

skall kunna uppfylla sina åtaganden enligt konventionen. I det följande redovisas de olika fall då Sverige kan bli ansvarigt för innehållet i ursprungliga TV-sändningar till satellit enligt dels direktivet, dels konventionen.

1. Satellitprogramföretaget har hemvist i Sverige.

1 A. Om upplänkssändningen sker från Sverige bär Sverige ansvaret både enligt direktivet och konventionen. Med tillämpning av huvudregeln i a § uppfyller Sverige sina åtaganden.

1 B. Om upplänkssändningen sker från ett annat land som också är bundet av konventionen bär Sverige ansvaret enligt direktivet men upplänklandet enligt konventionen. Med tillämpning av huvudregeln i a § uppfyller Sverige sitt åtagande enligt direktivet. Någon förpliktelse enligt konventionen föreligger inte.

1 C. Om upplänkssändningen sker från ett land som inte är bundet av konventionen blir Sverige ansvarigt enligt direktivet. Detta åtagande uppfylls med tillämpning av a §.

Sverige blir ansvarigt också enligt konventionen utom i det fall då satellitkapaciteten har ställts till förfogande av ett subjekt från ett land som är bundet av konventionen. Sverige uppfyller sitt åtagande med tillämpning av a §.

2. Satellitprogramföretaget har hemvist i ett annat EES-land som också är bundet av konventionen.

2 A. Om upplänkssändningen sker från Sverige bär det land där programföretaget har hemvist ansvaret enligt direktivet, men Sverige enligt konventionen. Sveriges åtagande uppfylls med tillämpning av b § första punkten.

Eftersom det land där programföretaget har hemvist är bundet av konventionen kan Sverige träffa avtal om att det landet skall bära ansvaret också enligt konventionen. Detta framgår av b § andra stycket.

2 B. Om upplänkssändningen sker från ett land som inte är bundet av konventionen men satellitkapaciteten har ställts till förfogande av ett svenskt subjekt bär det land där programföretaget har hemvist ansvaret enligt direktivet, men Sverige enligt konventionen. Sveriges åtagande uppfylls med tillämpning av b § andra punkten.

Eftersom det land där programföretaget har hemvist är bundet av konventionen kan Sverige träffa avtal om att det landet skall bära ansvaret också enligt konventionen. Detta framgår av b § andra stycket.

3. Satellitprogramföretaget har hemvist i ett annat EES-land som inte är bundet av konventionen.

3 A. Om upplänkssändningen sker från Sverige bär det land där programföretaget har hemvist ansvaret enligt direktivet, men Sverige enligt konventionen. Sveriges åtagande uppfylls med tillämpning av b § första punkten.

3 B. Om upplänkssändningen sker från ett land som inte är bundet av konventionen men satellitkapaciteten har ställts till förfogande av ett svenskt subjekt bär det land där programföretaget har hemvist ansvaret enligt direktivet, men Sverige enligt konventionen. Sveriges åtagande uppfylls med tillämpning av b § andra punkten.

Eftersom det land där satellitprogramföretaget har hemvist inte är bundet av konventionen kan Sverige inte genom avtal med det landet frånträda ansvaret enligt konventionen.

4. Satellitprogramföretaget har hemvist i ett land som inte är ett EES-land.

4 A. Om upplänkssändningen sker från Sverige bär Sverige ansvaret både enligt direktivet och konventionen. Med tillämpning av c § första punkten uppfyller Sverige sina åtaganden. Om satellitkapaciteten har ställts till förfogande av ett subjekt från ett EES-land blir detta land tillsammans med Sverige ansvarigt enligt direktivet.

4 B. Om upplänkssändningen sker från ett EES-land som är bundet av konventionen men satellitkapaciteten har ställts till förfogande av ett svenskt subjekt bär upplänklandet ansvaret enligt konventionen medan Sverige tillsammans med upplänklandet bär ansvaret enligt direktivet. Sveriges åtagande uppfylls med tillämpning av c § andra punkten.

4 C. Om upplänkssändningen sker från ett EES-land som inte är bundet av konventionen men satellitkapaciteten har ställts till förfogande av ett svenskt subjekt bär Sverige ansvaret enligt konventionen medan Sverige tillsammans med upplänklandet bär ansvaret enligt direktivet. Sveriges åtaganden uppfylls med tillämpning av c § andra punkten.

4 D. Om upplänkssändningen sker från ett land som är bundet av konventionen men som inte är ett EES-land men satellitkapaciteten har ställts till förfogande av ett svenskt subjekt bär upplänklandet ansvaret enligt konventionen medan Sverige bär ansvaret enligt direktivet. Sveriges åtagande uppfylls med tillämpning av c § andra punkten.

4 E. Om upplänkssändningen sker från ett land som varken är ett EES-land eller är bundet av konventionen men satellitkapaciteten har ställts till förfogande av ett svenskt subjekt bär Sverige ansvaret enligt både direktivet och konventionen. Sveriges åtaganden uppfylls med tillämpning av c § andra punkten.

Om det land där satellitprogramföretaget har hemvist är bundet av konventionen kan Sverige träffa avtal om att detta land skall bära ansvaret enligt konventionen. Eftersom en sådan ansvarsöverflyttning inte får verkan gentemot EES-länderna har det emellertid inte ansetts lämpligt att införa en sådan möjlighet i c §.

Sammanställning av remissyttranden över radiolagsutredningens delbetänkande (SOU 1992: 31) Lagstiftning om satellitsändningar av TV-program

Prop. 1992/93: 75
Bilaga 3

Remissinstanserna

Efter remiss har yttranden över radiolagsutredningens betänkande avgetts av Justitiekanslern, Göta hovrätt, Kammarrätten i Göteborg, Televerket, Juridiska fakultetsnämnden vid universitetet i Stockholm, Radionämnden, Kabelnämnden, Marknadsdomstolen, Näringsfrihetsombudsmannen (NO), Statens pris- och konkurrensverk (SPK), Konsumentverket, Riksskatteverket (RSV), Statskontoret, Sveriges Radio AB, Sveriges Television AB, Sveriges Utbildningsradio AB, TV5 Nordic Channel, Filmnet International Holdings AB, Kabelvision KB, Svenska tidningsutgivareföreningen (TU), Svenska arbetsgivareföreningen (SAF), Tjänstemännens centralorganisation (TCO), Sveriges industriförbund, Konstnärliga och litterära yrkesutövares samarbetsnämnd (KLYS), Svenska tonsättares internationella musikbyrå (STIM), Förhandlingskartellen Copyswede, Svenska kabel-TV-föreningen, Sveriges advokatsamfund, Sveriges reklamförbund, Annonsörföreningen, Sveriges Köpmannaförbund, Nykterhetsrörelsernas landsförbund, Sveriges frikyrkoråd, Organisationskommittén för Svensk Rundradio AB och Våldsskildringsrådet.

Härutöver har skrivelser inkommit från Marknadsföringsutredningen (C 1991: 10), Barnmiljörådet, Telestyrelsen och Svenska journalistförbundet.

En del av remissinstanserna ovan har lämnat gemensamma yttranden. I sammanställningen av svaren används beteckningen *Sveriges Radio m.fl.* för det gemensamma yttrandet från Sveriges Radio AB, Sveriges Television AB samt Sveriges Utbildningsradio AB. *SAF och Industriförbundet* står för ett gemensamt yttrande från Svenska arbetsgivareföreningen och Sveriges industriförbund. Beteckningen *KLYS och Copyswede* avser det gemensamma yttrandet från Konstnärliga och litterära yrkesutövares samarbetsnämnd samt Förhandlingskartellen Copyswede. *Sveriges frikyrkoråd m.fl.* står för ett gemensamt yttrande från Sveriges frikyrkoråd och De fria kristna samfundens råd (SAMRÅD).

1 Allmänt om radiolagsutredningen och föreliggande delbetänkande

Prop. 1992/93: 75
Bilaga 3

Radiolagsutredningens delbetänkande innehåller förslag till åtgärder med anledning av de åtaganden som Sverige gjort eller avser göra till följd av den europeiska konventionen om gränsöverskridande television och EES-avtalet. Sverige saknar idag regler för innehållet i satellitsändningar med TV-program som vänder sig till allmänheten. Betänkandets förslag syftar sålunda till att utarbeta sådan lagstiftning vilken kan uppfylla Sveriges skyldigheter som ansvarigt land för sändningar till länder som omfattas ovannämnda åtaganden.

Justitiekanslern, Göta hovrätt, Kammarrätten i Göteborg, Televerket, TCO, Svenska Tidningsutgivareföreningen (TU), Statskontoret, Svenska tonsättares internationella musikbyrå (STIM) och Svenska journalistförbundet tillstyrker i huvudsak förslaget till satellitlag. Telestyrelsen understryker vikten av att frågor om yttrandefriheten och frågor om tillstånd att inneha och använda radiosändare hålls åtskilda på sätt som förslaget innebär, och har inget att erinra mot utredningens förslag. Nykterhetsrörelsens landsförbund tillstyrker också i huvudsak lagförslaget, men vill emellertid betona vikten av att Sverige noga överväger konsekvenserna av den pågående integreringen i Europa och världen i övrigt, samt att man nu i högre grad beaktar de svagheter som finns i Sverige rörande lagstiftningen om marknadsföringen av alkohol och tobak.

Filmnet anser att förslagets uppbyggnad är enkel och ändamålsenlig samtidigt som onödig byråkrati undviks. Dock anser Filmnet att vissa delar av förslaget har utformats med ledning av nuvarande svenska bestämmelser för markbundna kanaler, utan att bestämmelsernas tillämpning på internationella eller specialkanaler närmare övervägts. Kabelvision välkomnar en harmonisering av det europeiska regelverket inom området, men saknar i sammanhanget stadganden som skulle underlätta distribution av ytterligare programkanaler till anslutna hushåll. Därigenom skulle konkurrensen mellan programbolagen främjas, med ett kvalitativt bättre programinnehåll som följd. Som exempel på dylika stadganden nämner Kabelvision regler om lika behandling av kabel-TV-operatörer, såväl i ett land som i olika länder vad avser ersättning till respektive från programbolag för vidareändning av dessas sändningar.

Näringsfrihetsombudsmannen (NO) är i princip för en sådan harmonisering av lagstiftningen som utredningen föreslår, men har vissa synpunkter på de delar av lagförslaget som kan få betydelse för konkurrensen, d v s de som berör sponsring och reklam. Statens pris- och konkurrensverk (SPK) har från konkurrenssynpunkt heller inget att erinra mot utredningens lagförslag, utom vad gäller frågan om diskriminering av annonsörer, där man hänvisar till de synpunkter som framförs i NO:s yttrande.

Väldsskildringsrådet menar att ett "publikt perspektiv" på lagstiftningen måste tillkomma. I utredningsförslaget tycks tyngdpunkten snarare ha lagts på en teknisk/juridisk nivå. Rådet anser att behovet av lagstiftning främst har sin utgångspunkt i den svenska opinionens krav på att vissa minimikrav upp-

räthålls när det gäller vad som får visas i allmänt tillgänglig television. Särskilt viktigt anser man det härvidlag vara att företag som saknar public servicesfärens avtal med statsmakten kan förmås att ta hänsyn till värderingar i det enskilda mottagarlandet.

Sveriges advokatsamfund anser att Sverige inte, utöver vad som är nödvändigt enligt konventionen eller EG-direktivet, skall införa vare sig inskränkningar i yttrandefriheten eller påbud om programverksamheten och programinnehållet. För att inte olikheter mellan regler för olika typer av sändningar skall uppstå, föreslår samfundet därför att reglerna för andra sändningar anpassas till reglerna för satellitsändningar. Advokatsamfundet anför två skäl för denna uppfattning. För det första anser man att de "nationella" regler Sverige har i dag är onödigt stränga. För det andra menar man att de inhemska reglerna har liten – och får mindre och mindre – verkningskraft med hänsyn till de ökande möjligheterna att i Sverige ta emot sändningar som inte lyder under de svenska reglerna. Enligt samfundet kommer den av utredningen föreslagna lösningen att innebära konkurrensackdelar för svenska företag i förhållande till utländska, samt en därmed sammanhängande risk för utflyttning av svenska företag utomlands.

Juridiska fakultetsnämnden vid Stockholms universitet anser rent allmänt beträffande transformering av EG-regler till svensk lagtext att någon större frihet eller strykningar knappast är tillåtna, i den mån reglerna inte är fakultativa. Radiolagsutredningens förslag framstår därför i vissa delar som alltför fritt i förhållande till direktivet. Som exempel härvidlag framhåller fakultetsnämnden förslaget 14-15 §§ i förhållande till direktivets artikel 22. Sammanfattningsvis kräver lagförslaget därför enligt fakultetsnämnden en avsevärd överarbetning – eller att direktivtexten som sådan tas in som gällande svensk rätt – för att en fullgod EES-anpassning skall kunna genomföras. En liknande inställning har TV5 Nordic Channel som helst ser att hela utredningens förslag förkastas och att EG-direktivet istället direkt inkorporeras i svensk rätt. I andra hand föreslår man att förslaget omarbetas för att det inte skall strida mot svenska grundlagar, EES-avtalet eller Sveriges respektive EG:s konkurrensrätt. Nordic anser bl. a. att det är direkt stötande ur rättssäkerhetssynvinkel att olika lagstiftningssystem reglerar i tur och ordning Kanal 1 och TV 2, TV 4, Nordic Channel, samt utländska TV-bolags sändningar. Vidare menar man att utredningsförslaget står i strid med EES-avtalet eftersom det föreslås olika konkurrensvillkor och olika regler för likvärdiga företag.

Marknadsföringsutredningen påpekar att utredningen inte haft tillfälle att lämna synpunkter på någon lagtext beträffande de frågor för vilka det anges i radiolagsutredningens betänkande (s. 157) att samråd mellan de bägge utredningarna skett.

2 Lagtekniska synpunkter

Prop. 1992/93: 75
Bilaga 3

Konsumentverket tillstyrker radiolagsutredningens förslag att reglerna för reklam i markbundna TV-sändningar utsträcks till att gälla även satellitsändningar under svensk jurisdiktion. Detta anser man visar hänsyn till intresset av klarhet och överskådlighet i de radiorättsliga regelsystemen. Det vore dock enligt konsumentverket fördelaktigt om såväl lagstiftningen för markbundna TV-sändningar som satellitsändningar kunde samlas till en gemensam lag för samtliga sändningssätt.

Juridiska fakultetsnämnden vid Stockholms universitet anför att det är en delvis politisk fråga huruvida det verkligen finns skäl att särskilja satellitsändningarna i en egen lag. Eftersom EG-direktivets regler som ex. vis sändarlandsprincipen även gäller markbundna sändningar som kan tas in i våra grannländer – vilka antingen redan är EG-medlemmar eller omfattas av EES-avtalet – så förefaller en integrering av gemensamma regler och en utskilnad av sådana som är speciella för satellitsändningar resp. markbundna sändningar i en och samma lag vara mest ändamålsenligt.

Marknadsdomstolen noterar att det i vart fall som ett provisorium är möjligt att välja utredningens föreslagna lösning med två olika lagar där regler för satellitsändningar återfinns. Men man påpekar samtidigt att det inte är helt lätt att av lagtexten i radiolagen tillägna sig vilka bestämmelser som gäller för satellit-TV. Marknadsdomstolen förordar därför att man – åtminstone på sikt – bör ta in reglerna i den föreslagna satellitlagen i radiolagen, för att därigenom på ett klart sätt markera att det är samma reglering för såväl markbundna sändningar som satellitsändningar. Härvidlag blir det också nödvändigt att komplettera definitionerna i 1 § radiolagen med de definitioner som finns i EG-direktivet om "smygreklam" och "sponsring". Detsamma gäller direktivets term "programföretag" och de av utredningen föreslagna definitionerna av begreppen "programtjänst", respektive "satellitentreprenör".

SAF och Industriförbundet hävdar i sitt gemensamma yttrande att utredningens lagförslag är exempel på hur pusselbitar tillfogats ett regelverk som icke är sammanhållet av uppställda ramar. Man hänvisar i detta sammanhang till lagrådets yttrande (prop 1990/91: 149) över TV4-lagstiftningen, där den radiorättsliga lagstiftningen beskrivs som svåröverskådlig och svårtillgänglig. De bägge instanserna förordar därför en allmän översyn och koordinering av lagarna för hela etermedieverksamheten.

3 Möjligheten att hindra vidareändning

Prop. 1992/93: 75
Bilaga 3

Europarådskonventionen lämnar i förhållande till EG-direktivet fler möjligheter att införa regler som möjliggör att vidareändring av sändningar från annat land hindras. Detta gäller framförallt överträdelser mot reglerna om reklam och sponsring. Den grundhållning som direktivet avspeglar innebär att överträdelser som gäller regler om reklamens omfattning och inplacering uteslutande skall beivras av det sändande landet. Förbud mot vidareändring av program kan provisoriskt meddelas enbart vid överträdelse av bestämmelserna i artikel 22 mot pornografi, meningslöst våld, rashets m.m. Radiolagsutredningen anser dock att det vore olyckligt att inte ha en enhetlig lagstiftning för sändningar från annat land och föreslår därför att möjligheten att hindra vidareändring av sändningar inte skall utnyttjas.

Marknadsdomstolen, KLYS och Copyswede, samt Svenska kabel-TV-föreningen tillstyrker utredningens förslag att det inte införs någon möjlighet att stoppa vidareändringar. Enligt Svenska kabel-TV-föreningen överensstämmer de principiella och praktiska skäl som utredningen redovisar till fullo med den erfarenhet föreningen har från den tid då lagen om lokala kabelsändningar medgav sådana förbud. *Konsumentverket* delar också utredningens grundläggande ståndpunkt i denna fråga, men hävdar att det finns anledning att hysa viss oro för att det från vissa av de stater som kan komma att omfattas av konventionen men ej av direktivet, främst de forna "östländerna", kan riktas sändningar till Sverige via satellit eller mark, vilka inte uppfyller konventionens bestämmelser.

Gotha hovrätt, Kabelnämnden, Sveriges frikyrkoråd m.fl., Våldsskildringsrådet och Barnmåljörådet anser däremot att den möjlighet att stoppa vidareändring i kabelnätet av satellitsändningar som EG-direktivet erbjuder bör tillvaratas. Hovrätten, Kabelnämnden och frikyrkorådet föreslår att ett lagrum härom lämpligen kan utformas med 16 § kabellagen som förebild. Kabelnämnden påpekar vidare att regler för att hindra vidareändring i kabelnät av vissa sändningar från satellit kommer att riktas mot nättinnehavarna. Dessa regler kan därför med fördel inarbetas i kabellagen, som redan innehåller vissa regler för beivrande av yttrandefrihetsbrott. *Våldsskildringsrådet* ser möjligheten till förbud mot vidareändring främst som en förebyggande åtgärd, och betonar vikten av att statsmakten inte avhänder sig möjligheten att kunna ingripa till konsumenternas, främst barnens, skydd. *Sveriges frikyrkoråd m.fl.* betonar särskilt vikten av en möjlighet för Sverige att tillfälligt kunna stoppa sändningar som uppenbart och allvarligt bryter mot direktivets artikel 22, samt dess snarlika motsvarighet i konventionens artikel 7. Frikyrkorådet m.fl. anser att utredarens argumentering på denna punkt inte är hållbar av tre skäl. För det första hävdar man att en svensk lagstiftning om förbud på detta område skulle ge vårt land möjlighet att med större kraft hävda vår tolkning, även om EG-kommissionen med utgångspunkt i gemenskapens lagar kan överpröva varje enskilt ingripande. För det andra anser frikyrkorådet m.fl. att grovt missbruk av yttrandefriheten – dvs. sändningar innehållande pornografi, omotiverat våld, hets mot folkgrupp m.m. – är en så

pass drastisk handling att drastiska motåtgärder är motiverade. För det tredje menar frikyrkorådet m.fl. att det stora flertalet av de hushåll som har tillgång till satellit-TV finns i de nät som skulle omfattas av en dylik bestämmelse. Utredarens uppfattning att bestämmelsen inte kan omfatta små kabelnät och privata parabol­er är sålunda inte tillräckliga skäl för att avstå från den. Vidare föreslår frikyrkorådet m.fl. att bestämmelsen skall gälla vidare­­sändning av alla programtjänster som står under utländsk jurisdiktion, alltså även sådana som inte omfattas av konventionens eller direktivets regler – en synpunkt som också delas av *Kabelnämnden*, *Marknadsdomstolen* och *Sveriges frikyrkoråd m.fl.* tillstyrker dock utredarens förslag att inte införa förbud mot vidare­spridning av alkoholreklam i sändningar från utlandet, eftersom ett sådant förbud torde bli verkningslöst.

4. Sveriges ansvar för sändningar till andra länder

4.1. Ansvarighetsprincipen

EG-direktivet och Europarådskonventionen tillämpar olika principer för att fastställa vilket land som ansvarar för en sändning. Enligt konventionen ansvarar i första hand det sändande landet, medan direktivet lägger ansvaret på det land där programföretaget har sitt säte. Radiolagsutredningen anser att den mest ändamålsenliga lösningen är den som fastställs i direktivet, och har i huvudförslaget följaktligen utgått från direktivets bestämmelser för att definiera ansvarigt land. Detta innebär att programbolagets hemland i första hand ansvarar för en sändning. Endast då programbolaget har sin hemvist utanför kretsen av fördragsslutande stater bör det sändande landet vara ansvarigt för sändningarna. I bilaga 4 har dock utredningen som ett alternativt förslag redovisat hur lagen skall utformas om även konventionens regler skall gälla.

Juridiska fakultetsnämnden vid Stockholms universitet anser att betänkan­dets huvudförslag bör utgöra rättesnöre för den svenska lagstiftningen. En reell konflikt mellan EG-direktivet och konventionen skulle därmed inte kunna uppkomma för svenskt vidkommande. Betänkan­dets alternativa förslag förutsätter nämligen att Sverige kommer överens med konventionssta­terna i ansvarsfrågan för att undvika risken att två länder kan komma att ansvara för innehållet i en och samma sändning. Huvudförslaget erbjuder även fördelar för programbolagen, vilka torde ha lättare att följa hemlandets lag än lagen i det land där upplänken kan komma att ske.

Marknadsdomstolen anser att det är mest ändamålsenligt att anpassa re­glerna efter direktivet och instämmer därför tillika i utredningens huvudför­slag. Man finner det dessutom klargörande att reglerna skall tillämpas på sändningen i sin helhet – dvs. både s.k. upplänk och nedlänk – vilket i sin tur att medför att ingen åtskillnad görs mellan mark- och satellitsändningar. *STIM* anser också i likhet med utredningen att ansvarighetsreglerna bör ut­formas enligt EG-direktivets regler, och att det alternativa lagförslaget därför bör anstå till dess frågan om en ratificering av konventionen blir aktuell.

Utredningens huvudförslag får vidare också uttryckligt stöd av *Justitiekanslern, SPK, Konsumentverket, KLYS och Copyswede*, samt *TU*.

Prop. 1992/93: 75
Bilaga 3

Kabelnämnden anser däremot att såväl direktivets som konventionens ansvarighetsregler bör beaktas i den svenska lagstiftningen vad gäller sändningar som Sverige ansvarar för. Nämnden finner det olyckligt att vissa sändningar som Sverige ansvarar för enligt konventionen faller utanför Sveriges jurisdiktion enligt betänkandets huvudförslag, och man förordar därför ett mer täckande alternativt lagförslag, "eventuellt" betänkandets alternativförslag.

4.2 Registrering och information

Såväl konventionen som direktivet ställer stora krav på information, både om programbolagen och om sändningarnas karaktär. Radiolagsutredningen föreslår i satellitlagen bestämmelser som innebär att satellitprogramföretag som bedriver sändningar enligt satellitlagens definition skall anmäla sin verksamhet innan den påbörjas, samt också årligen redovisa viss programstatistik. Även satellitentreprenörer föreslås bli registreringspliktiga. Vidare skall information om det ansvariga programföretaget eller uppgift om programtjänstens beteckning lämnas i sändning i början och slutet av varje programblock. I övrigt skall sådan information lämnas en gång per timme, om inte programmets karaktär gör att det kan upplevas som störande. Den ansvariga myndigheten får vidare kräva in de upplysningar av satellitprogramföretagen som ligger inom ramen för direktivets och konventionens bestämmelser. Myndigheten kan vid vite förelägga företagen att lämna dessa uppgifter. På liknade sätt får myndigheten förelägga satellitentreprenörer att lämna upplysningar om uppdragsgivaren och de programtjänster som denne sänder. Ett satellitprogramföretag har också skyldighet att göra inspelningar av sända program, vilka sedan skall bevaras minst sex månader från sändningen.

Marknadsdomstolen, SPK och STIM har inget att erinra mot utformningen av reglerna i 7 – 13 §§ rörande registrering, information och inspelning. *STIM* påpekar vidare att sådan registrering och information kan underlätta för *STIM* i dess verksamhet, bl.a. när det gäller klarering av rättigheter för inspelningsverksamhet, samt att det är nödvändigt med tillgång till korrekt information om ansvariga programföretag och ägarförhållanden för att ge förutsättningar för avtalsförhandlingar och avtalsteckning inom det alltmer komplexa och rörliga etermedicområdet. *STIM* anser vidare att det är angeläget att möjlighet finns till verkningfulla sanktioner mot företag som inte fullgör sina skyldigheter med avseende på klarering av rättigheter, t.ex. underlåter att söka tillstånd, inte erlägger ersättning och inte fullgör rapporteringsskyldighet. *STIM* hemställer därför att möjligheten övervägs att i anslutning till lagförslaget införa en ansvarsbestämmelse mot den som inte fullgör sina skyldigheter gentemot rättighetsinnehavarna på upphovsrättsområdet.

Statskontoret påpekar att man förutsätter att de myndighetsuppgifter inom detta område som enligt utredaren skall åläggas en tillsynsmyndighet kommer att vara uppgifter för den nya myndighet för radio- och TV-sändningar till allmänheten vilken f.n. är under utredande.

Konsumentverket anser att de föreslagna bestämmelserna i 11-13 §§ satellitlagen inte bara bör gälla gentemot den radiatorättsliga övervakningsmyndigheten utan även gentemot den myndighet som har att övervaka efterlevnaden av marknadsföringslagen. Vidare bör bestämmelsen även gälla markbundna sändningar.

Filmnet anser att tillsynsmyndigheten bör ges möjlighet att medge undantag från den rapporteringskyldighet varom det stadgas i 9 § av förslaget, samt att i övrigt bestämma omfattningen av nämnda skyldighet. Filmnet åberopar att man i sammanhanget måste ta hänsyn till att inte alla kanaler är underkastade de krav som anges i 15 § och att sådana kanaler därför inte skall belastas med onödig rapporteringskyldighet.

Kammarrätten i Göteborg har synpunkter på 10 § i förslaget till lag om satellitsändningar, i vilken stadgas att ett satellitprogramföretag på anmodan av tillsynsmyndigheten skall lämna upplysningar om vem som äger företaget och på vilket sätt programtjänsten finansieras. Enligt Kammarrätten bör upplysningar av denna art kunna omfattas av sekretess enligt 8 kap. 6 § sekretesslagen. Ett tillägg bör därför enligt Kammarrätten göras i bilagan till sekretessförordningen, förslagsvis med innehållet "tillsyn enligt lagen (0000: 000) om satellitsändningar av televisionsprogram till allmänheten".

Justitiekanslern (JK) noterar att den skyldighet för satellitentreprenören att ombesörja inspelning av TV-program som stadgas i 12 § i utredningens lagförslag på motsvarande sätt föreligger också på det yttrandefrihetsrättsliga området enligt 5 kap. 5 § lagen (1991: 1559) med föreskrifter på tryckfrihetsförordningens och yttrandefrihetsgrundlagens områden för den som sänder radioprogram till allmänheten. Justitiekanslern kan i enlighet med de yttrandefrihetsrättsliga föreskrifterna framställa en begäran om att få ta del av en inspelning som gjorts av den som är ansvarig för att detta sker. JK anser att för undvikande av missförstånd bör en erinran om vad som gäller på det yttrandefrihetsrättsliga området tas upp i specialmotiveringen till 13 § i det aktuella lagförslaget. Vidare bör enligt JK en hänvisning till de nya föreskrifter i lagen om satellitsändningar till allmänheten som gäller skyldighet att leverera inspelningar tas in i 5 kap. 7 § lagen med föreskrifter på TF's och YGL's områden.

Kabelnämnden och Våldsskildringsrådet föreslår att en registreringsplikt upprättas också för nätt innehavarna. Detta skall enligt instanserna underlätta hindrandet av en vidare spridning av vissa sändningar. Kabelnämnden understryker i sitt yttrande också att ett register skulle ge en god möjlighet att följa utvecklingen på området, att föra viss statistik samt att lämna upplysningar. Internationellt sett torde det enligt nämnden vara mycket ovanligt att den ansvariga myndigheten på området saknar kunskap om landets nätt innehavare.

4.3. Allmänna programregler

Prop. 1992/93: 75
Bilaga 3

Direktivets artikel 22 och konventionens artikel 7 innehåller allmänna föreskrifter om programmens karaktär. Radiolagsutredningen föreslår att det i satellitlagen förs in motsvarande bestämmelser som en allmän föreskrift för programverksamheten om att denna skall präglas av det demokratiska statskicketts grundidéer samt principen om alla människors värde och den enskilda människans frihet och värdighet. Programföretagen skall vid utformningen av en programtjänsts innehåll samt när det gäller tiden för sändning ta hänsyn till televisionens särskilda genomslagskraft samt dess betydelse för den fria åsiktsbildningen och kulturens utveckling. För de nationella sändningarna är vidare radiolagens bestämmelse om att programföretagens sändningsrätt skall utövas opartiskt och sakligt av central betydelse.

Nyktethetsrörelsens landsförbund betonar vikten av att man i lagstiftningen starkt skall värna om minderårigas integritet. Reglerna för våld och pornografi, som särskilt nämnes, är oftast starkt kopplade till alkoholförtäring eller narkotikabruk. Barns och ungdomars beteenden återspeglar de vuxna i egenskap av förebilder i dessa avseenden, vilket bör betonas i en lagstiftning som rent allmänt bör vara strikt och restriktiv.

Enligt *Radionämnden* tillgodoser 14 § i förslaget till satellitlag de allmänna föreskrifter som finns i konventionen, artikel 7 och direktivet, artikel 22. Utredningen anger dock inte på vilket sätt konventionens bestämmelse om ansvar för att nyhetsrapporteringen skall vara saklig och främja den fria opinionsbildningen tillgodoses genom lagförslaget. Radionämnden anser emellertid att föreskriften om hänsyn till televisionens särskilda genomslagskraft samt dess betydelse för den fria åsiktsbildningen torde inrymma ett sådant åliggande.

Konsumentverket samt *Sveriges frikyrkoråd m.fl.* anser emellertid i sina respektive yttranden att det är tveksamt om de allmänt hållna stadganden i radiolagen som åberopas av radiolagsutredningen är tillräckliga för att hindra missbruk av yttrandefriheten i sändningar som Sverige ansvarar för. Enligt bägge yttrandena är en mer specifik reglering av dessa frågor i den radiatorättsliga lagstiftningen nödvändig. Enligt frikyrkorådet m.fl. bör 14 § formuleras om så att det tydligt framgår att svenska myndigheter kan ingripa för att hindra att satellitsändningar under svensk jurisdiktion förmedlar ett sådant innehåll som brännmärks av konventionen och direktivet. Frikyrkorådet m.fl. är dessutom av den mening att bestämmelsen bör gälla även sådana sändningar som når länder som inte omfattas av reglerna i dessa dokument. Även *Juridiska fakultetsnämnden vid Stockholms universitet* anser som tidigare nämnts förslagets 14-15 §§ som alltför fritt i förhållande till direktivets artikel 22. *Kabelnämnden* anser också att regler för att hindra sändningar som innehåller grova kränkningar av yttrandefriheten borde finnas för sändningar som Sverige ansvarar för. Dessa skulle kunna utformas i likhet med de regler som finns då det gäller närradio och kabelsändningar, vilket skulle ge Sverige effektivt medel att efterfölja såväl konventionens artikel 7 som direktivets artikel 22.

Marknadsdomstolen anför i enlighet med sin generella synpunkt på de lagtekniska lösningarna att endast om direktivet tas in som en bilaga till lagen kan 14 § anses tillräcklig i förhållande till direktivets artikel 22. Detsamma gäller enligt domstolen bestämmelserna i 15 §, vilka bl.a. handlar om andelen europeiska verk. Detta begrepp finns utförligt utrett i direktivets artikel 6. Om direktivet tas in som en bilaga blir det lätt att tillägna sig vad som avses med begreppet.

Filmnet har i stort sett samma synpunkt som *Marknadsdomstolen* och föreslår i första hand att 14 § utformas i enlighet med direktivets artikel 22. Därvid uppnås enhetlig behandling mellan satellitprogramföretagen inom EES-avtalets ram. Om paragrafens nuvarande utformning ändå anses vara att föredra, bör reservation göras för specialkanaler. Beträffande bestämmelsen i 15 § anser *Filmnet* att det för de flesta specialkanaler inte är praktiskt genomförbart att kräva minst 50 procents andel europeiska verk. *Filmnet* ser helst också att utredningens formulering "där så är praktiskt genomförbart" används i själva lagtexten, som översättning av konventionens och direktivets "where practicable". Det vore olyckligt om utgångspunkten i 15 § blir omvänd och om dessutom uttrycket "särskilda skäl" används. Paragrafen skulle därigenom bli strängare än förlagorna. Det är vidare orimligt att ställa samma krav på satellitkanaler som på t.ex. Sveriges Television vad gäller program på svenska språket och med svenska artister och verk av svenska upphovsmän. *Filmnet* föreslår därför i första hand att 15 § andra stycket utgår, i andra hand att det görs klarare hur bestämmelsen skall tolkas.

Sveriges advokatsamfund noterar att påbuden om programverksamhet och programinnehåll inte är understödda av sanktioner, bortsett från regeln om beriktigande. Samfundets uppfattning är härvidlag att påbud utan sanktioner riskerar att skapa osäkerhet om lagstiftarens avsikter eller allvar, samt att respekten för lagar i allmänhet kan undergrävas. Vissa av påbuden såsom de formulerats lämpar sig dock inte för sanktioner. Detta gäller t.ex. programföretagens skyldighet att ta hänsyn till televisionens betydelse för kulturens utveckling. Samfundet ifrågasätter emellertid om ett påbud utan sanktion innebär att skyldigheten för varje "transmitting party" att efterleva såväl konventionen som direktivet verkligen uppfylls. Samfundet anser dock inte att en "vanlig" lag är rätta platsen för sanktioner, utan föreslår yttrandefrihetsgrundlagen (YGL) för dessa avseenden. Om YGL kompletteras enligt ovanstående kan följaktligen 14 § första stycket första meningen i förslaget till satellitlag utgå. Inte heller 14 § andra stycket bedöms av samfundet vara nödvändigt enligt konventionen eller direktivet och bör därför utgå. Vidare anser samfundet att reglerna i 15 § med visst fog kan anses vara inskränkningar i den yttrandefrihet som avses i YGL. I den mån dessa påbud måste stödjas av sanktioner bör därför dessa tas in i YGL. Däremot torde inte 15 § andra stycket vara nödvändigt enligt konventionen eller direktivet och kan därför utgå. Även *Kabelnämnden* är av den mening att avsaknaden av sanktioner kan medföra vissa problem vid tillämpningen av 15 §. Nämnden noterar emellertid att EG-direktivets regler för andel program av europeiskt ursprung respektive av självständiga producenter skall tillämpas där det är "praktiskt ge-

nomförbart", samt att dessa kvotreglers effekter skall utvärderas av EG senast fem år efter ikraftträdandet.

Sveriges köpmannaförbund anser med avseende på kravet i 15 § på viss andel europeiska program, att Sverige i överläggningar med EG skall verka för en avveckling av denna typ av programstyrning. Förbundet anser det vara principiellt felaktigt att samhället genom lagar skall bestämma vad satellit-sända TV-program skall innehålla. Vidare avstyrker förbundet bestämt kravet på viss andel svenska artister och verk av svenska upphovsmän i satellitprogram avsedda för Sverige. Detta skulle i sin tur innebära att kravet på programstatistik bortfaller. *TV 5 Nordic Channel* anför liknande synpunkter i sitt yttrande. *Nordic* menar att förslaget missgynnar just deras kanal, eftersom de för närvarande har en programmix som inte uppfyller de i 15 § angivna villkoren. Bakgrunden är att kostnaderna för svenska program samt upphovsrättsliga kostnader är synnerligen höga. Ekonomiska begränsningar av detta slag borde enligt *Nordic* ha beaktats av utredningen. För övrigt ställer varken konventionen eller direktivet krav på svenska program, utan endast på europeisk dominans, påpekar *Nordic*.

TCO, KLYS och Copyswede samt *Svenska journalistförbundet (SJF)* tillstyrker emellertid i motsats till *Köpmannaförbundet* de regler som tagits in i 15 §. *SJF* anser vidare att det är positivt att det slås fast i lagförslaget beträffande programtjänster avsedda att tas emot i Sverige att program på svenska språket samt program med svenska artister och verk av svenska upphovsmän ska förekomma i betydande omfattning. Dock anser såväl *TCO, KLYS* och *Copyswede* som *SJF* att innebörden av begreppet "betydande omfattning" bör preciseras. *KLYS och Copyswede* anser vidare att reglerna bör föras med någon form av sanktion för att bestämmelsernas efterlevnad skall kunna garanteras.

4.4 Beriktigande/genmäle

Artikel 23 i direktivet och artikel 8 i konventionen behandlar rätten till beriktigande. Innebörden är att varje land skall se till att alla fysiska eller juridiska personer, oberoende av nationalitet eller vistelseort, vars legitima intresse, och särskilt rykte och goda namn, har lidit skada till följd av felaktiga påståenden i ett TV-program, ska ha rätt till beriktigande eller liknande åtgärd. Radiolagsutredningen har utformat bestämmelsen i satellitlagen så att det står programföretaget fritt att välja i vilken form det vill ge en rättelse offentlighet. Mot bakgrund av reglerna om god publicistisk sed torde det i normalfallet komma att innebära publicering i det egna mediet.

Svenska tidningsutgivareföreningen (TU) delar utredarens bedömning i kommentaren till 14 § att det skall stå programföretaget fritt att välja i vilken form det vill ge en rättelse offentlighet, för att därmed inte inkräkta på den ansvarige utgivarens ensamrådighet över programinnehållet. *TU* och *Svenska journalistförbundet* understryker emellertid att för att oklarheter skall undvikas bör det komma till uttryck i specialmotiveringen att det här endast är fråga

om just beriktiganden, d v s rättelser av felaktiga uppgifter, och inte genmälen i största allmänhet. *Marknadsdomstolen* påpekar i sitt yttrande att den av utredningen föreslagna 14 § inte är lika utförlig som dess motsvarighet i direktivets artikel 23, och föreslår därför att direktivtexten kan tas in i lagen som en bilaga.

Enligt *Radionämnden* bör reglerna om beriktigande behandlas i en särskild bestämmelse och i högre grad utformas i anknytning till texterna i konventionens artikel 8 respektive direktivets artikel 23. Bestämmelserna om beriktigande bör i enlighet med direktivets artikel 23.3 också förenas med särskilda förfaranderegler. Av dessa bör framgå att en framställan skall riktas till satellitprogramföretaget inom viss tid, lämpligen sex månader, från det att sändningen ägde rum, samt att den som är missnöjd med satellitprogramföretagets beslut kan vända sig till tillsynsmyndigheten. Vidare bör det framgå att programföretaget i dessa fall har en skyldighet att behålla en inspelning av det berörda programmet så lång tid som krävs för att säkerställa tillsynsmyndighetens prövning.

4.5 Reklam och sponsring

4.5.1 Allmänt

Direktivets och konventionens reklamregler innehåller i huvudsak samma restriktioner som den svenska lagstiftningen på detta område. De medger dock en större total reklamvolym än de svenska reglerna och fler möjligheter att bryta program med reklam. Den princip som Radiolagsutredningen följt vid utformningen av satellitlagen är att den så långt möjligt skall följa svensk reglering på radio- och TV-området.

Utredarens förslag att Sverige ska utnyttja möjligheterna till mer restriktiva reklamregler än direktivets, hälsas med tillfredsställelse av *KLYS* och *Copyswede*. Dessa instanser, liksom *Svenska journalistförbundet*, tillstyrker också att lagstiftningen om reklamregler görs enhetlig för alla sändningar under svensk jurisdiktion.

Svenska kabel-TV-föreningen, *Filmnet*, *SAF* och *Industriförbundet*, *Köpmannaförbundet*, samt *Svensk rundradio AB* anser att eftersom de svenska reklamreglerna är avsevärt mer restriktiva än de europeiska minimikraven, riskeras obalans mellan de svenska satellitsändningarna och sändningarna från utländska programföretag. *Sveriges Radio m.fl.* intar samma ståndpunkt och konstaterar att detta kan få vissa negativa, om än bara marginella, effekter på svensk ekonomi och arbetsmarknad. Vidare menar *Filmnet* att en anpassning av dessa bestämmelser till de övriga ländernas bör övervägas, dock utan att man därför tar ställning till huruvida de svenska bestämmelserna är förenliga med EES-avtalet eller inte. *Annonsörföreningen* anser att hänsyn till konkurrensneutraliteten talar för att samma reklamregler skall gälla såväl för svensk satellit-TV som för markbunden TV.

Juridiska fakultetsnämnden vid Stockholms universitet påpekar att en hänvisning till marknadsföringslagen, som för närvarande EG-anpassas, lämpli-

gen bör göras för att täcka in direktivets preciserade regler beträffande annonser. *Sveriges reklamförbund* uppmärksammar också Marknadsföringsutredningens översyn av marknadsföringslagen (SFS 1975: 1418), i vilket bl.a. uttalas att EG-direktivet måste anses omfatta även efterfrågan av vara, tjänst eller annan nytthet och att marknadsföringslagen bör ändras i enlighet därmed. Reklamförbundet anser därför att även satellitlagen bör omfatta inköps- eller andra anskaffningsfrämjandeåtgärder som riktas "bakåt" mot leverantörer, arbetssökande m.fl.

Marknadsdomstolen anser att EG-direktivets bestämmelser om reklam och sponsring i tillämpliga delar skall tas in i radiolagen och därmed bli gemensamma för såväl mark- som satellitprogramföretag. Programföretagens efterlevnad av EG-direktivets regler om reklam och sponsring prövas således i första hand enligt radiorättsliga principer. Vidare anser domstolen att om Sverige vill ställa upp mer restriktiva regler för exempelvis reklamens omfattning och inplacering, måste tillägg göras i särskilda bestämmelser. Direktivets artiklar 10, 12–14, 16 och 17 lämpar sig härvidlag väl för en direkt hänvisning.

4.5.2 Alkohol-, tobak- och läkemedelsreklam

Radiolagsutredningen föreslår att lagarna om marknadsföring av alkohol-drycker och tobaksvaror kompletteras med en bestämmelse om att förbudet mot att marknadsföra alkohol och tobak med hjälp av TV utsträcks till att gälla alla sändningar som Sverige ansvarar för enligt Europarådskonventionen eller EG-direktivet. Radiolagsutredningen har i dessa frågor samrått med utredningen (C 1991: 10) för översyn av marknadsföringslagen.

Konsumentverket anser i likhet med utredningen att förbudet mot reklam för alkoholvaror är motiverat. Dock påpekar Konsumentverket att ett förbud går längre än direktivets krav på måttfullhet, men noterar samtidigt att radiolagsutredningen inte har behandlat alkoholreklamförbudets betydelse ur handelshindrande synpunkt. Konsumentverket tar istället fasta på den bedömning som gjorts av Marknadsföringsutredningen att ett förbud skulle utgöra ett sådant handelshinder som ändock kan motiveras av hänsyn till skyddet för människors hälsa. Konsumentverket noterar emellertid att förbudet endast får en begränsad effekt p.g.a. möjligheten att annonser når svenska tittare genom satellitsändningar som även kan distribueras via kabelnäten, varför det kan finnas skäl att utnyttja den möjlighet som ges av EES-avtalet att i kabelnäten stoppa vidare-sändning av alkoholreklam. *Konsumentverket* tillstyrker vidare att lagen om marknadsföring av tobaksvaror kompletteras enligt utredningens förslag.

Marknadsdomstolen erinrar i detta sammanhang om att de befintliga lagar om marknadsföring av alkoholdrycker och tobaksvaror som utredningen hänvisar till, är av marknadsrättslig karaktär. Dessa lagar ger ingen möjlighet för en central myndighet att självständigt vitesförelägga ett programföretag

som brutit mot reglerna. Om en sådan möjlighet skall finnas måste därför direktivets regler tas in i radiatorättslig lag. *Marknadsdomstolen* och *Sveriges frikyrkoråd m.fl.* gör också bedömningen att direktivets artikel 15 bör föranleda en regel om generellt förbud mot alkoholreklam. *Sveriges frikyrkoråd m.fl.* anser dessutom att förbudet bör gälla alla sändningar som Sverige ansvarar för, alltså även om de kan tas emot utanför direktivets och konventionens giltighetsområden. Frikyrkorådet föreslår därför att tillägget till 2 § förslaget till lag om ändring i lagen (1978:763) med vissa bestämmelser om marknadsföring av alkoholdrycker får följande lydelse:

"Detta gäller för sådan sändning som avses i lagen (1992:00) om satellitsändningar till allmänheten, även om sändningen endast kan tas emot i något annat land."

Sveriges frikyrkoråd m.fl. föreslår på samma sätt att förbudet mot tobaksreklam formuleras så att det gäller alla sändningar som Sverige ansvarar för, oavsett om de tillhör de områden där konventionen och direktivet gäller. Man skulle dessutom vinna i klarhet och överskådlighet om bestämmelserna om alkohol- och tobaksreklam inarbetades i lagen om satellitsändningar.

Nyktethetsrörelsens landsförbund anser att den svenska lagstiftningen för alkohol- och tobaksreklam är uddlös. Producenterna av alkoholdrycker använder mycket dubiösa metoder i marknadsföringen, och Konsumentverket har endera inte resurser eller uppvisar en tveksam passivitet när anmärkningar framförs. Förbundet anser också att sanktionerna är för vaga för att de skall avskräcka, och man föreslår härvidlag att utredningen beaktar den franska lagstiftningen vad avser brott mot lagarna om reklamförbud, vilka innebär bötesbelopp på mellan 50 000 och 500 000 franc.

SAF och Industriförbundet anser däremot i linje med sin generella syn på reklamreglerna att det finns anledning ifrågasätta om det finns skäl för Sverige att tillämpa mera restriktiva regler för alkoholreklam än dem som finns inskrivna i EG-direktivet och Europarådskonventionen.

Konsumentverket noterar att Radiolagsutredningen inte närmare berört artikel 14 i EG-direktivet om förbud mot reklam för receptbelagda läkemedel. Konsumentverket hänvisar i denna fråga till Marknadsföringsutredningen, och finner i likhet med denna att det krävs ett uttryckligt förbud mot denna typ av reklam som gäller för såväl markbundna sändningar som satellitsändningar under svensk jurisdiktion.

4.5.3 Reklam riktad till minderåriga

Radiolagsutredningen föreslår att annonser med reklam som sänds under annonstid inte får syfta till att fånga uppmärksamheten hos barn under 12 år. Inte heller får personer eller figurer som spelar en framträdande roll i program huvudsakligen avsedda för barn under 12 år uppträda i annonser med reklam. Huvudregeln för inplaceringen av annonser i TV-sändningar är att de skall placeras mellan programmen. I anslutning till program som huvudsakligen vänder sig till barn under 12 år får de dock inte förekomma.

Sveriges frikyrkoråd m.fl., Vårdsskildringsrådet och Barnmiljörådet tillstyrker utredningens förslag att förbjuda TV-reklam till barn under 12 år. *Barnmiljörådet* anser vidare att ingen reklam bör visas i TV före kl 21 00.

Juridiska fakultetsnämnden vid Stockholms universitet anser att förslagets 23 § 1 st. inte kan anses förenligt med EG-rätten. Ett generellt förbud av den typ som utredningen formulerat i denna paragraf har i ett tidigare ärende (EG-kommissionen . / Grekland) ansetts vara oförenligt med Romfördragets art 30. EG-direktivets art 16 om TV-reklam till barn bygger istället för förbud på en missbruksprincip. Fakultetsnämndens synpunkter delas också av *TU, SAF och Industriförbundet, Sveriges reklamförbund, samt TV 5 Nordic Channel*, vilka samtliga hänvisar till Marknadsföringsutredningens bedömning i denna fråga, enligt vilken gäller att ett förbud mot TV-reklam till barn inte låter sig försvaras vid en prövning utifrån Sveriges skyldigheter enligt EES-avtalet. *Sveriges reklamförbund* anser vidare att de föreslagna förbuden i 27 § 1 st. 2p. samt 2p. sista meningen satellitlagen aldrig bör införas. Samtidigt bör även de likalydande bestämmelserna i radiolagen och i lagen om kabelsändningar till allmänheten upphävas.

Marknadsdomstolen anser att EG-direktivets regler på detta område är mer ändamålsenliga än de som utredningen föreslagit. Direktivets regler har inte utredningens exakta åldersgräns på 12 år utan ställer istället upp preciserade regler för reklam som vänder sig mot minderåriga, och medger därmed lösningar från fall till fall. I 27 § bör följaktligen begreppet "barn under 12 år" ersättas med "minderåriga".

Annonsörföreningen hänvisar i sitt yttrande till tidigare remissvar, dels över betänkandet (SOU 1989:73) TV-politiken, samt dels över betänkandet (SOU 1990:7) Lagstiftning för reklam i svensk TV, i vilka man riktat kritik mot radiolagens restriktioner rörande TV-reklam till barn. Annonsörföreningen anser att det är omöjligt att sätta åldersgränser för barnreklam eftersom sådana gränser kommer att uppfattas som orealistiska och knappast heller kan upprätthållas. Barn är ofta mycket väl utvecklade intellektuellt sett och det är vanligt att barn får sitta uppe sent på kvällarna. Dessutom har barn obegränsade möjligheter att titta på reklam som finns på videoband. Även förslagets regel om att sagofigurer inte skall få förekomma i annonser är orealistisk eftersom det är möjligt att i andra media och i butiker använda sagofigurer som kommersiella redskap. Vidare anser annonsörföreningen att tolkningsproblem kan uppstå vad beträffar uttrycken i 23 § "som spelar en framträdande roll" resp. "huvudsakligen vänder sig till barn". Det vore därför rimligare att man i detta sammanhang följer Marknadsföringslagen och Internationella Handelskammarens grundregler för reklam riktad till barn.

Konsumentverket anser att det inte är Romfördragets bestämmelser om den fria varurörligheten som i första hand skall tillämpas i fråga om detta reklamförbud. Sändandet av TV-signaler för annonseringsändamål hör snarare till området för tjänsters fria rörlighet, vilket regleras av artikel 59 i Romfördraget som motsvaras av artikel 36 i EES-avtalet. EG-domstolen förefaller också att bedöma medlemsländernas restriktioner i fråga om tjänster i ett mer fördelaktigt ljus än i fråga om varor. Tack vare direktivets

minimikaraktär kan ett förbud mot denna typ av reklam bibehållas om det är behövligt och inte är diskriminerande eller onödigt långtgående – dock under förutsättning att förbudet tillgodoser sådana "allmänna hänsyn" som följer av art 36 i Romfördraget (art 13 i EES-avtalet) och rättspraxis. Som skäl för förbudet som anförts i förarbetena till lagstiftningen betonades främst TV-mediets stora genomslagskraft samt det faktum att yngre barn inte kan skilja mellan reklamslag och vanliga TV-program, samt att barn inte heller alltid förstår avsikten med reklamslag. Enligt Konsumentverket föreligger dessa skäl för ett förbud alljämt och har också bekräftats i olika undersökningar (t ex den nordiska undersökningen Børn og TV-reklame – tre nordiske undersøgelser, Nordiska ministerrådet, Nord 1992:4). Vid den avvägning av motstående intressen som det här blir fråga om, anser Konsumentverket att det är uppenbart att barnens behov bör vara styrande.

4.5.4 Sponsring

Enligt Radiolagsutredningens förslag får inte personer eller företag som har som huvudsaklig verksamhet att tillverka eller sälja tobak, alkohol eller läkemedel sponsra program. Vidare får inte program som huvudsakligen innehåller nyheter eller nyhetskommentarer sponsras.

Konsumentverket delar utredningens uppfattning att särskilda regler för sponsring i satellitsändningar är nödvändiga. *Radionämnden* anser emellertid att direktivets artikel 17.1 a) om sponsorers inflytande på programinnehåll m.m. inte har någon motsvarighet i radiolagen, varför en bestämmelse om detta bör införas både i den föreslagna satellitlagen och radiolagen.

Marknadsdomstolen anser inte heller att direktivets artikel 17 till fullo uppfylls av den föreslagna regeln i 18 §. Detta gäller särskilt art. 17.1 a) och c), som drar upp den betydelsefulla gränsen mellan reklam och sponsring. Domstolen noterar också att förbudet mot sponsring av företag som tillverkar eller säljer alkoholdrycker inte får stöd i direktivet. Domstolen tillstyrker emellertid den föreslagna regeln med hänvisning till direktivets artikel 3.1.

Juridiska fakultetsnämnden vid Stockholms universitet anser dock att det inte finns någon grund i direktivet för ett förbud för sponsring av alkoholproducerande företag. Ett förbud kan också vara diskriminerande i Romfördragets mening i de fall då sändningar som Sverige har jurisdiktion över inte nödvändigtvis hamnar på det svenska territoriet. Vidare kan den formulerade gränsdragningen i sig riskera att bli diskriminerande, då det kan vara svårt att fastställa vad som är ett företags "huvudsakliga verksamhet". Vad beträffar reklam för receptbelagda läkemedel anser fakultetsnämnden att den föreslagna lagtexten i 19 § inte preciserar vilka läkemedel som förbjuds från reklam, och därmed vilka företag som inte kan utgöra sponsor, vilket däremot framkommer av direktivets artikel 14. Den mer långtgående regeln som föreslås av utredningen, riskerar att verka diskriminerande i EG-sammanhanget.

KLYS och Copyswede anser att ordalydelsen i 20 § om sponsring av nyheter eller nyhetskommentarer bör ändras så, att program som huvudsakligen

4.5.5 Annonser och annonstider

Radiolagsutredningen föreslår att reklam mot vederlag och program som sänds mot betalning endast får sändas under annonstid. Utredningen föreslår vidare att det i satellitlagens 17 § förs in en bestämmelse motsvarande 6§ andra stycket radiolagen innebärande att program där ett kommersiellt intresse gynnas mot vederlag eller annars på ett otillbörligt sätt endast får sändas under annonstid. Vad det gäller annonstidens omfattning föreslår radiolagsutredningen att de nuvarande reglerna i radiolagen för markbundna sändningar överförs till satellitlagen, vilket innebär mer restriktiva regler än minimireglerna i direktivet och konventionen.

Konsumentverket tillstyrker utredningens samtliga ovan nämnda förslag. *STIM* tillstyrker det förstnämnda förslaget, vilket man anser underlättar klareringen av rättigheter för inspelningsverksamhet.

Enligt *Radionämnden* är den i 17 § föreslagna bestämmelsen om förbud mot otillbörligt gynnande av kommersiellt intresse otydlig. Bestämmelsen bör utformas på ett sådant sätt att det tydligare framgår att vad som här avses är förbud mot dolda reklambudskap, vilket framgår av direktivets artikel 10.4. *Marknadsdomstolen* anför en liknande ståndpunkt, och anser att lydelsen i direktivets artikel 10 är att föredra.

Sveriges advokatsamfund anser att begreppet "annons" bör definieras eftersom det har en stor betydelse i lagförslaget. Så som detta begrepp formuleras i lagtexten i 21-23 och 25 §§, ser Advokatsamfundet det som svårt att veta vad som skiljer en annons från vilket inslag som helst. *Konsumentverket* påpekar att radiolagen till skillnad från den föreslagna satellitlagen innehåller en legaldefinition av begreppet "annonstid", innebärande att annonstiden skall inledas och avslutas av en särskild ljud- och bildsignatur som markerar att den som sänder under den angivna tiden gör detta på uppdrag av andra. Konsumentverket anser att det torde krävas en liknande bestämmelse även för satellitsändningar.

TV 5 Nordic Channel anser sig missgynnade av lagförslaget, bl a genom förbud mot försäljning av sändningstid till tredje man samt genom begränsningar av annonstidens längd. Enligt utredningen föreslås att sådan sändningstid som Nordic f.n. säljer till bl.a. TV Inter samt Televerket och liknande myndigheter, vilka använder kanalen för sändande av religiösa program och informationsprogram, skall räknas som reklam vid beräkning av total reklamtid. Konsekvensen blir att Nordic knappast alls kan sälja traditionella reklamspots i fortsättningen. Vare sig konventionen eller direktivet innehåller någon öning om förbud mot sändande av program utan reklam mot vederlag, påpekar Nordic och anser därför att förslagets 21 §, i relation till 25 §, bör förkastas. Vidare anser Nordic att kanalen missgynnas visavi

utländska TV-bolag när det gäller mängden annonstid samt genom begränsningen av annonstiden till mellan programmen.

Sveriges Radio m.fl. anser att begreppet "program mot betalning" i 21 § är särskilt svårhanterligt. Det kan i vissa fall komma att röra sig om en sofistikerad gränsdragning mellan å ena sidan sponsring och å andra sidan andra intäkter som satellitföretaget får för att man sänder ett visst program. Om "program mot betalning" endast får sändas under annonstid försämras väsentligt möjligheterna för att i Sverige driva en kanal där t.ex. organisationer och företag enkelt och obyråkratiskt och på egen bekostnad kan nå ut med information och utbildning till ex.vis. medlemmar och anställda.

Vad beträffar bestämmelsen i 27 §, enligt vilka annonser skall sättas in mellan programmen, hävdar *Sveriges reklamförbund* att erfarenheten visar att reklam inte har någon möjlighet att bli effektiv om den inte får avbryta program i större utsträckning än vad som är tillåtet idag. Satellitlagens regler bör därför utformas i överensstämmelse med direktivets artikel 14 respektive konventionens artikel 11.

4.5.6 Annonsdiskriminering

Radiolagsutredningen föreslår i 24 § satellitlagen att ett programföretag inte får diskriminera någon som begär att företaget skall sända en annons. Bestämmelsen har utformats med 12 § i radiolagen som förebild. Skälet för att införa bestämmelsen är en strävan att uppnå enhetlig reklamlagstiftning i alla sändningar som Sverige ansvarar för. *Radionämnden* ifrågasätter dock om de skäl som anfördes vid införandet av en sådan bestämmelse i den radiorättsliga lagstiftningen för de rikstäckande marksända TV-programmen väger lika tungt för de sändningar som nu avses.

Svenska tidningsutgivareföreningen (TU) har i ett remissyttrande över betänkandet "Lagstiftning för reklam i svensk TV" (SOU 1990:7) tidigare avstyrkt en motsvarande bestämmelse till den som nu föreslås, under hänvisning till den centrala yttrandefrihetsrättsliga regeln om utgivarens exklusiva bestämmanderätt över programinnehållet. TU anser att de principiella invändningar som man tidigare framfört kvarstår, och den föreslagna bestämmelsen är enligt TU:s mening sålunda just en sådan inskränkning i utgivarens befogenhet som anges i YGL 4 kap. 3 §. TU:s slutsats är att 24 § i förslaget till satellitlag utgår, samt att också motsvarande bestämmelse i radiolagen bör upphävas för att därigenom uppnå samstämmighet i den nationella lagstiftningen.

Näringsfrihetsombudsmannen (NO) ifrågasätter i liknande ordalag som TU grundlagsenligheten av den föreslagna regleringen i 24 §. Därutöver konstaterar NO emellertid att även om följderna av en annonsvägran inte föreslås bli att programföretaget tvingas att sända annonsen, vilket direkt skulle strida mot ensamansvaret i yttrandefrihetsgrundlagen (YGL), så torde redan förbudet i sig vara oförenligt med YGL. NO:s principiella ståndpunkt är dock att annonsvägran är en form av konkurrensbegränsning som inte skall skyd-

das. Den svenska konstruktionen av ansvaret för tryckfrihets- och yttrandefrihetsbrott får dock som en oavsedd bieffekt att ingripanden mot viss typ av samhällsskadlig konkurrensbegränsning hindras. Den rättsliga situationen beträffande annonsvägran vid EES-avtalets ikraftträdande kommer enligt NO att bli mycket otillfredsställande, och detta motiverar att frågan bör göras till föremål för en mer genomtänkt översyn. Såväl *Marknadsdomstolen* som *SPK* hänvisar till NO:s yttrande i denna fråga.

4.6 Ansvars- och överklagandebestämmelser

I utredningsförslagets 30 § föreslås att tillsynsmyndigheten skall få ålägga ett satellitprogramföretag att i vissa fall på lämpligt sätt offentliggöra myndighetsbeslut enligt vilket företaget har brutit mot bestämmelserna i 14 § om beriktigande eller i 24 § om annonsdiskriminering. Om ett företag bryter mot reglerna om programidentifiering, om sponsring eller om reklamens utformning och omfattning skall den ansvariga myndigheten kunna förelägga ett satellitprogramföretag att följa bestämmelserna. Föreläggandet får förenas med vite. Vissa av myndighetens beslut enligt satellitlagen får överklagas hos kammarrätten.

Juridiska fakultetsnämnden vid Stockholms universitet anser inte att 30 § i radiolagsutredningens förslag utgör någon tillfredsställande transformering av direktivets bestämmelser i art 23, vilka svensk rätt är skyldig att tillgodose. Enligt direktivet krävs rätt till genmäle eller likvärdiga möjligheter för varje fysisk och juridisk person, oberoende av nationalitet, vars legitima intressen, särskilt rykte och goda namn, har skadats av felaktiga påståenden om fakta i ett TV-program. Svensk rätt tillhandahåller emellertid t.ex. inget lagstadgat skydd mot förtal av företag i TV-sändningar i icke-reklamsammanhang. Någon grundlagsstadgad genmälesrätt finns inte heller. Däremot innehåller såväl TF som YGL bestämmelser som understryker vikten av att rättelse sker.

Radionämnden anser att bestämmelsen i 30 § bör utformas som en obligatorisk skyldighet för satellitprogramföretaget att offentliggöra myndighetens beslut rörande brott mot bestämmelserna i 14 respektive 24 §§. I fråga om överträdelse av bestämmelserna om beriktigande bör denna publicerings-skyldighet innefatta även myndighetens slutsatser och skälen för dessa. Vidare förutser Radionämnden att den vitesmöjlighet (31 § förslaget) som förenats med bestämmelsen i 30 § kan visa sig ineffektiv i åtskilliga fall på grund av det oprecisa ändamålet (offentliggörande "på lämpligt sätt") med vitet. Andra sätt att tillgodose syftet med bestämmelsen bör därför övervägas, t.ex. genom att ge tillsynsmyndigheten möjlighet att på programföretagets bekostnad offentliggöra beslutet.

Konsumentverket tillstyrker förslaget att satellitprogramföretag vid brott mot bl.a. annonsreglerna skall kunna föreläggas med vite. Detta gör lagen mer effektiv och harmoniserar reglerna med de marknadsföringsrättsliga. Motsvarande regler bör även gälla för markbundna sändningar.

Sveriges advokatsamfund anför med avseende på 31 § i förslaget till satellitlag att det förefaller överflödigt att tillsynsmyndigheten skall förelägga någon "att följa bestämmelsen". Samfundet anser det vara en naturlig utgångspunkt att en bestämmelse i en lag *skall* följas. Det nu föreslagna systemet innebär att påföljd endast kan utdömas efter en allmänt hållen varning. Samfundet menar dock att frågan förtjänar en djupare belysning och att det inte är motiverat att utan vidare införa systemet i detta sammanhang. Samfundets invändningar gäller dock inte vad som anges i specialmotiveringen till 33 § angående 9–11, 13 och 30 §§, där det framkommer att myndigheten kan förelägga någon att företa en viss särskilt angiven åtgärd som enligt myndigheten faller under en mer allmänt hållen bestämmelse. Men i fråga om övriga berörda bestämmelser skulle enligt samfundet tillsynsmyndigheten föreläggande inte innehålla annat än exempelvis: "Ni skall följa 16 §". Advokatsamfundet anser vidare att förslaget att tillsynsmyndigheten "får" förelägga och "får" förena föreläggandet med vite innebär en osäkerhet som knappast kan anses vara motiverade i dessa sammanhang. Risken för godtycke – eller vad som uppfattas som godtycke – är uppenbar.

I fråga om förslaget till överklaganderegler i 33 § framhåller *Radionämnden* att – för det fall granskningen kommer att åvila Radionämnden eller någon motsvarande nämnd – det inte bör komma i fråga att beslut som innefattar någon form av programgranskning skall kunna överprövas, eftersom en sådan ordning skulle kunna rubba nämndens roll som prejudikatsinstans i dessa frågor. Även värdet av en överprövningsmöjlighet av tillsynsnämndens beslut om offentliggörande kan diskuteras. Vidare ifrågasätter nämnden också behovet av den föreslagna överklaganderätten beträffande bestämmelserna i 9-11 och 13 §§. Man erinrar här om att det inte ansetts nödvändigt med en sådan ordning för den bestämmelse i 18 § radiolagen som motsvarar 13 § i förslaget.

På ett liknande sätt som Radionämnden argumenterar *Göta hovrätt* som ifrågasätter att det finns tillräckligt bärande skäl att medge rätt till överklagande enligt 33 § satellitlagen, och då särskilt sådana vitesförelägganden som meddelas med stöd av 13 § och 30 § satellitlagen. I fråga om 13 § pekar hovrätten på detta lagrumms materiella motsvarigheter i 18 § radiolagen och 14 § närradiolagen, och att vitesförelägganden med stöd av dessa båda lagrum inte kan överklagas. Hovrätten anser att harmoni skall råda mellan lagrum med materiellt sett samma innehåll och följaktligen bör inte heller vitesförelägganden med stöd av 13 § satellitlagen få överklagas. I fråga om 30 § menar hovrätten att beslut om åläggande enligt denna paragraf, vilken förenats med vite, att offentliggöra myndighetens beslut, är av sådan karaktär att det framstår som främmande att medge rätt till överklagande. Hovrätten befarar att en dylik klagorätt kan hämma en effektiv och snabb tillämpning av 30 § satellitlagen då ett tredskande satellitprogramföretag genom att överklaga kan förhålla ett offentliggörande medan den aktuella överträdelsen ännu är i relativt färskt minne hos allmänheten. Också *Kammarrätten i Göteborg* ansluter sig till Hovrättens synpunkter på överklagandereglererna.

Enligt 34 § i utredningens förslag gäller inte bestämmelserna i yttrandefrihetsgrundlagen för tillfälliga sändningar av televisionsprogram som huvudsakligen är avsedda att tas emot utomlands. Dock gäller reglerna i 1 kap. 2 och 3 §§ yttrandefrihetsgrundlagen även för sådana sändningar som avses i förslagets 34 §. *Justitiekanslern* har inget att invända mot detta undantag från yttrandefrihetsgrundlagens tillämplighet eftersom det kan anses tillåtet enligt 1 kap. 6 § tredje stycket yttrandefrihetsgrundlagen. Dock vill JK uppmärksamma att det redan finns en bestämmelse vars innebörd är sådan att den innefattar vad som följer av den nu föreslagna 34 §. Enligt en bestämmelse i 3 kap. 11 § andra stycket lagen (1991: 1559) med föreskrifter på tryckfrihetsförordningens och yttrandefrihetsgrundlagens områden tillämpas inte andra föreskrifter i yttrandefrihetsgrundlagen än 1 kap. 2 och 3 §§ i fråga om program som sänds av andra än svenska programföretag och inte är avsedda att tas emot i Sverige. Den begränsning av undantagets omfattning som följer av sistnämnda bestämmelse framstår som bättre överensstämmande med de grundläggande allmänna syftena bakom yttrandefrihetsgrundlagen. JK föreslår därför att 34 § i utredningens förslag bör formuleras om till en erinran om vad som redan gäller enligt 3 kap. 11 § andra stycket lagen med föreskrifter på tryckfrihetsförordningens och yttrandefrihetsgrundlagens områden.

Kabelnämnden anser att utöver regeln i 35 §, borde en föreskrift finnas med innebörden att för sändningar som uppenbart inte är avsedda för publik i Sverige skall endast konventionen *eller* direktivet tillämpas. Anledningen är enligt kabelnämnden att om ett annat land påtalar brott mot direktivet i sändningar under svensk jurisdiktion, kan det bedömas så att sändningarna även bryter (eller endast bryter) mot de strängare svenska reklambestämmelserna. Problemet uppkommer då huruvida myndigheten skall beivra överträdelser av de svenska bestämmelserna eller endast beivra eventuella brott mot direktivet eller reglerna i det klagande landet enligt 35 §.

Enligt *Kammarrätten i Göteborg* framstår hänvisningen i den näst sista meningen i 35 § inte som helt adekvat. Samtliga regler i 31 – 33 §§ torde nämligen inte vara tillämplbara i de situationer som 35 § handlar om. Enligt *Kammarrätten* bör därför 35 § formuleras om; förslagsvis så att de båda sista meningarna får följande lydelse.

"Efter begäran från det land till vilket sändningarna har riktats får tillsynsmyndigheten förelägga satellitprogramföretaget att följa mottagar-landets regler avseende reklam och övriga program som delar."

SAF och Industriförbundet påpekar beträffande hänvisningen i lagförslagets 35 § till artikel 16 i Europarådskonventionen, att denna artikel är av högst marginell betydelse. Artikel 16 har heller inte kunnat accepteras av EG då den strider mot principen av fritt flöde av tjänster. *SAF och Industriförbundet* anser därför att svenska regeringen bör verka för att artikel 16 utgår ur konventionen, varigenom EG-direktivet och konventionen skulle överensstämma även på denna punkt.

Kammarrätten i Göteborg anser att utredningens förslag i 5 § om undantag för satellitlagens tillämpningsområde har ett oklart syfte och därför bör kunna utgå. Enligt förslaget skall sådan sändning till satellit som helt överensstämmer med en sändning som sker med stöd av tillstånd enligt 5 § radiolagen eller 1 § lagen (1986:3) om rundradio av finländska TV-program undantas från lagens tillämpningsområde. Enligt kammarrättens uppfattning utgör inte det faktum att nämnda sändningar uppfyller de krav som Sverige har att uppfylla enligt konventionen och direktivet något skäl för att undanta sändningarna från lagens tillämpningsområde, vilket utredningen angivit som motivering till undantaget. Kammarrätten menar vidare att det inte framgår hur denna bestämmelse bidrar till att uppnå det av utredningen angivna syftet att åstadkomma en så enhetlig reglering som möjligt. *Marknadsdomstolen* anser att undantaget i nämnda paragraf blir obehövligt om reglerna arbetas in i radiolagen.

Kabelnämnden menar sig kunna räkna med att nämnden, och i framtiden den föreslagna Radio- och TV-myndigheten (SOU 1992: 36), kommer att handha de internationella kontakter som blir nödvändiga enligt direktivet och konventionen samt följa utvecklingen inom kabel- och satellitområdet. Häri bör ingå att ta emot klagomål från svenska konsumenter angående sändningar från såväl Sverige som andra länder, samt att också när det finns skäl för det agera på grundval av dessa klagomål. Dessa nya uppgifter bör införas i myndighetens instruktion.

Statskontoret finner anledning att uppmärksamma gränsdragningen mellan den nya myndighetens för radio och TV-sändningar ansvar för tillsyn av radio- och TV-lagstiftning, vilken f.n. är under utredande, och Konsumentverkets/KO:s ansvar för tillsyn av marknadsföringslagen. För att motverka dubbelarbete och att dubbel kompetens byggs upp inom området bör möjligheterna till samverkan härvidlag beaktas.

Både *Juridiska fakultetsnämnden vid Stockholms universitet* och *Marknadsdomstolen* påpekar att någon motsvarighet till EG-direktivets artikel 7 om karenstid för nyproducerade filmverk inte återfinns i det svenska förslaget till satellitlag. Bägge instanserna anser att Sverige är skyldig ta in en sådan regel i sin lagstiftning. Fakultetsnämnden understryker att upphovsrättslagens regler om filmrättigheter är dispositiva och mycket fåordiga, varför regeln i artikel 7 – som endast gäller om inget annat avtalats – framstår som en viktig säkerhetsventil för upphovsmän och deras rättsinnehavare.

Riksskatteverket anmärker att om utredningens förslag genomförs torde begreppet förstagångssändning från sändare här i riket enligt bestämmelserna i 8 § andra stycket lagen (1991: 591) om särskild inkomstskatt för utomlands bosatta artister m.fl., komma att omfatta även förstagångssändning från satellit.

**COUNCIL DIRECTIVE
of 3 October 1989**

on the coordination of certain provisions laid down by law, regulation or administrative action in Member States concerning the pursuit of television broadcasting activities

(89/552/EEC)

THE COUNCIL THE EUROPEAN COMMUNITIES,

Having regard to the Treaty establishing the European Economic Community, and in particular Articles 57 (2) and 66 thereof,

Having regard to the proposal from the Commission,

In cooperation with the European Parliament,

Having regard to the opinion of the Economic and Social Committee,

Whereas the objectives of the Community as laid down in the Treaty include establishing an even closer union among the peoples of Europe, fostering closer relations between the States belonging to the Community, ensuring the economic and social progress of its countries by common action to eliminate the barriers which divide Europe, encouraging the constant improvement of the living conditions of its peoples as well as ensuring the preservation and strengthening of peace and liberty;

**RÅDETS DIREKTIV
av den 3 oktober 1989**

om samordning av vissa bestämmelser som fastställts i medlemsstaternas lagar och andra författningar om utförandet av sändningsverksamhet för television

(89/552/EEG)

**EUROPEISKA GEMENSKAPERNAS RÅD HAR ANTAGIT
DETTA DIREKTIV**

med beaktande av Fördraget om upprättandet av Europeiska ekonomiska gemenskapen, särskilt artiklarna 57.2 och 66 i detta,

med beaktande av kommissionens förslag,

i samarbete med Europaparlamentet,

med beaktande av Ekonomiska och sociala kommitténs yttrande, och

med beaktande av följande:

De mål för gemenskapen som fastställts i fördraget innefattar upprättande av ett allt fastare förbund mellan Europas folk, vilket skall främja närmare förbindelser mellan de stater som den förenar, garantera ekonomiskt och socialt framåtskridande i medlemsländerna genom gemensamma åtgärder för att avskaffa de barriärer som delar Europa, uppmuntra fortgående förbättringar av levnadsvillkoren för gemenskapens folk samt garantera att fred och frihet upprätthålls och stärks.

Whereas the Treaty provides for the establishment of a common market, including the abolition, as between Member States, of obstacles to freedom of movement for services and the institution, of a system ensuring that competition in the common market is not distorted,

Whereas broadcasts transmitted across frontiers by means of various technologies are one of the ways of pursuing the objectives of the Community; whereas measures should be adopted to permit and ensure the transition from national markets to a common programme production and distribution market and to establish conditions of fair competition without prejudice to the public interest role to be discharged by the television broadcasting services;

Whereas the Council of Europe has adopted the European Convention on Transfrontier Television;

Whereas the Treaty provides for the issuing of directives for the co-ordination of provisions to facilitate the taking up of activities as self-employed persons;

Whereas television broadcasting constitutes, in normal circumstances, a service within the meaning of the Treaty;

Whereas the Treaty provides for free movement of all services normally provided against payment, without exclusion on grounds of their cultural or other content and without restriction of nationals of Member States established in a Community country other than that of the person for whom the services are intended;

Fördraget föreskriver att en gemensam marknad upprättas, att medlemsstaterna sinsemellan avskaffar hinder för fri rörlighet för tjänster och inför ett system som säkerställer att konkurrensen på den gemensamma marknaden inte snedvrids.

Sändningar över gränserna med hjälp av olika tekniker är ett sätt att uppfylla gemenskapens mål, och åtgärder bör vidtas för att medge och säkerställa övergången från nationella marknader till en gemensam produktions- och distributionsmarknad för program och för att upprätta lojala konkurrensförhållanden utan att påverka den roll i det allmännas intresse som TV-tjänsterna skall tillgodose.

Europarådet har antagit Europakonventionen om television över gränserna.

Fördraget föreskriver att direktiv utfärdas om samordning av bestämmelser för att underlätta egenföretagande.

Televisionssändning är normalt sett en tjänst enligt fördragets innebörd.

Fördraget föreskriver fri rörlighet för alla tjänster som normalt tillhandahålls mot betalning, utan inskränkning på grund av kulturellt eller annat innehåll och utan begränsning för medborgare i medlemsstaterna som är etablerade i ett annat EG-land än det för vilken tjänsterna är avsedda.

Whereas this right as applied to the broadcasting and distribution of television services is also a specific manifestation in Community law of a more general principle, namely the freedom of expression as enshrined in Article 10 (1) of the Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms ratified by all Member States; whereas for this reason the issuing of directives on the broadcasting and distribution of television programmes must ensure their free movement in the light of the said Article and subject only to the limits set by paragraph 2 of that Article and by Article 56 (1) of the Treaty;

Whereas the laws, regulations and administrative measures in Member States concerning the pursuit of activities as television broadcasters and cable operators contain disparities some of which may impede the free movement of broadcasts within the Community and may distort competition within the common market;

Whereas all such restrictions on freedom to provide broadcasting services within the Community must be abolished under the Treaty;

Whereas such abolition must go hand in hand with coordination of the applicable laws; whereas this coordination must be aimed at facilitating the pursuit of the professional activities concerned and more generally, the free movement of information and ideas within the Community;

Whereas it is consequently necessary and sufficient that all broadcasts comply with the law of Member State from which they emanate;

Denna rättighet som den tillämpas på sändning och distribution av televisionstjänster är också ett klart uttalande i gemenskapsrätten av en mer allmän princip, nämligen yttrandefriheten som den fastställts i artikel 10. 1 i Konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna, som ratificerats av alla medlemsstater. Ett direktiv om sändning och distribution av TV-program måste därför säkerställa programmets fria rörlighet mot bakgrund av nämnda artikel och med förbehåll endast för de begränsningar som anges i stycke 2 i nämnda artikel och av artikel 56.1 i fördraget.

Medlemsstaternas lagar och andra författningar beträffande TV- och kabelsändningar innehåller olikheter, av vilka några kan hindra den fria rörligheten för sändningar inom gemenskapen och snedvridda konkurrensen inom den gemensamma marknaden.

Alla sådana restriktioner i friheten att tillhandahålla sändningstjänster inom gemenskapen skall avskaffas enligt fördraget.

Ett sådant avskaffande skall ske jämsides med en samordning av tillämpliga lagar. Denna samordning skall ha till syfte att underlätta de berörda professionella verksamheterna och, mera allmänt, det fria utbytet av information och tankar inom gemenskapen.

Det är följaktligen nödvändigt och tillräckligt att alla sändningar följer lagen i den medlemsstat, varifrån de härrör.

Whereas this Directive lays down the minimum rules needed to guarantee freedom of transmission in broadcasting; whereas therefore it does not affect the responsibility of the Member States and their authorities with regard to the organisation – including the systems of licensing administrative authorisation or taxation – financing and the content of programmes; whereas the independence of cultural developments in the Member States and the preservation of cultural diversity in the Community therefore remain unaffected;

Whereas it is necessary in the common market that all broadcasts emanating from and intended for reception within the Community and in particular those intended for reception in another Member State should respect the law of the originating Member State applicable to broadcasts intended for reception by the public in that Member State and the provisions of this Directive:

Whereas the requirement that the originating Member State should verify that broadcasts comply with national law as coordinated by this Directive is sufficient under Community law to ensure free movement of broadcasts without secondary control on the same grounds in the receiving Member States; whereas however the receiving Member State may exceptionally and under specific conditions provisionally suspend the retransmission of televised broadcasts;

Whereas it is essential for the Member States to ensure the prevention of any acts which may prove detrimental to freedom of movement and trade in television programmes or which may promote the creation of dominant positions which would lead to restrictions on pluralism and freedom of televised information and of the information sector as a whole;

Detta direktiv fastställer minimikraven för att garantera frihet för sändning. Det påverkar därför inte medlemsstaternas och respektive myndigheters ansvar i fråga om organisationen – inklusive systemen för tillståndsgivning, administrativ auktorisering eller beskattning – finansiering och programinnehåll. Den kulturella utvecklingens oberoende i medlemsstaterna och bevarandet av den kulturella mångfalden inom gemenskapen förblir därför opåverkad.

Inom den gemensamma marknaden är det nödvändigt att alla sändningar, som härrör från och är avsedda för mottagning inom gemenskapen, och i synnerhet de som är avsedda för mottagning i en annan medlemsstat, följer den lag som är tillämplig på sändningar, avsedda för mottagning av allmänheten i den medlemsstat, varifrån sändningen kommer, samt bestämmelserna i detta direktiv.

Kravet att den medlemsstat, varifrån sändningarna härrör, verifierar att dessa följer nationella lagar, samordnade genom detta direktiv, är enligt gemenskapsrätten tillräckligt för att garantera fri rörlighet för sändningar utan en andra kontroll på samma grunder i de mottagande medlemsstaterna. Den mottagande medlemsstaten får emellertid undantagsvis och under särskilda omständigheter interimistiskt hindra återutsändning av televisionssändningar.

Det är viktigt att medlemsstaterna säkerställer att varje handling förhindras, som kan visa sig skadlig för den fria rörligheten och handeln med televisionsprogram eller som kan medföra dominerande ställningar som skulle leda till begränsningar av den TV-överförda informationens mångfald och frihet och av informationssektorn i dess helhet.

Whereas this Directive being confined specifically to television broadcasting rules is without prejudice to existing or future Community acts of harmonisation in particular to satisfy mandatory requirements concerning the protection of consumers and the fairness of commercial transactions and competition;

Whereas coordination is nevertheless needed to make it easier for persons and industries producing programmes having a cultural objective to take up and pursue their activities;

Whereas minimum requirements in respect of all public or private Community television programmes for European audio-visual productions have been a means of promoting production independent production and distribution in the above mentioned industries and are complementary to other instruments which are already or will be proposed to favour the same objective;

Whereas it is therefore necessary to promote markets of sufficient size for television productions in the Member States to recover necessary investments not only by establishing common rules opening up national markets but also by envisaging for European productions where practicable and by appropriate means a majority proportion in television programmes of all Member States; whereas, in order to allow the monitoring of the application of these rules and the pursuit of these objectives, Member States will provide the Commission with a report on the application of the proportions reserved for European works and independent productions in this Directive; whereas for the calculation of such proportions account should be taken of the specific situation of the Hellenic Republic and the Portuguese Republic; whereas

Detta direktiv, som är specifikt begränsat till regler för televisions-sändningar, påverkar inte existerande eller kommande gemenskaps-åtgärder beträffande harmonisering, särskilt för att tillfredsställa tvingande krav som rör skydd för konsumenter och rimligheten i kommersiella transaktioner och konkurrens.

Samordning är inte desto mindre nödvändig för att underlätta för personer och företag som producerar program med ett kulturellt syfte att ägna sig åt sin verksamhet.

Minimikraven för alla offentliga eller privata televisionsprogram inom gemenskapen beträffande europeiska, audiovisuella produktioner har varit ett sätt att främja produktion, oberoende produktion och distribution i de ovan nämnda företagen och kompletterar andra åtgärder som redan vidtagits eller kommer att föreslås för att främja samma syfte.

Det är därför nödvändigt att främja marknader av tillräcklig storlek för TV-produktioner i medlemsstaterna för att ge avkastning på nödvändiga investeringar, inte bara genom att upprätta gemensamma regler som öppnar nationella marknader utan också genom att där så är praktiskt möjligt och med lämpliga medel se till att europeisk produktion utgör en övervägande del av alla medlemsstaternas TV-program. För att tillämpningen av dessa regler skall kunna övervakas och för att dessa mål skall kunna uppfyllas, skall medlemsstaterna till kommissionen överlämna en rapport om de delar som reserverats för europeiska respektive oberoende produktioner enligt detta direktiv. Vid beräkningen av proportionerna skall hänsyn tas till den speciella situationen i Grekland och Portugal.

the Commission must inform the other Member States of these reports accompanied, where appropriate by an opinion taking account of, in particular, progress achieved in relation to previous years, the share of first broadcasts in the programming, the particular circumstances of new television broadcasters and the specific situation of countries with a low audio-visual production capacity or restricted language area;

Whereas for these purposes 'European works' should be defined without prejudice to the possibility of Member States laying down a more detailed definition as regards television broadcasters under their jurisdiction in accordance with Article 3 (1) in compliance with Community law and account being taken of the objectives of this Directive;

Whereas it is important to seek appropriate instruments and procedures in accordance with Community law in order to promote the implementation of these objectives with a view to adopting suitable measures to encourage the activity and development of European audio-visual production and distribution particularly in countries with a low production capacity or restricted language area;

Whereas national support schemes for the development of European production may be applied in so far as they comply with Community law;

Whereas a commitment, where practicable, to a certain proportion of broadcasts for independent productions created by producers who are independent of broadcasters, will stimulate new sources of television production especially the creation of small and medium-sized enterprises; whereas it will offer new opportunities and outlets to the marketing of creative talents of employment of cultural professions and employees in the cultural field;

Kommissionen måste informera medlemsstaterna om dessa rapporter, åtföljda där så är lämpligt av ett yttrande som särskilt tar hänsyn till framsteg i förhållande till tidigare år, andelen nya program i sändningarna, de speciella villkoren för nya programföretag och den speciella situationen i länder med låg audiovisuell produktionskapacitet eller med begränsat språkområde.

För dessa ändamål bör "europeiska produktioner" definieras utan att det påverkar medlemsstaternas möjligheter att fastställa en mer detaljerad definition i fråga om TV-programföretag inom sin jurisdiktion i överensstämmelse med artikel 3 (1) i enlighet med gemenskapsrätten och med hänsyn till detta direktivs syften.

Det är viktigt att söka efter lämpliga medel och procedurer i överensstämmelse med gemenskapsrätten för att främja att dessa syften förverkligas och att lämpliga åtgärder vidtas för att uppmuntra genomförande och utveckling av europeisk audiovisuell produktion och distribution, särskilt i länder med låg produktionskapacitet eller med begränsat språkområde.

Nationella stödåtgärder för utveckling av europeisk produktion kan tillämpas i den utsträckning de överensstämmer med gemenskapsrätten.

Ett åtagande, där så är praktiskt möjligt, om att en viss del av sändningarna skall reserveras för oberoende produktioner, skapade av producenter som är oberoende av programföretag, kommer att stimulera nya källor för TV-produktion, särskilt genom att små och medelstora företag skapas. Det kommer att öppna nya möjligheter att lansera kreativa begåvningar inom kulturella yrken och bland personal på det kulturella området.

whereas the definition of the concept of independent producer by the Member States should take account of that objective by giving due consideration to small and medium-sized producers and making it possible to authorize financial participation by the coproduction subsidiaries of television organizations;

Whereas measures are necessary for Member States to ensure that a certain period elapses between the first cinema showing of a work and the first television showing;

Whereas in order to allow for an active policy in favour of a specific language Member States remain free to lay down more detailed or stricter rule in particular on the basis of language criteria as long as these rules are in conformity with Community law, and in particular are not applicable to the retransmission of broadcasts originating in other Member States;

Whereas in order to ensure that the interests of consumers as television viewers are fully and properly protected it is essential for television advertising to be subject to a certain number of minimum rules and standards and that the Member States must maintain the right to set more detailed or stricter rules and in certain circumstances to lay down different conditions for television broadcasters under their jurisdiction;

Whereas Member States, with due regard to Community law and in relation to broadcasts intended solely for the national territory which may not be received directly or indirectly in one or more Member States must be able to lay down different conditions for the insertion of advertising and different limits for the volume of advertising in order to facilitate these particular broadcasts;

Medlemsstaternas definition av begreppet oberoende producent bör ta hänsyn till detta syfte genom att vederbörligen beakta små och medelstora producenter och tillåta finansiellt deltagande vid samproduktion med TV-företagen.

Det är nödvändigt att medlemsstaterna vidtar åtgärder för att säkerställa att en viss period förflyter mellan premiärvisningen på biograf och TV-premiären.

För att medge en aktiv språkpolicy till förmån för ett specifikt språk förblir medlemsstaterna fria att fastställa mera detaljerade eller striktare regler framför allt på grundval av språkkriterier, så länge dessa regler överensstämmer med gemenskapsrätten och särskilt inte är tillämpliga i fråga om återutsändning av program som producerats i andra medlemsstater.

För att säkerställa att konsumenternas intressen som TV-tittare är helt och fullt skyddade är det väsentligt att TV-reklamen underkastas vissa minimiregler och standarder och att medlemsstaterna behåller rätten att fastställa mer detaljerade eller striktare regler och under vissa omständigheter kan fastställa olika villkor för programföretag inom deras jurisdiktion.

Med vederbörlig hänsyn till gemenskapsrätten och i fråga om sändningar, avsedda enbart för det egna landet vilka inte kan tas emot, direkt eller indirekt, i en eller flera medlemsstater, skall medlemsstaterna kunna fastställa olika villkor för reklamslag och olika gränser för reklamvolymen för att underlätta dessa speciella sändningar.

Whereas it is necessary to prohibit all television advertising promoting cigarettes and other tobacco products including indirect forms of advertising which, whilst not directly mentioning the tobacco product seek to circumvent the ban on advertising by using brand names symbols or other distinctive features of tobacco products or of undertakings whose known or main activities include the production or sale of such products;

Whereas it is equally necessary to prohibit all television advertising for medicinal products and medical treatment available only on prescription in the Member State within whose jurisdiction the broadcaster falls and to introduce strict criteria relating to the television advertising of alcoholic products;

Whereas in view of the growing importance of sponsorship in the financing of programmes appropriate rules should be laid down;

Whereas it is, furthermore, necessary to introduce rules to protect the physical, mental and moral development of minors in programmes and in television advertising;

Whereas although television broadcasters are normally bound to ensure that programmes present facts and events fairly, it is, nevertheless important that they should be subject to specific obligations with respect to the right of reply or equivalent remedies so that any person whose legitimate interests have been damaged by an assertion made in the course of a broadcast television programme may effectively exercise such right or remedy.

Det är nödvändigt att förbjuda all TV-reklam för cigaretter och andra tobaksvaror, inklusive indirekta former av reklam vilka, utan att direkt nämna tobaksvaran, söker kringgå reklamförbudet genom att utnyttja märkesnamn, symboler eller andra distinkta kännetecken för tobaksvaror eller företag, vars kända eller huvudsakliga verksamheter innefattar produktion eller försäljning av sådana produkter.

Det är även nödvändigt att förbjuda all TV-reklam för medicinska produkter eller medicinsk behandling som är receptbelagd i den medlemsstat, inom vars jurisdiktion programföretaget faller, samt att införa strikta kriterier i fråga om TV-reklam för alkoholhaltiga drycker.

Med beaktande av den växande betydelsen av sponsorer för finansiering av program bör lämpliga regler fastställas för detta.

Det är vidare nödvändigt att införa regler för program och TV-reklam för att skydda minderårigas fysiska, mentala och moraliska utveckling.

Även om TV-programföretag normalt är skyldiga att garantera att programmen presenterar fakta och händelser på ett korrekt sätt är det inte desto mindre viktigt att programföretagen åläggs speciella skyldigheter med hänsyn till rätten till gennämle eller motsvarande så att varje person, vars legitima intressen har skadats av ett påstående som gjorts under ett TV-program, effektivt kan utnyttja denna rättighet.

CHAPTER 1: DEFINITIONS

KAPITEL 1: DEFINITIONER

Article 1

For the purpose of this Directive:

(a) 'television broadcasting' means the initial transmission by wire or over the air, including that by satellite, in unencoded or encoded form of television programmes intended for reception by the public. It includes the communication of programmes between undertakings with a view to their being relayed to the public. It does not include communication services providing items of information or other messages on individual demand such as telecopying, electronic data banks and other similar services;

(b) 'television advertising' means any form of announcement broadcast in return for payment or for similar consideration by a public or private undertaking in connection with a trade, business, craft or profession in order to promote the supply of goods or services, including immovable property, or rights and obligations, in return for payment .

Except for the purposes of Article 18, this does not include direct offers to the public for the sale purchase or rental of products or for the provision of services in return for payment.

(c) 'surreptitious advertising' means the representation in words or pictures of goods, services, the name, the trade mark or the activities of a producer of goods or a provider or services in programmes when such representation is intended by the broadcaster to serve advertising and might mislead the public as to its nature. Such representation is considered to be intentional in particular if it is done in return for payment or for similar consideration;

Artikel 1

I detta direktiv avses med

a) *TV-sändning*: den ursprungliga överföringen av TV-program avsedda för mottagning av allmänheten, per tråd eller genom luften inklusive överföring via satellit, i kodad eller kodad form. Den innefattar överföring av program mellan företag för vidareändning till allmänheten. Den innefattar inte kommunikationstjänster som tillhandahåller data eller andra meddelanden som efterfrågas individuellt såsom telefax, databaser och andra liknande tjänster.

b) *TV-reklam*: varje form av sänt meddelande mot betalning eller liknande ersättning som utförs av ett offentligt eller privat företag i samband med handel, affärsverksamhet, hantverk eller yrke i avsikt att mot betalning främja tillhandahållandet av varor eller tjänster, inklusive fast egendom, eller rättigheter och förpliktelser.

Med undantag för de ändamål som anges i artikel 18 innefattar detta inte direkta erbjudanden till allmänheten som gäller försäljning, köp eller uthyrning av produkter eller tillhandahållande av tjänster mot betalning.

c) *Smygreklam*: presentation i ord eller bild av varor, tjänster, namn, varumärke eller verksamheter som utövas av en varu- eller tjänsteproducent i program, då sådan presentation av programföretaget avses tjäna som reklam, och då allmänheten kan vilseledas i fråga om presentationens art. Sådan presentation betraktas som avsiktlig, särskilt om den görs mot betalning eller liknande ersättning.

(d) sponsorship means any contribution made by a public or private undertaking not engaged in television broadcasting activities or in the production of audio-visual works to the financing of television programmes with a view to promoting its name, its trade mark, its image, its activities or its products.

CHAPTER II: GENERAL PROVISIONS

Article 2

1 Each Member State shall ensure that all television broadcasts transmitted

— by broadcasters under its jurisdiction or

— by broadcasters who while not being under the jurisdiction of any Member State make use of a frequency or a satellite capacity granted by or a satellite up-link situated in that Member State

comply with the law applicable to broadcasts intended for the public in that Member State.

2. Member States shall ensure freedom of reception and shall not restrict retransmission on their territory of television broadcasts from other Member States for reasons which fall within the fields coordinated by this Directive. Member States may provisionally suspend retransmissions of television broadcasts if the following conditions are fulfilled:

(a) a television broadcast coming from another Member State manifestly, seriously and gravely infringes Article 22;

(b) during the previous 12 months, the broadcaster has infringed the same provision on at least two prior occasions;

d) *Sponsring*: varje bidrag, som ges för finansiering av TV-program av ett offentligt eller privat företag som inte är engagerat i TV-verksamhet eller i produktion av audiovisuella verk, i syfte att främja företagets namn, varumärke, anseende, verksamhet eller produkter.

KAPITEL 2: ALLMÄNNA BESTÄMMELSER

Artikel 2

1. Varje medlemsstat skall säkerställa att alla TV-sändningar, som sänds

— av programföretag inom dess jurisdiktion, eller

— av programföretag som utan att stå under någon medlemsstats jurisdiktion använder sig av en frekvens eller satellitkapacitet upplåten av eller en satellitupplänk belägen i denna medlemsstat,

överensstämmer med den lagstiftning som gäller för sändningar, avsedda för allmänheten i denna medlemsstat.

2. Medlemsstaterna skall säkerställa fri mottagning och får inte begränsa återutsändning inom sina territorier av TV-sändningar från andra medlemsstater av skäl som omfattas av detta direktiv. Medlemsstaterna kan interimistiskt inställa återutsändning av TV-sändningar om följande villkor uppfylls:

a) En TV-sändning som kommer från annat medlemsland uppenbarligen, allvarligt och djupt överträder bestämmelserna i artikel 22.

b) Programföretaget under de föregående 12 månaderna har överträtt samma bestämmelse vid minst två tillfällen.

(c) the Member State concerned has notified the broadcaster and the Commission in writing of the alleged infringements and of its intention to restrict retransmission should any such infringement occur again:

(d) consultations with the transmitting State and the Commission have not produced an amicable settlement within 15 days of the notification provided for in point (c), and the alleged infringement persists.

The Commission shall ensure that the suspension is compatible with Community law. It may ask the Member State concerned to put an end to a suspension which is contrary to Community law, as a matter of urgency. This provision is without prejudice to the application of any procedure, remedy or sanction to the infringements in question in the Member State which has jurisdiction over the broadcaster concerned.

3. This Directive shall not apply to broadcasts intended exclusively for reception in States other than Member States and which are not received directly or indirectly in one or more Member States.

Article 3

1. Member States shall remain free to require television broadcasters under their jurisdiction to lay down more detailed or stricter rules in the areas covered by this Directive.

2. Member States shall, by appropriate means, ensure, within the framework of their legislation, that television broadcasters under their jurisdiction comply with the provisions of this Directive.

c) Medlemsstaten ifråga skriftligen har underrättat programföretaget och kommissionen om de angivna överträdelserna och om sin avsikt att begränsa återutsändning om sådan överträdelse åter skulle inträffa.

d) Samråd med den sändande staten och kommissionen inte har resulterat i en uppgörelse i godo inom 15 dagar efter den skriftliga underrättelsen enligt c och den angivna överträdelserna fortsätter.

Kommissionen skall säkerställa att åtgärderna för att hindra återutsändningen sker i överensstämmelse med gemenskapens lagar. Kommissionen kan som ett angeläget ärende anmoda den berörda medlemsstaten att upphöra med åtgärder som strider mot gemenskapens lagar. Denna bestämmelse påverkar inte tillämpningen av procedurer, gottgörelser eller sanktioner för överträdelserna i fråga i den medlemsstat som har jurisdiktion över det berörda programföretaget.

3. Detta direktiv skall inte beröra sändningar som uteslutande är avsedda för mottagning i andra stater än medlemsstaterna och som inte mottas direkt eller indirekt i en eller flera medlemsstater.

Artikel 3

1. Medlemsstaterna skall ha frihet att föreskriva att TV-programföretagen inom deras jurisdiktion fastställer mera detaljerade eller striktare regler inom de områden som omfattas av detta direktiv.

2. Medlemsstaterna skall, inom ramen för sin lagstiftning, på lämpligt sätt säkerställa att TV-programföretagen inom deras jurisdiktion uppfyller bestämmelserna i detta direktiv.

CHAPTER III: PROMOTION OF
DISTRIBUTION AND PRODUC-
TION OF TELEVISION PRO-
GRAMMES

Article 4

1. Member States shall ensure where practicable and by appropriate means that broadcasters reserve for European works within the meaning of Article 6, a majority proportion of their transmission time, excluding the time appointed to news, sports events, games, advertising and teletext services. This proportion, having regard to the broadcaster's informational, educational, cultural and entertainment responsibilities to its viewing public, should be achieved progressively, on the basis of suitable criteria.

2. Where the proportion laid down in paragraph 1 cannot be attained it must not be lower than the average for 1988 in the Member State concerned. However, in respect of the Hellenic Republic and the Portuguese Republic, the year 1988 shall be replaced by the year 1990.

3. From 3 October 1991, the Member States shall provide the Commission every two years with a report on the application of this Article and Article 5.

That report shall in particular include a statistical statement on the achievement of the proportion referred to in this Article and Article 5 for each of the television programmes falling within the jurisdiction of the Member State concerned, the reasons, in each case, for the failure to attain that proportion and the measures adopted or envisaged in order to achieve it.

KAPITEL 3: FRÄMJANDE AV
DISTRIBUTION OCH PRODUK-
TION AV TV-PROGRAM

Artikel 4

1. Medlemsstaterna skall, där så är praktiskt möjligt och på lämpligt sätt, säkerställa att programföretagen reserverar en övervägande del av sin sändningstid med undantag av tid för nyheter, sportevenemang, tävlingar, reklam och teletexttjänster för europeiska produktioner definierade i artikel 6. Denna andel bör uppnås gradvis på grundval av lämpliga kriterier med beaktande av programföretagets ansvar gentemot sin publik för information, utbildning, kultur och underhållning.

2. Om den andel som anges i punkt 1 inte kan uppnås, får den inte vara mindre än genomsnittet under 1988 i den berörda medlemsstaten.

Vad avser Grekland och Portugal skall år 1988 ersättas av år 1990.

3. Från och med den 3 oktober 1991 skall medlemsstaterna vartannat år till kommissionen överlämna en rapport om tillämpningen av denna artikel och artikel 5.

Rapporten skall innefatta en statistisk uppgift om den uppnådda andelen som anges i denna artikel och i artikel 5 för vart och ett av de TV-program som faller inom den berörda medlemsstatens jurisdiktion, skälen i varje enskilt fall till att man inte uppnått denna andel och de åtgärder som vidtagits eller förutses för att uppnå målet.

The Commission shall inform the other Member States and the European Parliament of the reports, which shall be accompanied, where appropriate, by an opinion. The Commission shall ensure the application of this Article and Article 5 in accordance with the provisions of the Treaty. The Commission may take account in its opinion, in particular, of progress achieved in relation to previous years, the share of first broadcast works in the programming, the particular circumstances of new television broadcasters and the specific situation of countries with a low audio-visual production capacity or restricted language area.

4. The Council shall review the implementation of this Article on the basis of a report from the Commission accompanied by any proposals for revision that it may deem appropriate no later than the end of the fifth year from the adoption of the Directive.

To that end, the Commission report shall, on the basis of the information provided by Member States under paragraph 3, take account in particular of developments in the Community market and of the international context.

Article 5

Member States shall ensure, where practicable and by appropriate means, that broadcasters reserve at least 10 % of their transmission time, excluding the time appointed to news, sports events, games, advertising and teletext services, or alternatively, at the discretion of the Member State, at least 10 % of their programming budget, for European works created by producers who are independent of broadcasters.

Kommissionen skall informera de övriga medlemsstaterna och Europaparlamentet om rapporterna, som då så är lämpligt skall åtföljas av ett yttrande. Kommissionen skall säkerställa att denna artikel och artikel 5 tillämpas i överensstämmelse med bestämmelserna i fördraget. Kommissionen får i sitt yttrande särskilt beakta de framsteg som uppnåtts i förhållande till tidigare år, andelen premiärproduktioner i programplaneringen, de särskilda omständigheterna för nya TV-programföretag och den speciella situationen i länder med låg audiovisuell produktionskapacitet eller begränsat språkområde.

4. Rådet skall senast vid slutet av det femte året efter detta direktivs antagande granska genomförandet av denna artikel med utgångspunkt från en rapport från kommissionen, åtföljd av alla de förslag till åtgärder som den kan anse lämpliga.

För detta ändamål skall kommissionens rapport, baserad på den av medlemsstaterna enligt punkt 3 tillhandahållna informationen, särskilt ta hänsyn till utvecklingen inom den gemensamma marknaden och till det internationella sammanhanget.

Artikel 5

Medlemsstaterna skall där så är praktiskt möjligt och på lämpligt sätt säkerställa att programföretagen reserverar minst 10 % av sin sändningstid, med undantag för tid reserverad för nyheter, sportevenemang, tävlingar, reklam och teletexttjänster, eller alternativt, efter medlemsstatens bedömande, minst 10 % av sin programbudget, för europeiska produktioner, skapade av producenter som är oberoende av programföretagen.

This proportion, having regard to the broadcaster's informational, educational, cultural and entertainment responsibilities to its viewing public, should be achieved progressively, on the basis of suitable criteria: it must be achieved by earmarking an adequate proportion for recent works, that is to say works transmitted within five years of their production.

Article 6

1. Within the meaning of this chapter, 'European works' means the following:

(a) works originating from Member States of the Community and, as regards television broadcasters falling within the jurisdiction of the Federal Republic of Germany, works from German territories where the Basic Law does not apply and fulfilling the conditions of paragraph 2;

(b) works originating from European third States party to the European Convention on Transfrontier Television of the Council of Europe and fulfilling the conditions of paragraph 2;

(c) works originating from other European third countries and fulfilling the conditions of paragraph 3.

2. The works referred to in paragraph 1 (a) and (b) are works mainly made with authors and workers residing in one or more States referred to in paragraph 1 (a) and (b) provided that they comply with one of the following three conditions:

(a) they are made by one or more producers established in one or more of those States; or

b) production of the works is supervised and actually controlled by one or more producers established in one or more of those States; or

Denna andel bör uppnås gradvis och baseras på lämpliga kriterier med tanke på programföretagets ansvar gentemot sina tittare när det gäller information, utbildning, kultur och underhållning. Detta måste uppnås genom öronmärkning av en lämplig andel för nya produktioner, d.v.s. produktioner som sänds inom fem år efter framställningen.

Artikel 6

1. I detta kapitel avses med *europeiska produktioner*

a) produktioner som härrör från gemenskapens medlemsstater och, vad gäller TV-programföretag som faller inom Förbundsrepubliken Tysklands jurisdiktion, produktioner från de tyska territorier där Förbundsrepublikens grundlag inte tillämpas och som uppfyller villkoren i punkt 2;

b) produktioner som härrör från europeiska tredjestater som är anslutna till Europarådets konvention om gränsöverskridande television och som uppfyller villkoren i punkt 2;

c) produktioner som härrör från andra europeiska tredjestater och som uppfyller villkoren i punkt 3.

2. Med produktioner som anges i punkt 1 a och 1 b avses sådana produktioner som huvudsakligen är gjorda tillsammans med författare och personal som är bosatta i en eller flera av de stater som anges i punkt 1 a och 1 b, under förutsättning att produktionerna uppfyller ett av följande tre villkor:

a) De har gjorts av en eller flera producenter som är etablerade i en eller flera av dessa stater.

b) Framställningen av produktionerna har övervakats och styrts av en eller flera producenter, etablerade i en eller flera av dessa stater.

(c) the contribution of co-producers of those States to the total co-production costs is preponderant and the co-production is not controlled by one or more producers established outside those States.

3. The works referred to in paragraph 1 (c) are works made exclusively or in co-production with producers established in one or more Member States by producers established in one or more European third countries with which the Community will conclude agreements in accordance with the procedures of the Treaty, if those works are mainly made with authors and workers residing in one or more European States.

4. Works which are not European works within the meaning of paragraph 1, but made mainly with authors and workers residing in one or more Member States, shall be considered to be European works to an extent corresponding to the proportion of the contribution of Community co-producers to the total production costs.

Article 7

Member States shall ensure that the television broadcasters under their jurisdiction do not broadcast any cinematographic work, unless otherwise agreed between its rights holders and the broadcaster, until two years have elapsed since the work was first shown in cinemas in one of the Member States of the Community; in the case of cinematographic works co-produced by the broadcaster this period shall be one year.

c) Bidrag från samproducenter i dessa stater utgör en övervägande del av den totala samproduktionskostnaden och samproduktionen styrs inte av en eller flera producenter, etablerade utanför dessa stater.

3. De produktioner som anges i punkt 1 c är produktioner som utförts i samarbete med producenter, etablerade i en eller flera medlemsstater, eller uteslutande av producenter etablerade i en eller flera europeiska tredjestater, med vilka gemenskapen kommer att sluta avtal i enlighet med bestämmelserna i fördraget, om dessa produktioner huvudsakligen utförts med författare och personal som är bosatta i en eller flera europeiska stater.

4. Produktioner som inte är europeiska produktioner enligt punkt 1, men som huvudsakligen gjorts tillsammans med författare och personal som är bosatta i en eller flera medlemsstater, skall betraktas som europeiska produktioner i den utsträckning som motsvarar andelen bidrag från gemenskapens samproducenter till de totala produktionskostnaderna.

Artikel 7

Medlemsstaterna skall säkerställa att TV-programföretag inom deras jurisdiktion inte sänder någon biografiffilm innan två år förflutit sedan filmen först visades på en biograf i någon av gemenskapens medlemsstater, såvida inte annat överenskommits mellan innehavarna av distributionsrättigheterna och programföretaget. I fråga om biografiffilm som samproducerats med programföretaget skall denna period vara ett år.

Article 8

Where they consider it necessary for purposes of language policy the Member States, whilst observing Community law, may as regards some or all programmes of television broadcasters under their jurisdiction, lay down more detailed or stricter rules in particular on the basis of language criteria.

Article 9

This chapter shall not apply to local television broadcasts not forming part of a national network.

CHAPTER IV: TELEVISION
ADVERTISING, AND SPONSOR-
SHIP

Article 10

1. Television advertising shall be readily recognisable as such and kept quite separate from other parts of the programme service by optical and/or acoustic means.

2. Isolated advertising spots shall remain the exception.

3. Advertising shall not use subliminal techniques.

4. Surreptitious advertising shall be prohibited.

Article 11

1. Advertisements shall be inserted between programmes. Provided the conditions contained in paragraphs 1 to 5 of this Article are fulfilled, advertisements may also be inserted during programmes in such a way that the integrity and value of the programme, taking into account natural breaks in and the duration and nature of the programme, and the rights of the rights holders are not prejudiced.

Artikel 8

Om medlemsstaterna anser det nödvändigt av språkpolitiska skäl, kan de vad gäller en del eller alla program från TV-programföretagen inom sin jurisdiktion, med beaktande av gemenskapens lagstiftning fastställa mera detaljerade eller striktare regler, särskilt på grundval av språkliga kriterier.

Artikel 9

Detta kapitel skall inte gälla lokala TV-sändningar som inte ingår i ett nationellt nät.

KAPITEL 4: TV-REKLAM OCH
SPONSORING

Artikel 10

1. TV-reklam skall vara lätt att känna igen som sådan och hållas åtskild från andra delar av programmet med optiska och/eller akustiska hjälpmedel.

2. Enstaka reklaminslag skall endast förekomma undantagsvis.

3. Reklam får inte använda subliminalteknik.

4. Smygreklam är förbjuden.

Artikel 11

1. Reklam skall infogas mellan program. Under förutsättning att villkoren i punkt 2-5 i denna artikel uppfylls får reklam också infogas i program på sådant sätt och med hänsyn till naturliga pauser samt programmets sändningslängd och karaktär, att varken programmets integritet och värde eller innehavarnas rättigheter kränks.

2. In programmes consisting of autonomous parts or in sports programmes and similarly structured events and performances comprising intervals, advertisements shall only be inserted between the parts or in the intervals.

3. The transmission of audiovisual works such as feature films and films made for television (excluding series, serials, light entertainment programmes and documentaries) provided their programmed duration is more than 45 minutes may be interrupted once for each complete period of 45 minutes. A further interruption is allowed if their programmed duration is at least 20 minutes longer than two or more complete periods of 45 minutes.

4. Where programmes, other than those covered by paragraph 2, are interrupted by advertisements a period of at least 20 minutes should elapse between each successive advertising break within the programme.

5. Advertisements shall not be inserted in any broadcast of a religious service. News and current affairs programmes, documentaries, religious programmes, and children programmes, when their programmed duration is less than 30 minutes shall not be interrupted by advertisements. If their programmed duration is 30 minutes or longer the provisions of the previous paragraphs shall apply.

2. I program som består av fristående delar eller i sportprogram och på liknande sätt strukturerade evenemang och föreställningar som innehåller pauser, skall reklam endast infogas mellan sådana delar eller i pauserna.

3. Överföring av audiovisuella produktioner såsom spelfilm och filmer gjorda för TV (utom TV-serier, lätta underhållningsprogram och dokumentärer) under förutsättning att deras programlagda sändningslängd är mer än 45 minuter, får avbrytas en gång för varje hel period om 45 minuter. Ett ytterligare avbrott medges om den programlagda sändningslängden är minst 20 minuter längre än två eller flera kompletta fyrtiofemminutersperioder.

4. Om andra program än de som omfattas av punkt 2 avbryts av reklam skall en period om minst 20 minuter förflyta mellan reklaminslagen i programmet.

5. Reklam får inte infogas i sändningar av gudstjänster. Nyhetsprogram och program om aktuella samhällsfrågor, dokumentärprogram, religiösa program och barnprogram får inte avbrytas av reklaminslag om deras programlagda sändningslängd är mindre än 30 minuter. Om deras programlagda sändningslängd är 30 minuter eller mer skall de ovan angivna styckena gälla.

Article 12

Television advertising shall not:

- (a) prejudice respect for human dignity;
- (b) include any discrimination on grounds of race sex or nationality;
- (c) be offensive to religious or political beliefs;
- (d) encourage behaviour prejudicial to health or to safety;
- (e) encourage behaviour prejudicial to the protection of the environment

Artikel 12

TV-reklam får inte

- a) undergräva respekten för den mänskliga värdigheten,
- b) diskriminera någon på grund av ras, kön eller nationalitet,
- c) angripa religiös eller politisk övertygelse,
- d) uppmuntra ett beteende som är skadligt för hälsa eller säkerhet,
- e) uppmuntra ett beteende som är skadligt för miljön.

Article 13

All forms of television advertising for cigarettes and other tobacco products shall be prohibited.

Article 14

Television advertising for medicinal products and medicinal treatment available only on prescription in the Member State within whose jurisdiction the broadcaster falls shall be prohibited.

Article 15

Television advertising for alcoholic beverages shall comply with the following criteria;

(a) it may not be aimed specifically at minors or in particular depict minors consuming these beverages;

(b) it shall not link the consumption of alcohol to enhanced physical performance or to driving;

(c) it shall not create the impression that the consumption of alcohol contributes towards social or sexual success;

(d) it shall not claim that alcohol has therapeutic qualities or that it is a stimulant, a sedative or a means of resolving personal conflicts;

(e) it shall not encourage immoderate consumption of alcohol or present abstinence or moderation in a negative light;

(f) it shall not place emphasis on high alcoholic content as being a positive quality of the beverages.

Article 16

Television advertising shall not cause moral or physical detriment to minors and shall therefore comply with the following criteria for their protection

(a) it shall not directly exhort minors to buy a product or a service by exploiting their inexperience or credulity;

Artikel 13

Alla former av TV-reklam för cigaretter eller andra tobaksvaror skall vara förbjudna.

Artikel 14

TV-reklam för medicinska produkter och medicinsk behandling skall vara förbjuden, om produkterna eller behandlingarna är tillgängliga endast efter ordination i den medlemsstat till vars jurisdiktion programföretaget hör.

Artikel 15

TV-reklam för alkoholhaltiga drycker skall uppfylla följande kriterier:

a) Den får inte rikta sig speciellt till minderåriga eller särskilt skildra minderåriga som intar dessa drycker.

b) Den skall inte förknippa konsumtion av alkohol med förbättrad fysisk prestation eller med bilkörning.

c) Den skall inte ge intryck av att konsumtion av alkohol bidrar till social eller sexuell framgång.

d) Den skall inte göra gällande att alkohol har terapeutiska egenskaper eller att den är ett stimulerande eller lugnande medel eller ett medel för att lösa personliga konflikter.

e) Den skall inte uppmuntra överkonsumtion av alkohol eller ge en negativ bild av nykterhet eller återhållsamhet.

f) Den skall inte framhålla en hög alkoholhalt som en positiv egenskap hos dryckerna.

Artikel 16

TV-reklam skall inte orsaka moralisk eller fysisk skada hos minderåriga och måste därför uppfylla följande kriterier:

a) Den skall inte direkt uppmana minderåriga att köpa en produkt eller tjänst genom att utnyttja deras oerfarenhet eller godtrogenhet.

(b) it shall not directly encourage minors to persuade their parents or others to purchase the goods or services being advertised;

(c) it shall not exploit the special trust minors place in parents, teachers or other persons;

(d) it shall not unreasonably show minors in dangerous situations.

Article 17

1. Sponsored television programmes shall meet the following requirements:

(a) the content and scheduling of sponsored programmes may in no circumstances be influenced by the sponsor in such a way as to affect the responsibility and editorial independence of the broadcaster in respect of programmes;

(b) they must be clearly identified as such by the name and/or logo of the sponsor at the beginning and/or the end of the programmes;

(c) they must not encourage the purchase or rental of the products or services of the sponsor or a third party, in particular by making special promotional references to those products or services.

2. Television programmes may not be sponsored by natural or legal persons whose principal activity is the manufacture or sale of products, or the provision of services, the advertising of which is prohibited by Article 13 or 14.

3. News and current affairs programmes may not be sponsored.

Article 18

1. The amount of advertising shall not exceed 15 % of the daily transmission time. However, this percentage may be increased to 20 % to include forms of advertisements such as direct offers to the public for the sale, purchase or rental of products or for the provision of services, provided the amount of spot advertising does not exceed 15 %.

b) Den skall inte direkt uppmuntra minderåriga att övertala sina föräldrar eller andra att köpa de utannonserade varorna eller tjänsterna.

c) Den skall inte utnyttja det speciella förtroende minderåriga hyser för föräldrar, lärare eller andra personer.

d) Den skall inte utan skäl visa minderåriga i farliga situationer.

Artikel 17

1. Sponsrade TV-program skall uppfylla följande krav:

a) Innehåll och programläggning av sponsrade program får under inga förhållanden påverkas av sponsorn på ett sätt som inverkar på programföretagets ansvar och redaktionella oberoende avseende program.

b) De måste klart identifieras som sponsrade genom att sponsorns namn och/eller logotyp anges i början och/eller slutet av programmen.

c) De skall inte uppmuntra till köp eller förhyrning av sponsorns eller en tredje parts produkter eller tjänster, särskilt inte genom att göra speciella säljfrämjande referenser till dessa produkter eller tjänster.

2. TV-program får inte sponsras av fysiska eller juridiska personer, vars huvudsakliga verksamhet är tillverkning eller försäljning av produkter eller tillhandahållande av tjänster för vilka reklam är förbjuden enligt artikel 13 eller 14.

3. Nyheter och program som tar upp aktuella samhällsfrågor får inte sponsras.

Artikel 18

1. Reklamtiden skall inte överstiga 15 % av den dagliga sändningstiden. Denna andel får emellertid ökas till 20 % för att innefatta reklam som innehåller direkta erbjudanden till allmänheten om försäljning, köp eller hyra av produkter eller tillhandahållande av tjänster, under förutsättning att andelen reklaminslag inte överskrider 15 %.

2. The amount of spot advertising within a given one-hour period shall not exceed 20 %.

3. Without prejudice to the provisions of paragraph 1, forms of advertisements such as direct offers to the public for the sale, purchase or rental of products or for the provision of services shall not exceed one hour per day.

Article 19

Member States may lay down stricter rules than those in Article 18 for programming time and the procedures for television broadcasting for television broadcasters under their jurisdiction, so as to reconcile demand for televised advertising with the public interest, taking account in particular of:

(a) the role of television in providing information, education, culture and entertainment;

(b) the protection of pluralism of information and of the media.

Article 20

Without prejudice to Article 3, Member States may, with due regard for Community law, lay down conditions other than those laid down in Article 11 (2) to (5) and in Article 18 in respect of broadcasts intended solely for the national territory which may not be received, directly or indirectly, in one or more other Member States.

Article 21

Member States shall, within the framework of their laws, ensure that in the case of television broadcasts that do not comply with the provisions of this chapter, appropriate measures are applied to secure compliance with these provisions.

2. Reklaminslagens längd inom en given entimmesperiod skall inte överskrida 20 %.

3. Utan att det påverkar tillämpningen av bestämmelserna i punkt 1 skall reklam som innehåller direkta erbjudanden till allmänheten om försäljning, köp eller hyra av produkter eller tillhandahållande av tjänster inte överstiga en timme om dagen.

Artikel 19

Medlemsstaterna får inom sin jurisdiktion fastställa striktare regler för sändningstid och föreskrifter för programföretagens TV-sändningar, än de i artikel 18, i syfte att förena efterfrågan på TV-reklam med allmänintresset, varvid hänsyn särskilt skall tas till:

a) televisionens uppgift att tillhandahålla information, utbildning, kultur och underhållning,

b) bevarandet av informationens och mediernas mångsidighet.

Artikel 20

Utan att det påverkar tillämpningen av artikel 3 får medlemsstaterna, med vederbörlig hänsyn till gemenskapens lagstiftning, fastställa andra villkor än de som fastställts i artikel 11. 2 som 11. 5 och i artikel 18 ifråga om sändningar, som uteslutande är avsedda för det nationella territoriet och som inte kan tas emot, direkt eller indirekt, i en eller flera andra medlemsstater.

Artikel 21

Medlemsstaterna skall, i fråga om TV-sändningar som inte överensstämmer med bestämmelserna i detta kapitel, inom ramen för sin lagstiftning vidta lämpliga åtgärder för att säkerställa att dessa bestämmelser efterlevs.

CHAPTER V: PROTECTION OF MINORS

Article 22

Member States shall take appropriate measures to ensure that television broadcasts by broadcasters under their jurisdiction do not include programmes which might seriously impair the physical, mental or moral development of minors, in particular those that involve pornography or gratuitous violence. This provision shall extend to other programmes which are likely to impair the physical, mental or moral development of minors, except where it is ensured by selecting the time of the broadcast or by any technical measure, that minors in the area of transmission will not normally hear or see such broadcasts.

Member States shall also ensure that broadcasts do not contain any incitement to hatred on grounds of race, sex, religion or nationality.

CHAPTER VI: RIGHT OF REPLY

Article 23

1. Without prejudice to other provisions adopted by the Member States under civil, administrative or criminal law, any natural or legal person, regardless of nationality, whose legitimate interests, in particular reputation and good name, have been damaged by an assertion of incorrect facts in a television programme must have a right of reply or equivalent remedies.

2. A right of reply or equivalent remedies shall exist in relation to all broadcasters under the jurisdiction of a Member State.

KAPITEL 5: SKYDD AV MINDERÅRIGA

Artikel 22

Medlemsstaterna skall vidta lämpliga åtgärder för att säkerställa att TV-sändningar från TV-programföretag inom respektive stats jurisdiktion inte inkluderar program som allvarligt kan skada den fysiska, mentala eller moraliska utvecklingen hos minderåriga, särskilt program som innehåller pornografi eller meningslöst våld. Denna bestämmelse skall utsträckas till att gälla andra program som kan bedömas skada den fysiska, mentala eller moraliska utvecklingen hos minderåriga, utom då det kan anses säkert, genom val av tid för sändningen eller genom tekniska åtgärder, att de minderåriga inom sändningsområdet normalt inte hör eller ser sådana sändningar.

Medlemsstaterna skall också säkerställa att sändningar inte innehåller något som uppmanar hat, grundat på ras, kön, religion eller nationalitet.

KAPITEL 6: RÄTT TILL GENMÅLE

Artikel 23

1. Utan att det påverkar tillämpningen av andra bestämmelser inom civilrätt, straffrätt eller administrativ lagstiftning som antagits av medlemsstaterna, skall varje fysisk eller juridisk person, oberoende av nationalitet vars legitima intressen, i synnerhet vederbörandes rykte och goda namn, har skadats av påståenden om felaktiga fakta i ett TV-program, ha rätt till genmäle eller motsvarande.

2. Rätt till genmäle eller motsvarande skall gälla gentemot alla programföretag inom en medlemsstats jurisdiktion.

3. Member States shall adopt the measures needed to establish the right of reply or the equivalent remedies and shall determine the procedure to be followed for the exercise thereof. In particular, they shall ensure that a sufficient time span is allowed and that the procedures are such that the right or equivalent remedies can be exercised appropriately by natural or legal persons resident or established in other Member States.

4. An application for exercise of the right of reply or the equivalent remedies may be rejected if such a reply is not justified according to the conditions laid down in paragraph 1, would involve a punishable act, would render the broadcaster liable to civil law proceedings or would transgress standards of public decency.

5. Provision shall be made for procedures whereby disputes as to the exercise of the right of reply or the equivalent remedies can be subject to judicial review.

CHAPTER VII: FINAL PROVISIONS

Article 24

In fields which this Directive does not coordinate it shall not affect the rights and obligations of Member States resulting from existing conventions dealing with telecommunications or broadcasting.

3. Medlemsstaterna skall vidta de åtgärder som är nödvändiga för att etablera rätten till genmäle eller motsvarande och skall fastställa den procedur som skall följas för att genomföra detta. Särskilt skall de säkerställa att en tillräcklig tidrymd ges och att procedurerna är sådana, att tillfälle till genmäle eller motsvarande vederbörligen kan ges fysiska eller juridiska personer som bor eller är etablerade i andra medlemsstater.

4. En begäran om genmäle eller motsvarande kan avvisas om detta inte är motiverat enligt de villkor som angetts i punkt 1 eller skulle innebära en straffbar handling eller skulle medföra civilrättsligt ansvar för programföretaget eller skulle överskrida gränserna för allmän anständighet.

5. Bestämmelser skall fastställas för förfaranden, varigenom tvister om rätten till genmäle eller motsvarande kan bli föremål för rättslig prövning.

KAPITEL 7: SLUTBESTÄMMELSER

Artikel 24

På områden som inte omfattas av detta direktiv skall direktivet inte påverka medlemsstaternas rättigheter och skyldigheter till följd av gällande konventioner som handlar om telekommunikation och rundradio.

Article 25

1. Member States shall bring into force the laws regulations and administrative provisions necessary to comply with this Directive not later than 3 October 1991. They shall forthwith inform the Commission thereof.

2. Member States shall communicate to the Commission the text of the main provisions of national law which they adopt in the fields governed by this Directive.

Article 26

Not later than the end of the fifth year after the date of adoption of this Directive and every two years thereafter, the Commission shall submit to the European Parliament, the Council, and the Economic and Social Committee a report on the application of this Directive and, if necessary, make further proposals to adapt it to developments in the field of television broadcasting.

Article 27

This Directive is addressed to the Member States.

Done at Luxembourg, 3 October 1989.

For the Council

The President

R. DUMAS

Artikel 25

1. Medlemsstaterna skall sätta i kraft de lagar och andra författningar som är nödvändiga för att följa detta direktiv senast den 3 oktober 1991. De skall genast informera kommissionen om detta.

2. Medlemsstaterna skall till kommissionen överlämna texten till centrala bestämmelser i nationell lagstiftning som de antar inom det område som omfattas av detta direktiv.

Artikel 26

Senast vid slutet av det femte året efter dagen för antagandet av detta direktiv och vartannat år därefter skall kommissionen till Europaparlamentet, rådet och Ekonomiska och sociala kommittén överlämna en rapport om tillämpningen av detta direktiv och, om nödvändigt, utarbeta ytterligare förslag för att anpassa det till utvecklingen inom området TV-sändning.

Artikel 27

Detta direktiv riktar sig till medlemsstaterna.

Utfärdat i Luxemburg den 3 oktober 1989.

På rådets vägnar

R. DUMAS

Ordförande

Marknadsföringsutredningens sammanfattning av betänkandet SOU 1992:49 EES-anpassning av marknadsföringslagstiftningen

Prop. 1992/93: 75
Bilaga 5

Betänkandet handlar om vilka förändringar som bör göras i den marknadsföringsrättsliga lagstiftningen med hänsyn till EES-avtalet mellan de Europeiska gemenskaperna (EG) och medlemsländerna i EG samt Sverige och övriga länder som tillhör frihandelssammanslutningen EFTA. Inom ramen för detta avtal kommer Sverige att vara skyldigt att uppfylla kraven i bl. a. direktiven (84/450/EEG) om vilseledande reklam och (89/552/EEG) om TV-sändningar till allmänheten. Direktiven finns i *bilagorna 3 och 4*.

Den svenska lagstiftningen tillgodoser på det hela taget kraven enligt direktivet om vilseledande reklam. I viss utsträckning krävs dock att gällande regler justeras.

Direktivet om TV-sändningar tilldrar sig i det här sammanhanget intresse beroende på bestämmelserna om TV-reklam och sponsring (artiklarna 10-21). När det gäller detta direktiv är anpassningsfrågorna något mer komplicerade än i fråga om direktivet om vilseledande reklam.

Ändringar i marknadsföringslagen

Marknadsföringslagens huvudbestämmelse är generalklausulen mot otillbörlig marknadsföring (2 § MFL). Den omfattar näringsidkares *avsättningsfrämjande åtgärder* men inte inköps- eller andra anskaffningsfrämjande åtgärder som riktas "bakåt" mot t. ex. leverantörer eller kreditgivare.

Uttrycket reklam i direktivet om vilseledande reklam täcker emellertid alla framställningar som syftar till att främja marknadstillgången på varor eller tjänster. Det omfattar därför både avsättningsfrämjande reklam och inköpsreklam och liknande. Med hänsyn härtill föreslås att 2 § MFL kompletteras så att vad som där sägs om otillbörlig marknadsföring också skall tillämpas på reklamåtgärder *som företas i näringsverksamhet vid efterfrågan av en vara, en tjänst eller någon annan nytthet* (se avsnitt 3.4.1).

I sin praxis rörande generalklausulen mot otillbörlig marknadsföring har Marknadsdomstolen utvecklat den s. k. lagstridighetsprincipen. Principen innebär att domstolen kan anse att en marknadsföringsåtgärd som strider mot en bestämmelse i speciallagstiftning även är otillbörlig i generalklausulens mening. En stor del av harmoniseringsbehovet vad gäller direktivet om TV-sändningar kan enligt utredningen tillgodoses med hjälp av generalklausulen mot otillbörlig marknadsföring.

Ett tillgodosende av harmoniseringsbehovet på detta sätt kräver dock att den territoriella räckvidden för generalklausulen anpassas till TV-direktivet.

TV-direktivet är baserat på den s.k. sändarlandsprincipen, som innebär att vad som i sändarlandet är lagenligt och direktiv enligt programinnehåll skall få spridas fritt utanför detta lands gränser och att det är förbehållet sändarlandet att vidta åtgärder mot sändningar som inte följer reglerna.

Såsom TV-direktivet är utformat aktualiserar det att den territoriella räckvidden för generalklausulen mot otillbörlig marknadsföring i tillämpningen både kan snävas in och utvidgas. Utredningen föreslår därför att det för televisionssändningar införs en särskild bestämmelse i MFL, 21 §. Enligt paragrafen skall, *om en internationell överenskommelse påkallar det*, 2 och 3 §§ MFL

1. tillämpas på en televisionssändning från Sverige, även om sändningen endast kan tas emot i ett annat land,

2. inte tillämpas på en televisionssändning från ett annat land.

Med en internationell överenskommelse förstås framför allt EES-avtalet och den europeiska konventionen om gränsöverskridande television, som Sverige undertecknat men ännu inte ratificerat.

De här berörda frågorna diskuteras närmare i avsnitt 4.7.

Ändringar i den radiorättsliga lagstiftningen

Direktivet om TV-sändningar innebär att det står ett EG-land fritt att kräva att programföretag som landet har jurisdiktion över följer mer preciserade eller strängare regler än direktivets. Ett lands handlingsfrihet är emellertid inte obegränsad.

Romfördraget mellan EG:s medlemsländer förbjuder att ett land inför inte bara kvantitativa importrestriktioner utan också "alla åtgärder med motsvarande verkan" (artikel 30). I EES-avtalet finns en motsvarande reglering.

En av de år 1991 tillkomna reglerna för den svenska marksända televisionen innebär att en annons med reklam inte får syfta till att fånga uppmärksamheten hos barn under 12 år (11 § första stycket radiolagen). En likalydande förbudsregel har härefter införts i lagen (1991: 2027) om kabelsändningar till allmänheten.

EG-kommissionen har med hänsyn till handelshinderaspekterna uppmärksammat nationella förbudsbestämmelser av det slag som 11§ första stycket radiolagen representerar. På föranstaltande av kommissionen inskränkte Grekland i mars 1991 ett där tidigare gällande TV-reklamförbud för barnleksaker till att gälla enbart krigsleksaker.

Utredningen konstaterar att det av motiven till 1991 års svenska lagstiftning om reklam i marksänd TV framgår, att den inte utformades med något systematiskt beaktande av EES-rättens krav. Det föreliggande totalförbudet mot TV-reklam till barn under 12 år utgör enligt utredningen otvivelaktigt ett handelshinder enligt artikel 11 i EES-avtalet (EES-avtalets motsvarighet till artikel 30 i Romfördraget).

Utredningen gör även bedömningen att detta förbud sannolikt inte låter sig försvaras vid en prövning utifrån Sveriges skyldigheter enligt EES-avtalet. Därför föreslår utredningen ett *upphävande av bestämmelserna i 11§ första stycket radiolagen och 11 § första stycket lagen om kabelsändningar till allmänheten*. Som utredningen påpekar kommer TV-reklam när det gäller barn alldeles bortsett från dessa förbudsregler att vara omgärdad av mycket väsentliga spärrar.

Bl. a. erinras om regeln i 11 § andra stycket radiolagen, enligt vilken det i annonser med reklam inte får uppträda personer eller figurer som spelar en framträdande roll i televisionsprogram som huvudsakligen vänder sig till barn under 12 år. Utredningen pekar också på en annan ny regel i radiolagen, nämligen att annonser med reklam inte får förekomma omedelbart före eller efter ett program som huvudsakligen vänder sig till barn under 12 år. Något borttagande av dessa regler föreslås inte.

De här berörda frågorna diskuteras närmare i avsnitt 5.4.

Efter en ändring i radiolagens censurförbudsparagraf (19 §) år 1991 har Marknadsdomstolen rätt att förbjuda otillbörlig reklam i radio och TV, dock endast i fråga om näringsidkares avsättningsfrämjande åtgärder. Utredningen föreslår att paragrafen kompletteras så att domstolen även skall kunna förbjuda *otillbörlig inköpsreklam och liknande i radio och TV*. Förslaget är en följd av ändringsförslaget om att vad som i 2 § MFL sägs om otillbörlig marknadsföring också skall tillämpas på reklamåtgärder som företas i näringsverksamhet vid efterfrågan av en vara, en tjänst eller någon annan nytthet (se avsnitt 3.4. 1).

1 Förslag till
Lag om ändring i marknadsföringslagen (1975:1418)

Häri genom föreskrivs i fråga om marknadsföringslagen (1975:1418)
dels att 2 § skall ha följande lydelse,
dels att det i lagen skall införas en ny paragraf, 21 §, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 §

Företager näringsidkare vid marknadsföring av vara, tjänst eller annan nyttighet reklamåtgärd eller annan handling, som genom att strida mot god affärssed eller på annat sätt är otillbörlig mot konsumenter eller näringsidkare, kan marknadsdomstolen förbjuda honom att fortsätta därmed eller att företaga annan liknande handling. Förbud kan meddelas även anställd hos näringsidkare och annan som handlar på näringsidkares vägnar samt var och en som i övrigt väsentligt har bidragit till handlingen.

Första stycket skall tillämpas även på reklamåtgärd som företages i näringsverksamhet vid efterfrågan av vara, tjänst eller annan nyttighet.

21 §¹

Om en internationell överenskommelse påkallar det skall 2 och 3-

1. tillämpas på televisionssändning från Sverige, även om sändningen endast kan tagas emot i annat land,

2. inte tillämpas på televisionssändning från annat land.

Denna lag träder i kraft den dag regeringen bestämmer.

¹ Förutvarande 21 § upphävd genom 1988: 233

2 Förslag till Lag om ändring i radiolagen (1966:755)

Prop. 1992/93: 75
Bilaga 6

Härigenom föreskrivs att 11 och 19 §§ radiolagen (1966:755)¹ skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

11 §

En annons med reklam som sänds under annonstid i televisionen får inte syfta till att fånga uppmärksamheten hos barn under 12 år.

I annonser med reklam får det inte uppträda personer eller figurer som spelar en framträdande roll i televisionsprogram som huvudsakligen vänder sig till barn under 12 år.

I annonser med reklam *som sänds under annonstid i televisionen* får det inte uppträda personer eller figurer som spelar en framträdande roll i televisionsprogram som huvudsakligen vänder sig till barn under 12 år.

19§¹

Myndigheter och andra allmänna organ får inte i förväg granska eller föreskriva förhandsgranskning av radiosändningars innehåll och ej heller förbjuda en radiosändning på grund av dess innehåll. Detsamma gäller i fråga om trådsändningar.

I fråga om trådsändningar för visning av filmer och videogram vid allmän sammankomst eller offentlig tillställning gäller dock sådant förbud som avses i första stycket endast om

1. sändningen är en vidareändning av en sändning från en satellit eller annars av en rundradiosändning eller
2. sändningen är en egensändning i enlighet med bestämmelserna i lagen (1991: 2027) om kabelsändningar till allmänheten.

Med vidareändning och egensändning förstås i denna paragraf detsamma som i lagen om kabelsändningar till allmänheten.

Bestämmelserna i första och andra styckena hindrar inte förhandsgranskning eller sändningsförbud i fråga om bild som återger Sverige eller del därav och som innehåller upplysning av betydelse för rikets försvar.

I fråga om andra trådsändningar för visning av filmer och videogram vid allmän sammankomst eller offentlig tillställning än sådana som avses i andra stycket gäller föreskrifterna i lagen (1990.886) om granskning och kontroll av filmer och videogram.

¹ Senaste lydelse 1991: 2028

Nuvarande lydelse

I fråga om marknadsföring gäller föreskrifterna i marknadsföringslagen (1975:1418), lagen (1978:763) med vissa bestämmelser om marknadsföring av alkoholdrycker, lagen (1978:764) med vissa bestämmelser om marknadsföring av tobaksvaror och produktsäkerhetslagen (1988: 1064).

Föreslagen lydelse

I fråga om marknadsföring gäller föreskrifterna i marknadsföringslagen (1975:1418), lagen (1978:763) med vissa bestämmelser om marknadsföring av alkoholdrycker, lagen (1978:764) med vissa bestämmelser om marknadsföring av tobaksvaror och produktsäkerhetslagen (1988:1604). *Marknadsföringslagen gäller också i fråga om reklamåtgärd som företages i näringsverksamhet vid efterfrågan av vara, tjänst eller annan nytthet.*

Prop. 1992/93: 75
Bilaga 6

Denna lag träder i kraft den dag regeringen bestämmer.

3 Förslag till
Lag om ändring i lagen (1991: 2027) om kabelsändningar
till allmänheten

Prop. 1992/93: 75
Bilaga 6

Häri genom föreskrivs att 11 § lagen (1991: 2027) om kabelsändningar till allmänheten skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

11 §¹

En annons med reklam som sänd under annonstid i en televisions-sändning får inte syfta till att fånga uppmärksamheten hos barn under 12 år.

I annonser med reklam som sänds under annonstid i en televisionssändning får det inte uppträda personer eller figurer som spelar en framträdande roll i televisionsprogram som huvudsakligen vänder sig till barn under 12 år.

Denna lag träder i kraft den dag regeringen bestämmer.

¹ Ändringen innebär att första stycket upphävs.

1 Förslag till Lag om satellitsändningar av televisionsprogram till allmänheten

Härigenom föreskrivs följande.

Allmänna bestämmelser

1 § I denna lag finns föreskrifter om sändningar av televisionsprogram över satelliter för mottagning av allmänheten. Lagen gäller endast om sändningen kan tas emot i något land som är bundet av avtalet om Europeiska ekonomiska samarbetsområdet (EES-avtalet).

2 § I denna lag avses med sändare, reklam, programtjänst och annonstid i televisionen detsamma som i radiolagen (1966:755). Vidare förstås med

satellitprogramföretag: den fysiska eller juridiska person som sätter samman och svarar för en hel programtjänst eller en del av en programtjänst,

satellitentreprenör: den som här i landet för någon annans räkning bedriver sändningar av televisionsprogram över satellit eller som upplåter satellitkapacitet.

3 § Lagen är tillämplig om satellitprogramföretaget har sitt hemvist i Sverige.

4 § Har satellitprogramföretaget sitt hemvist i ett annat land är lagen tillämplig om det landet inte är bundet av EES-avtalet och

1. sändningen till satellit sker från en sändare här i landet, eller

2. sändningen från satellit sker med användning av satellitkapacitet som en svensk fysisk eller juridisk person förfogar över.

5 § Lagen gäller inte för en sådan sändning över satellit som helt överensstämmer med en sändning som sker med stöd av tillstånd enligt 5 § radiolagen (1966:755) eller 1 § lagen (1986:3) om rundradiosändning av finländska televisionsprogram och som sänds samtidigt. Lagen gäller inte heller för en sändning av sökbar text-TV.

6 § Kabelnämnden har tillsynen över att denna lag följs.

Register över satellitprogramföretag och satellitentreprenörer m.m.

7 § För att underlätta tillsynen skall Kabelnämnden upprätta ett register över satellitprogramföretag och satellitentreprenörer. Registret skall föras med hjälp av automatisk databehandling. Det får endast innehålla sådana uppgifter som lämnas av de registreringsskyldiga enligt 8–11 §§.

8 § Varje satellitprogramföretag och satellitentreprenör skall innan de påbörjar verksamhet enligt denna lag anmäla sig för registrering hos tillsynsmyndigheten.

En anmälan skall innehålla

1. fysisk persons namn,

2. firma eller motsvarande,

3. postadress och telefonnummer, och
4. uppgift om vilken verksamhet som bedrivs.

9 § Varje satellitprogramföretag skall årligen till Kabelnämnden redovisa hur stor andel av programtjänsten som utgjorts av sådana program som avses i 15 § första stycket.

10 § På begäran av Kabelnämnden skall satellitprogramföretaget lämna upplysningar om vem som äger företaget och på vilket sätt programtjänsten finansieras.

11 § På begäran av Kabelnämnden skall en satellitentreprenör lämna upplysningar om

1. vem som är uppdragsgivare och hans adress,
2. namnet på den eller de programtjänster som uppdragsgivaren sänder, och
3. hur sändningen över satellit sker.

12 § Varje satellitentreprenör skall se till att televisionsprogrammen spelas in. Detta gäller dock inte om någon annan skall göra det enligt 5 kap. 3 § lagen (1991:1559) med föreskrifter på tryckfrihetsförordningens och yttrandefrihetsgrundlagens områden.

Inspelningen skall bevaras i minst sex månader från sändningen.

13 § Den som enligt denna lag eller 5 kap. 3 § lagen (1991:1559) med föreskrifter på tryckfrihetsförordningens och yttrandefrihetsgrundlagens områden har spelat in ett televisionsprogram, skall på uppmaning av Kabelnämnden utan kostnad lämna en sådan inspelning.

Programverksamheten

14 § Programverksamheten skall som helhet präglas av det demokratiska statsskickets grundidéer samt principen om alla människors lika värde och den enskilda människans frihet och värdighet. När det är befogat skall uppgifter som förekommit i ett program beriktigas.

Vid utformningen av en programtjänsts innehåll skall varje satellitprogramföretag när det gäller programmets ämnen och utformning samt tiden för sändning av programmen, ta hänsyn till televisionens särskilda genomslagskraft samt dess betydelse för den fria åsiktsbildningen och kulturens utveckling.

15 § Om inte särskilda skäl föranleder något annat, skall mer än hälften av en programtjänsts årliga sändningstid upptas av program av europeiskt ursprung och minst tio procent av den årliga sändningstiden eller minst tio procent av programbudgeten avse program av europeiskt ursprung som har framställts av självständiga producenter. Som sändningstid anses tid då satellitprogramföretaget sänder program med annat innehåll än nyheter, sport, tävlingar och annonser. I sändningstiden skall inte heller räknas in sändningar av teletext.

Varje programtjänst som är avsedd att tas emot i landet skall, om inte särskilda skäl föranleder något annat, innehålla program på svenska språket och program med svenska artister och verk av svenska upphovsmän i betydande omfattning.

16 § Satellitprogramföretagets namn eller programtjänstens beteckning skall anges varje gång sändningarna av en programtjänst inleds eller avslutas samt däremellan en gång per timme.

17 § Den som bedriver sändningar enligt denna lag får inte i en sändning mot vederlag eller annars på ett otillbörligt sätt gynna ett kommersiellt intresse.

Föreskriften i första stycket gäller inte vad som sänds under annonstid i televisionen.

Program som bekostats av någon annan

18 § Om ett program helt eller delvis har bekostats av någon, som inte bedriver programverksamhet med ljudradio eller television eller framställer audiovisuella verk, skall satellitprogramföretaget på lämpligt sätt i början och i slutet av programmet ange vem eller vilka bidragsgivarna är.

Föreskriften i första stycket gäller inte vad som sänds under annonstid i television.

19 § Program som har bekostats av någon, vars huvudsakliga verksamhet gäller tillverkning eller försäljning av tobaksvaror, alkoholdrycker eller receptbelagda läkemedel, får inte sändas.

20 § Program som huvudsakligen innehåller nyheter eller nyhetskommentarer och som bekostas så som anges i 18 §, får inte sändas.

Annonser

21 § Reklam mot vederlag och program mot betalning får endast sändas under annonstid i televisionen.

22 § Av en annons som sänds under annonstid i televisionen skall framgå i vems intresse sändningen sker.

I annonser som sänds mot betalning eller annat vederlag får det inte uppträda personer som spelar en framträdande roll i televisionsprogram som huvudsakligen handlar om nyheter eller nyhetskommentarer.

23 § En annons med reklam som sänds under annonstid i televisionen får inte syfta till att fånga uppmärksamheten hos barn under 12 år.

I annonser med reklam får det inte uppträda personer eller figurer som spelar en framträdande roll i televisionsprogram som huvudsakligen vänder sig till barn under 12 år.

24 § Av en programtjänsts sändningstid per dygn får högst tio procent avse annonser under annonstid i televisionen. Denna andel beräknas särskilt för tiden mellan kl. 18.00 och kl. 24.00.

Inom en sändningstid av en timme mellan hela klockslag får annonser förekomma under högst åtta minuter eller, i rena undantagsfall, tio minuter.

Om ett satellitprogramföretag endast svarar för en del av en programtjänsts utbud skall vad som föreskrivs i första och andra styckena i stället avse detta satellitprogramföretags sändningstid.

25 § Annonstiden i televisionen vid ett givet tillfälle får inte understiga en minut, sedan sändningstiden för den särskilda ljud- och bildsignaturen har frånräknats.

26 § Annonser under annonstid i televisionen skall sättas in mellan programmen. Annonser med reklam får dock inte förekomma under annonstiden omedelbart före eller efter ett program som huvudsakligen vänder sig till barn under 12 år.

Utan hinder av första stycket första meningen får annonser avbryta ett program, om de sätts in

1. i pauser i sportprogram, där det förekommer längre pauser, eller i pauser i program som avser föreställningar eller evenemang med pauser för publiken,

2. mellan delar i program, som består av olika avslutade delar och där varje del som föregås eller följs av annonser varar minst 20 minuter; annonser med reklam får dock inte förekomma under annonstiden omedelbart före eller efter en del av programmet som huvudsakligen vänder sig till barn under 12 år.

Straff- och överklagandebestämmelser m.m.

27 § Den som uppsåtligen eller av oaktsamhet inte fullgör sin anmälnings-skyldighet enligt 8 § döms till böter.

28 § Den som uppsåtligen eller av oaktsamhet bryter mot vad som föreskrivs i 12 § om skyldighet att spela in televisionsprogram döms till böter eller fängelse i högst ett år. Är brottet ringa, skall han inte dömas till ansvar.

Justitiekanslern är åklagare i mål om ansvar för sådant brott som avses i första stycket.

29 § Kabelnämnden får ålägga ett satellitprogramföretag att på lämpligt sätt offentliggöra ett beslut av nämnden enligt vilket företaget har brutit mot bestämmelserna i 14 § om berikigande. Föreläggandet får förenas med vite.

30 § Om ett satellitprogramföretag bryter mot någon av bestämmelserna i 9, 10, 13 eller 16–26 § får Kabelnämnden förelägga det att följa bestämmelsen. Föreläggandet får förenas med vite.

31 § Om en satellitreprenör bryter mot bestämmelsen i 11 § får Kabelnämnden förelägga denne att följa bestämmelsen. Föreläggandet får förenas med vite.

Om satellitprogramföretaget inte har hemvist i Sverige, får föreläggande enligt 30 § i stället riktas mot satellitreprenören.

Om satellitreprenören visar att satellitprogramföretaget fått tillgång till sändningsmöjligheten genom upplåtelse av en av satellitreprenörens uppdragsgivare utan att satellitreprenören godkänt det, får dock föreläggandet riktas mot uppdragsgivaren.

32 § Kabelnämndens beslut enligt denna lag får inte överklagas.

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 1993.
2. Den som vid lagens ikraftträdande bedriver registreringspliktig verksamhet skall registrera sig hos Kabelnämnden senast den 30 juni 1993.
3. Om det finns särskilda skäl, får Kabelnämnden för tiden före den 1 juli 1993 medge undantag från bestämmelserna i 19, 20, 24 och 26 §§.

Prop. 1992/93: 75

Bilaga 7

2 Förslag till Lag om ändring av radiolagen (1966:755)

Prop. 1992/93: 75
Bilaga 7

Häri genom föreskrivs i fråga om radiolagen (1966:755)¹
dels att 1 och 17 a §§ skall ha följande lydelse,
dels att det i lagen skall införas en ny paragraf, 7 a §, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagna lydelse

1 §

I denna lag förstås med

radiosändning: ljud, bild eller annat meddelande som sänds med hjälp av elektromagnetiska vågor vilkas frekvenser är lägre än 3 000 gigahertz och vilka utbreder sig i rymden utan särskilt anordnad ledare,

rundradiosändning: radiosändning som är avsedd att tas emot direkt av allmänheten, om sändningen inte är avsedd endast för en sluten krets, vars medlemmar är förenade genom en påtaglig gemenskap av annat slag än ett gemensamt intresse att lyssna på eller se sändningen,

trådsändning: ljud, bild eller annat meddelande som sänds med hjälp av elektromagnetiska vågor vilka är bundna vid särskild anordnad ledare,

sändare: anordning för radiosändning (radiosändare) eller trådsändning (trådsändare),

mottagare: anordning för mottagning av radiosändning eller trådsändning,

radioprogram: radiosändnings eller trådsändnings innehåll, om detta består av annat än, utom angivande av namn eller källa, enkla meddelanden om tid, väderlek, nyheter eller dylikt,

reklam: ett radioprogram som är avsett att främja en näringsidkares avsättning av en vara, en tjänst eller någon annan nyttighet,

annonstid i televisionen: sändningstid i televisionen som inleds och avslutas av en särskild ljud- och bildsignatur som markerar att den som sänder under den angivna tiden i huvudsak gör detta på uppdrag av andra.

annonstid i televisionen: sändningstid i televisionen som inleds och avslutas av en särskild ljud- och bildsignatur som markerar att den som sänder under den angivna tiden i huvudsak gör detta på uppdrag av andra,

programtjänst: det samlade utbud av ljudradio- eller televisionsprogram som sänds under en gemensam beteckning.

¹Lagen omtryckt 1991:1066.

7 a §

Varje programföretag skall årligen till Radionämnden redovisa hur stor andel av programtjänsten som utgjorts av sådana program som avses i 15 § första stycket lagen (1992:000) om satellitsändningar av televisionsprogram till allmänheten.

17 a §¹

Om programföretaget bryter mot en bestämmelse i 9–11 §§, 13 § första eller andra styckena, 14 eller 15 §, får radionämnden förelägga programföretaget att följa bestämmelsen. Föreläggandet får förenas med vite. Motsvarande gäller om programföretaget bryter mot en bestämmelse som tagits in i ett avtal med stöd av 7 § andra stycket eller 13 § tredje stycket.

Om programföretaget bryter mot en bestämmelse i 7 a §, 9–11 §§, 13 § första eller andra stycket, 14 eller 15 §, får Radionämnden förelägga programföretaget att följa bestämmelsen. Föreläggandet får förenas med vite. Motsvarande gäller om programföretaget bryter mot en bestämmelse som tagits in i ett avtal med stöd av 7 § andra stycket eller 13 § tredje stycket.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1993.

¹Senaste lydelse 1992:74.

3 Förslag till Lag om ändring i lagen (1991:1559) med föreskrifter på tryckfrihetsförordningens och yttrandefrihetsgrundlagens områden

Härigenom föreskrivs att 5 kap. 7 § lagen (1991:1559) med föreskrifter på tryckfrihetsförordningens och yttrandefrihetsgrundlagens områden skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

5 kap.

7 §¹

I närradiolagen (1982:459) och lagen (1991:2027) om kabelsändningar till allmänheten finns ytterligare bestämmelser om skyldighet att tillhandahålla inspelningar av radioprogram.

I närradiolagen (1982:459), lagen (1991:2027) om kabelsändningar till allmänheten och lagen (1992:000) om satellitsändningar av televisionsprogram till allmänheten finns ytterligare bestämmelser om skyldighet att tillhandahålla inspelningar av radioprogram.

I lagen (1978:487) om pliktexemplar av skrifter och ljud- och bildupptagningar finns bestämmelser om skyldighet att lämna skrifter och upptagningar till bibliotek eller till arkivet för ljud och bild.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1993.

¹ Senaste lydelse 1991:2032.

4 Förslag till Lag om ändring i marknadsföringslagen (1975:1418)

Prop. 1992/93: 75
Bilaga 7

Härigenom föreskrivs att 2 § marknadsföringslagen (1975:1418) skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 §

Företager näringsidkare vid marknadsföring av vara, tjänst eller annan nyttighet reklamåtgärd eller annan handling, som genom att strida mot god affärssed eller på annat sätt är otillbörlig mot konsumenter eller näringsidkare, kan marknadsdomstolen förbjuda honom att fortsätta därmed eller att företaga annan liknande handling. Förbud kan meddelas även anställd hos näringsidkare och annan som handlar på näringsidkares vägnar samt var och en som i övrigt väsentligt har bidragit till handlingen.

Första stycket tillämpas också på sådana televisionssändningar som avses i lagen (1992:000) om satel-litsändningar av televisionsprogram till allmänheten, även om sändningen endast kan tas emot i något annat land som är bundet av avtalet om Europeiska ekonomiska samarbetsområdet (EES-avtalet).

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1993.

5 Förslag till
Lag om ändring i lagen (1978:763) med vissa bestämmelser
om marknadsföring av alkoholdrycker

Prop. 1992/93: 75
Bilaga 7

Häri genom föreskrivs att 2 § lagen (1978:763) med vissa bestämmelser om marknadsföring av alkoholdrycker skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 §¹

Med hänsyn till de hälsorisker som är förbundna med bruk av alkohol skall särskild måttfullhet iakttas vid marknadsföring av alkoholdryck. Därvid gäller särskilt att reklam- eller annan marknadsföringsåtgärd inte får företas som är påträngande eller uppsökande eller som uppmanar till bruk av alkohol.

Vid marknadsföring av alkoholdryck får inte användas kommersiell annons i ljudradio- eller televisionsprogram.

Vid marknadsföring av alkoholdryck får inte användas kommersiell annons i ljudradio- eller televisionsprogram. *Detta gäller också för sådana televisionssändningar som avses i lagen (1992:000) om satellitsändningar av televisionsprogram till allmänheten, även om sändningen endast kan tas emot i något annat land som är bundet av avtalet om Europeiska ekonomiska samarbetsområdet (EES-avtalet).*

Vid marknadsföring av spritdryck, vin eller starköl får ej användas kommersiell annons i periodisk skrift eller annan skrift på vilken tryckfrihetsförordningen är tillämplig och som med avseende på ordningen för dess utgivning är jämförbar med periodisk skrift. Detta gäller dock ej i fråga om skrift som tillhandahålls endast på försäljningsställe för sådan dryck.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1993.

¹Senaste lydelse 1991:1076.

6 Förslag till
Lag om ändring i lagen (1978:764) med vissa bestämmelser
om marknadsföring av tobaksvaror

Prop. 1992/93: 75
Bilaga 7

Härigenom föreskrivs att 2 § lagen (1978:764) med vissa bestämmelser om marknadsföring av tobaksvaror skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 §¹

Med hänsyn till de hälsorisker som är förbundna med bruk av tobak skall särskild måttfullhet iakttas vid marknadsföring av tobaksvara. Därvid gäller särskilt att reklam- eller annan marknadsföringsåtgärd inte får företas som är påträngande eller uppsökande eller som uppmanar till bruk av tobak.

Vid marknadsföring av tobaksvara får inte användas kommersiell annons i ljudradio- eller televisionsprogram.

Vid marknadsföring av tobaksvara får inte användas kommersiell annons i ljudradio- eller televisionsprogram. *Detta gäller också för sådana televisionssändningar som avses i lagen (1992:000) om satellitsändningar av televisionsprogram till allmänheten, även om sändningen endast kan tas emot i något annat land som är bundet av avtalet om Europeiska ekonomiska samarbetsområdet (EES-avtalet).*

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1993.

¹Senaste lydelse 1991:1077.

Lagrådet

Utdrag ur protokoll vid sammanträde 1992-11-04

Närvarande: f.d. regeringsrådet Bengt Wieslander, justitierådet Bo Svensson, regeringsrådet Arne Bäckevold.

Enligt protokoll vid regeringssammanträde den 8 oktober 1992 har regeringen på hemställan av statsrådet Birgit Friggeho beslutat inhämta lagrådets yttrande över förslag till

1. lag om satellitsändningar av televisionsprogram till allmänheten
2. lag om ändring i radiolagen (1966:755)
3. lag om ändring i lagen (1991:1559) med föreskrifter på tryckfrihetsförordningens och yttrandefrihetsgrundlagens områden
- 4.lag om ändring i marknadsföringslagen (1975:1418)
5. lag om ändring i lagen (1978:763) med vissa bestämmelser om marknadsföring av alkoholdrycker.
- 6 lag om ändring i lagen (1978:764) med vissa bestämmelser om marknadsföring av tobaksvaror.

Förslagen har inför lagrådet föredragits av kanslirådet Björn Rosén

Förslagen föranleder följande yttrande av *lagrådet*:

Förslaget till lag om satellitsändningar av televisionsprogram till allmänheten

1–4 §§

I det remitterade förslaget behandlas lagens tillämpningsområde i 1 och 3–5 §§ varjämte i 2 § upptas vissa definitioner. Regleringen är svåröverskådlig och lagrådet förordar i stället att den föreslagna 2 § betecknas 1 § samt att de föreslagna bestämmelserna i 1, 3 och 4 §§ förs samman till en paragraf, 2 § av följande lydelse:

”Denna lag är tillämplig på sändningar av televisionsprogram över satelliter till allmänheten, om sändningen kan tas emot i något land som är bundet av avtalet om Europeiska ekonomiska samarbetsområdet (EES-avtalet) och

1. satellitprogramföretaget har sitt hemvist i Sverige.
2. sändningen till satellit sker från en sändare här i landet, eller
3. sändningen från satellit sker med användning av satellitkapacitet som en svensk fysisk eller juridisk person förfogar över.

Punkterna 2 och 3 tillämpas dock ej om satellitprogramföretaget har sitt hemvist i annat land inom EES-området.”

Godtas förslaget måste numreringen av efterföljande paragrafer justeras.

14 och 29 §§

Beriktigande

Enligt 14 § skall uppgifter som förekommit i ett program beriktigas när det är befogat. Enligt 29 § får kabelnämnden ålägga ett satellitprogramföretag att på lämpligt sätt offentliggöra ett beslut av nämnden enligt vilket företaget har brutit mot bestämmelserna i 14 § om beriktigande.

Bestämmelserna skall tillgodose bl.a. artikel 23 i EG:s direktiv (89/552/EEG) om TV-sändningar. Artikeln föreskriver bl.a. att alla fysiska och juridiska personer, vilkas legitima intressen har skadats av påståenden om felaktiga fakta i ett TV-program skall ha rätt till *genmäle* (right of reply) eller motsvarande åtgärd. Enligt artikeln skall medlemsstaterna också fastställa vissa procedurregler m.m. för utövandet av rätten.

Den rätt till genmäle eller motsvarande åtgärd som sålunda tillförsäkras enligt direktivet får i och för sig anses kunna tillgodoses genom vad som i förslaget betecknas om beriktigande. Bestämmelserna i 14 och 29 §§ ger emellertid enligt lagrådet anledning till tveksamhet i ett annat avseende. Regeringen framhåller sålunda i remissen att – för att inte inkräkta på den ansvarige utgivarens ensamrådighet beträffande programmets innehåll – det bör stå programföretaget fritt att välja i vilken form företaget vill ge ett beriktigande offentlighet. Vidare sägs att, eftersom satellitprogramföretaget inte är tvunget att offentliggöra beslutet i det egna mediet, bestämmelsen i 29 § är förenlig med yttrandefrihetsgrundlagens princip om den ansvarige utgivarens ensamansvar.

Regeringen syftar här uppenbarligen på bestämmelsen i 3 kap. 4 § yttrandefrihetsgrundlagen, som föreskriver att den som sänder radioprogram självständigt avgör vad som skall förekomma i programmen. Något undantag i yttrandefrihetsgrundlagen som ger möjlighet att införa bestämmelser om att beriktigande skall ske i programmen finns inte.

EG-direktivet kräver inte uttryckligen att beriktigandet sker i TV-programmen. Det får dock anses ligga i sakens natur att så bör ske om inte annat sägs och det mesta talar alltså för att också direktivet har denna utgångspunkt. Regeringen uttalar i sammanhanget att av reglerna för god publicistisk sed följer att ett tillrättaläggande skall publiceras så att det har den åsyftade effekten och vidare att offentliggörandet skall ske på ett sådant sätt att dess spridning står i rimligt proportion till den spridning som den felaktiga uppgiften hade och att det har en geografisk anknytning till det kränkta subjektet. Dessa uttalanden framstår i och för sig som rimliga men ändrar inte på det förhållandet att det inte finns någon möjlighet att framtvunga ett offentliggörande av beriktigandet i det egna mediet, men någon möjlighet att föreskriva detta finns som sagt inte.

Slutsatsen av det anförda blir att med den nuvarande grundlagsregleringen rätten till beriktigande kan ha ett begränsat värde. Lagrådet vill ifrågasätta om inte yttrandefrihetsgrundlagen bör ändras så att det blir möjligt för Kabelnämnden att besluta att ett beriktigande skall ske i ett program som företaget sänder. En sådan ordning är också mera i direktivets anda. I avbidan

på en grundlagsändring bör det av 29 § klarare framgå vilka begränsningar som gäller för beriktigande. Lagrådet föreslår att paragrafen får följande lydelse

”Kabelnämnden får ålägga ett satellitprogramföretag att på lämpligt sätt offentliggöra ett beslut av nämnden enligt vilket företaget har brutit mot bestämmelserna i 14 § om beriktigande. Föreläggandet får dock inte innebära att offentliggörande måste ske i ett program som företaget sänder. Föreläggandet får förenas med vite.”

23 och 26 §§

Reklam riktad till barn

Enligt 23 § första stycket i förslaget får en annons med reklam som sänds under annonstid i televisionen inte syfta till att fånga uppmärksamheten hos barn under 12 år. I paragrafens andra stycke föreskrivs att i annonser med reklam får inte uppträda personer eller figurer som spelar en framträdande roll i televisionsprogram som huvudsakligen vänder sig till barn under 12 år.

Det föreslagna förbudet mot barnreklam i 23 § första stycket har kritiserats vid remissbehandlingen på den grunden att det skulle strida mot EG-rättens – och därmed också EES-avtalets – regler om varors och tjänsters fria rörlighet. det bör i sammanhanget nämnas att marknadsföringsutredningen av samma skäl föreslagit att motsvarande bestämmelser i radiolagen och lagen om kabelsändningar till allmänheten skall utgå.

De regler i EG-rätten som avses är främst artiklarna 30, 36 och 59 i Romfördraget (artiklarna 11, 13 och 39 i EES-avtalet). Enligt dessa bestämmelser är kvantitativa import-restriktioner samt åtgärder med motsvarande verkan i princip förbjudna mellan de avtalsslutande parterna. Undantag gäller dock för det fall förbud eller restriktioner grundas på vissa uppräknade särskilda hänsyn, bl.a. hänsyn till allmän moral eller människors liv och hälsa. Det föreskrivs dock att sådana åtgärder inte får utgöra ett medel för godtycklig diskriminering eller innefatta en förtäckt begränsning av handeln mellan de avtalsslutande parterna. Enligt ett avgörande av EG-domstolen (Cassis de Dijon-fallet) gäller vidare att en restriktion måste vara behövlig samt att den inte får vara onödigt långtgående.

Vid bedömningen av om de föreslagna reglerna om barnreklamförbud strider mot EG-rätten och EES-avtalet kan till att börja med konstateras att reglerna går längre än motsvarande regler i EG:s direktiv (89/552/EEG) om TV-sändningar. Enligt TV-direktivet gäller sålunda inte något absolut förbud mot sådan reklam som syftar till att fånga uppmärksamheten hos barn. I artikel 16 anges att TV-reklam inte skall orsaka moralisk eller fysisk skada hos minderåriga och att den därför måste uppfylla vissa kriterier. Bl.a. gäller att reklamen inte skall direkt uppmana minderåriga att köpa en produkt eller tjänst genom att utnyttja deras oerfarenhet eller godtrogenhet och att reklamen inte heller skall direkt uppmuntra minderåriga att övertala sina föräldrar eller andra att köpa de utannonserade varorna eller tjänsterna. Enligt artikel 22

gäller vidare bl.a. att medlemsstaterna skall vidta lämpliga åtgärder för att säkerställa att TV-sändningar från TV-programföretag inom respektive stats jurisdiktionsområde inte inkluderar program som allvarligt kan skada den fysiska, mentala eller moraliska utvecklingen hos minderåriga. I ingressen till direktivet anges att detta fastställer minimikraven för att garantera frihet för sändning. Vidare anges i artikel 3:1 att det står ett land fritt att föreskriva att programföretag inom dess jurisdiktion skall följa mer detaljerad eller striktare regler inom de områden som omfattas av direktivet.

Det går uppenbarligen inte att göra något bestämt uttalande om huruvida de angivna bestämmelserna i EG-rätten medger att ett förbud införs mot barnreklam på det sätt som föreslås i remissen. Det kan hävdas att ett sådant förbud i praktiken inte kommer att sträcka sig särskilt mycket längre än vad en reglering i enlighet med TV-direktivet skulle göra. Men det finns en inte oväsentlig principiell skillnad mellan regleringarna och det kan därför inte uteslutas att det föreslagna förbudet anses strida mot reglerna om varors och tjänsters fria rörlighet. Lagrådet finner emellertid övervägande skäl tala för att förbudet är förenligt med nyssnämnda regler i EG-rätten.

Övriga lagförslag

Lagrådet lämnar förslagen utan erinran.

Närvarande: statsministern Bildt, ordförande, och statsråden B. Westerberg, Friggebo, Johansson, Laurén, Olsson, Svensson, Hellsvik, Wibble, Björck, Davidson, Könberg, Odell, Lundgren, Unckel, P. Westerberg, Ask

Chefen för Kulturdepartementet, statsrådet Friggebo anmäler fråga om *lagstiftning om satellitsändningar av TV-program.*

Regeringen beslutar att genom propositionen lämna förslag till riksdagen om lagstiftning om satellitsändningar av TV-program i enlighet med bilagan till detta protokoll.

Ur protokollet
Maud Melin

Innehåll

Propositionens huvudsakliga innehåll	1
1 Ärendet och dess beredning	2
2 Bakgrund	3
2.1 Europarådskonventionen och EG:s TV-direktiv	3
2.1.1 Huvuddragen i konventionen och direktivet	4
2.1.2 Huvudsakliga skillnader mellan Europarådskonventionen och EG-direktivet	6
2.1.3 Nationsgränser får inte stoppa TV-program	7
2.1.4 Främjande av europeisk produktion	7
2.1.5 Bestämmelser om andel europeiska program	8
2.1.6 Andel program från fristående producenter	8
2.1.7 Regler för reklam och sponsring	9
Reklamens utformning och placering	9
Reklamens innehåll	10
Sponsring	11
Reklamens omfattning	11
2.1.8 Regler om programbudget. Skydd för minderåriga	11
2.1.9 Rätt till beriktigande	12
2.1.10 Ändringar och uppsägning	13
2.2 Svensk lagstiftning och andra regler med betydelse för innehållet i radio- och televisionssändningar	13
2.3 Lagstiftningen i vissa andra länder	17
3 Allmän motivering	18
3.1 Ratifikation av den europeiska konventionen om gränsöverskridande television	18
3.2 Regler för marksändningar av TV-program	19
3.3 TV-direktivets införlivande med svensk rätt	20
3.4 Frågan om tillstånd för satellitsändningar	21
3.5 Regler om ansvarigt land	23
3.6 Lagens tillämpningsområde	24
3.7 Programverksamheten	25
3.7.1 Allmänna regler för programinnehållet	25
3.7.2 Andel europeiska program m.m.	28
3.7.3 Beriktigande	29
3.8 Reklamregler	32
3.8.1 Allmänna regler för reklamen, inplacering i program m.m.	32
3.8.2 Internationell TV-reklam	33
3.8.3 Reklam riktad till barn	35
3.8.4 Reklam för alkohol, tobak och läkemedel	38
3.9 Tillsynsmyndighet och behandling av klagomål om sändningar	41
3.10 Visning i television av nyproducerad film	43
4 Ekonomiska konsekvenser av regeringens förslag	43
5 Upprättade lagförslag	43

6	Specialmotivering	44
6.1	Förslaget till lag om satellitsändningar av televisionsprogram till allmänheten	44
6.2	Förslaget till lag om ändring i radiolagen (1966:755)	57
6.3	Förslaget till lag om ändring i lagen (1991:1559) med föreskrifter på tryckfrihetsförordningens och yttrandefrihetsgrundlagens områden	58
6.4	Förslaget till lag om ändring i marknadsföringslagen (1975:1418)	59
6.5	Förslaget till lag om ändring i lagen (1978:763) med vissa bestämmelser om marknadsföring av alkoholdrycker	59
6.6	Förslaget till lag om ändring i lagen (1978:764) med vissa bestämmelser om marknadsföring av tobaksvaror	59
7	Ärendet till riksdagen	60
	Propositionens lagförslag	61
<i>Bilaga 1</i>	Radiolagsutredningens sammanfattning av SOU1992:31 Lagstiftning om satellitsändningar av TV-program	72
<i>Bilaga 2</i>	Radioutredningens lagförslag i betänkande SOU 1992:31	80
<i>Bilaga 3</i>	Sammanställning av remissyttranden över radiolagsutredningens delbetänkande (SOU 1992:31) Lagstiftning om satellitsändningar av TV-program.	93
<i>Bilaga 4</i>	EG:s direktiv (89/552/EEG) om gränsöverskridande television på engelska och i översättning	115
<i>Bilaga 5</i>	Marknadsföringsutredningens sammanfattning av betänkandet SOU 1992:49 EES-anpassning av marknadsföringslagstiftningen	138
<i>Bilaga 6</i>	Marknadsföringsutredningens lagförslag	141
<i>Bilaga 7</i>	Lagrådsremissens lagförslag	145
<i>Bilaga 8</i>	Lagrådets yttrande	156
	Utdrag ur regeringsprotokollet 1992-11-05	160